Національна асоціація сільськогосподарських
дорадчих служб України

ОСНОВИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ КООПЕРАЦІЇ

Практичний посібник для ветеранів і ветеранок

Київ 2023

IREX

ПРОГРАМА РЕІНТЕГРАЦІЇ ВЕТЕРАНІВ

ДОРАДА

Посібник створений у рамках реалізації проекту «Школа сімейного фермерства для ветеранів і ветеранок».

Цей проект реалізується Всеукраїнською громадською організацією «Національна асоціація сільськогосподарських дорадчих служб України» в рамках реалізації проєкту «Школа сімейного фермерства для ветеранів і ветеранок війни», що став можливим завдяки Програмі реінтеграції ветеранів, яку реалізує IREX за підтримки Державного департаменту США.

Думки та погляди, викладені у цьому посібнику, не відображають позицію Державного департаменту США та IREX.

Думки, тлумачення, коментарі належать тільки їх авторам.

Автори: Корінець Р.Я., Вишньовський М. М., Малік М.Й., Сеїтосманов А.С., Павленко С.Л., Шпикуляк О.Г, Паньків І.Я., Гончаренко Л.В., Кальніченко А.Г., Присяжнюк Н.А., Євчу С.А., Протченко О.О., Мітягін А.О.

Редакція та упорядкування: Корінець Р.Я.

Основи сільськогосподарської кооперації. Практичний посібник для ветеранів і ветеранок. Корінець Р.Я., Вишньовський М. М., Малік М.Й. та ін. / За ред. Р.Я. Корінця. – К.: Національна асоціація сільськогосподарських дорадчих служб України, 2023. - 160 с.

Метою цього видання є надання допомоги ветеранам та ветеранкам війни, які вже працюють у сільському господарстві, або мають намір створити фермерське господарство, зокрема, сімейне фермерське господарство, наблизитися до сільськогосподарської кооперації: зрозуміти її сутність, а також зробити перші кроки до вступу у вже діючий сільськогосподарський кооператив чи його створення разом із бойовими побратимами.

У посібнику викладено алгоритм створення сільськогосподарського кооперативу, показано можливості, якими можуть скористатися ветерани і ветеранки війни при створенні кооперативу, а також представлено достатньо повне зібрання актів законодавства, методичних й інформаційних матеріалів, практичних рекомендацій у сфері сільськогосподарської кооперації.

Посібник може бути використаний фахівцями центральних та місцевих органів державної влади, органів місцевого самоврядування, консалтингових компаній, сільськогосподарських дорадчих служб, сільськогосподарських дорадників та експертів-дорадників, науковців та викладачів учбових закладів, аспірантів та студентів, а також громадських організацій, що об’єднують ветеранів і ветеранок війни.

Передрук можливий за умови посилання на це видання.

Титульний лист: зображення взято з ресурсу freepik.com

© Національна асоціація сільськогосподарських дорадчих служб України, 2023

На кооперації в переважній частині спирається добробут народу. Через кооперацію, через організацію, через скупчення наших сил, через порядок і єдність ми вдесятеро множимо наші економічні сили, наш добуток.

Андрей Шептицький (1865-1944),

предстоятель Української греко-католицької церкви, український кооператор

Кооперація – це найбільш органічний вияв господарської діяльності українського населення.

Кость Мацієвич (1873-1942),український кооператор

Кооперація заснована на великій, справжнє демократичної ідеї братерського єднання людей і на народній самодіяльності, є певна провідна зоря до економічного і духовного відродження рідного краю і народу…

Микола Левитський (1859 -1934), український кооператор.

Метою нашого кооперативного руху є не тільки економічне визволення народних мас…, але також передусім культурний, моральний і цивілізований розвиток об'єднаних членів.

Остап Луцький (1883 -1941), український кооператор

Кооперація – наче школа солідарності, братерства, самодопомоги, соціальної справедливості, громадської дисципліни і національної єдності.

Ярослав Пришляк (1911 - 2004), український кооператор

В об'єднанні власних сил ми дійдемо до правди і краси.

Юліян Павликовський (1888-1949), український кооператор

Величезними силами для вдосконалення людству служать віра, тверезість, освіта і кооперація.

Існує безліч способів покращення умов існування людей, але найбільш благородний серед них – через кооперацію.

Через кооперацію можна досягти всього, що потрібно народу.

Джон Мітчел (1828-1895), британський кооператор

Кооперація – це добровільне об'єднання людей, які вірять, що об'єднання зусиль є дорога до спільного блага.

Щоб кооперативні зусилля давали найбільш можливі результати потрібні єдність мети і завершена організація. Кооперація значить – триматися разом і навчатися поважати один одного і довіряти один одному…

Джон Грей (1854 -1912), англійський кооператор

Жодна значна робота людей не була здійснена і не може бути здійснене без активної співпраці (тобто кооперації) багатьох розумів і рук, спільно працюючих для загальної мети.

Едуард Вансиртарт Ніл (1810 -1892), англійський кооператор.

Кооперацію слід собі уявляти не у вигляді підйомного крана, … а у вигляді драбини… ті що піднялися наверх, протягують руку тим, хто знаходиться внизу…

Шарль Жід (1847- 1932), французький кооператор

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА 8
1. ВСТУП ДО КООПЕРАЦІЇ 9
Коротко про кооперацію і кооператив 9
Мета та завдання кооперації 11
Кооперативні принципи 12
Кооперативи у світі 14
Сільськогосподарські кооперативи у цифрах 15
Як працюють сільськогосподарські кооперативи 16
Сільськогосподарські кооперативи в Україні 16
Що обрати ветеранам – фермеркам та фермерам 18
Ветеранські кооперативи в Україні 19
2. ЗАКОНОДАВСТВО ТА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКА КООПЕРАЦІЯ 21
Закон України «Про кооперацію» та сільськогосподарська кооперація 21
Інші закони та сільськогосподарська кооперація 22
3. ЗАКОН УКРАЇНИ «ПРО СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКУ КООПЕРАЦІЮ»: ОСНОВНІ ПОНЯТТЯ 23
Структура Закону України «Про сільськогосподарську кооперацію» 23
Що таке сільськогосподарський кооператив 25
Хто такі виробники сільськогосподарської продукції 26
Якими можуть бути сільськогосподарські кооперативи 26
«Неприбутковий» сільськогосподарській кооператив 27
«Прибутковий» сільськогосподарський кооператив 28
Хто може бути членом сільськогосподарського кооперативу 28
4. ОБ’ЄДНАННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ КООПЕРАТИВІВ 29
Для чого кооперативи об’єднуються 29
Як створюються та діють кооперативні об’єднання 29
Об’єднання сільськогосподарських кооперативів в Україні 30
5. ЗАСНУВАННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО КООПЕРАТИВУ: КРОК ЗА КРОКОМ 31
Перед тим, як створювати кооператив 31

Порядок утворення сільськогосподарського кооперативу 31
Сільськогосподарський кооператив: ідея та носії 32
Ініціативна група, протокол про наміри 34
Планування діяльності майбутнього кооперативу 36
Бізнес-план кооперативу 39
Підготовка статуту сільськогосподарського кооперативу 39
Розробка Правил внутрішньогосподарської діяльності сільськогосподарського кооперативу 40
Обираємо назву сільськогосподарського кооперативу 41
Підготовка та проведення установчих зборів сільськогосподарського кооперативу 42
Реєстрація сільськогосподарського кооперативу 46
6. ФІНАНСИ ТА МАЙНО СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО КООПЕРАТИВУ 48
Майно кооперативу 48
Чому кооперативу потрібні гроші 49
Вступний внесок 50
Вклад, додатковий вклад члена кооперативу 52
Цільовий внесок 54
Членський внесок 55
Статутний капітал та фонди сільськогосподарського кооперативу 55
Статутний капітал сільськогосподарського кооперативу 55
Фонд розвитку сільськогосподарського кооперативу 57
Резервний фонд сільськогосподарського кооперативу 58
Спеціальний фонд сільськогосподарського кооперативу 59
Дохід та фінансовий результат (прибуток) сільськогосподарського кооперативу, їх розподіл 59
Патронажні дивіденди 60
Дивіденди 61
7. ДІЯЛЬНІСТЬ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО КООПЕРАТИВУ 63
Можливі види діяльності сільськогосподарського кооперативу 63
Менеджмент у сільськогосподарських кооперативах 63

Система органів управління сільськогосподарським кооперативом 66

Загальні збори сільськогосподарського кооперативу 67

Чи завжди на зборах «один член - один голос» 68

Виконавчий орган сільськогосподарського кооперативу 69

Виконавчий директор сільськогосподарського кооперативу 70

Контроль за фінансово-господарською діяльністю сільськогосподарського кооперативу 70

Спостережна рада сільськогосподарського кооперативу 71

Планування та облік у сільськогосподарському кооперативі 72

Трудові відносини у сільськогосподарському кооперативі 73

Міжнародне співробітництво у сфері сільськогосподарської кооперації 74

Кооперативна освіта 74

Маркетинг у сільськогосподарському кооперативі 74

8. КООПЕРАТИВНЕ ПІДПРИЄМСТВО 77

Право кооперативу на створення підприємств 77

Навіщо сільськогосподарському кооперативу підприємство 77

Приклади підприємств, створених кооперативами чи кооперативними об'єднаннями 78

9. ПРИПИНЕННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО КООПЕРАТИВУ 79

Шляхи припинення сільськогосподарського кооперативу 79

Особливості припинення «неприбуткового» сільськогосподарського кооперативу 79

Особливості припинення «прибуткового» сільськогосподарського кооперативу 80

Банкрутство сільськогосподарського кооперативу 81

10. РЕСУРСИ ДЛЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ КООПЕРАТИВІВ 82

Державна підтримка сільськогосподарських кооперативів 82

Підтримка сільськогосподарських кооперативів місцевими органами влади і територіальними громадами 84

Недержавна підтримка сільськогосподарських кооперативів 85

11. ДЕРЖАВНА ПІДТРИМКА ВЕТЕРАНІВ І СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКІ КООПЕРАТИВИ 86

Пільги для ветеранів і сільськогосподарська кооперація 86

Український ветеранський фонд та кооперація 87

ПРО ПРОЄКТ «ШКОЛА СІМЕЙНОГО ФЕРМЕРСТВА ДЛЯ ВЕТЕРАНІВ І ВЕТЕРАНОК» 88

ПРО НАЦІОНАЛЬНУ АСОЦІАЦІЮ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ДОРАДЧИХ СЛУЖБ УКРАЇНИ 89

12. ДОДАТКИ 90

ЗАКОН УКРАЇНИ «ПРО СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКУ КООПЕРАЦІЮ» 91

ПРО НЕПРИБУТКОВІ ОРГАНІЗАЦІЇ Витяг із Податкового кодексу України 117

МОДЕЛЬНИЙ СТАТУТ сільськогосподарського кооперативу, що діє з метою отримання прибутку 118

МОДЕЛЬНИЙ СТАТУТ сільськогосподарського кооперативу, що діє без мети отримання прибутку 131

ПРИМІРНІ ПРАВИЛА внутрішньогосподарської діяльності сільськогосподарського кооперативу 143

Декларація про кооперативну ідентичність 154

ПЕРЕДМОВА

Чи варто говорити про сільськогосподарську кооперацію під час війни?

Переконані, що так! І навіть ще більше, ніж у мирний час.

У першу чергу це важливо для мікро, малих та середніх виробників сільськогосподарської продукції (ММСП).

Національна асоціація сільськогосподарських дорадчих служб України розуміючи важливість залучення ветеранів і ветеранок до сільського господарства, розпочала піонерський проект «Школа сімейного фермерства для ветеранів і ветеранок». Мета школи: допомогти Захисникам і Захисницям, що повернулися з війни, пройти шлях від Воїна до Фермера.

Зрозуміло, що зробити успішними невеликі ветеранські фермерські господарства без кооперації дуже складно. А от через кооперацію – так.

Чому?

Ринки малодоступні для ММСП. Спробуйте продати невеликий обсяг зерна. Звичайно, це зробити можна, але за яку ціну. У Вас і у Ваших односельчан невеликі молочні ферми? Можливо, що не варто продавати часто за безцінь молоко перекупникам, а самоорганізуватися та налагодити переробку цього молока на сметану, йогурти, сири, отримуючи завдяки цьому вищі доходи.

Ринкова інфраструктура – заготівельні пункти, ринки, торгові мережі - не зорієнтована на ММСП. Тоді може варто подумати про кооперативне зберігання та збут малини, яку вирощує Ваше село та й сусідні села теж.

Спасіння ММСП – часто справа рук самих ММСП!

Ветерани і ветеранки війни знають про важливість бойової кооперації. Та все ж, більшість ветеранів та ветеранок мало знайома з теорією та практикою кооперації. Цей посібник – спроба зацікавити ветеранів і ветеранок кооперацією, зокрема, сільськогосподарською, допомогти розібратися у законодавстві, зрозуміти алгоритм створення та діяльності сільськогосподарського кооперативу. Цей посібник – це спроба допомогти ветеранам-фермерам стати на новий для них шлях сільськогосподарської кооперації.

1. ВСТУП ДО КООПЕРАЦІЇ

КОРОТКО ПРО КООПЕРАЦІЮ І КООПЕРАТИВ

Слово «кооперація» має латинське походження (*cooperatio) й означає спільну роботу, співробітництво.*

У широкому розумінні, кооперація – це співпраця декількох осіб – людей, організацій і навіть країн – для досягнення якоїсь спільної цілі.

У ветеранів та ветеранок, які ведуть відносно невелике фермерське господарство може бути чимало спільних цілей: налагодити спільне виробництво чи переробку (наприклад, молока на сир), оскільки кожному окремо це робити не вигідно; сформувати партію виробленої продукції, щоб отримати добру ціну; зекономити на доставці товару споживачу; дешевше закупити насіння, засоби захисту рослин чи послуги бухгалтера, агронома, ветеринара…

Дуже дотепно суть кооперації виражена в англійському прислів'ї: «Дві собаки разом зловлять більше зайців, ніж чотири собаки порізно». Про що говорить прислів'я? Про те, що, об'єднавши зусилля, ми матимемо кращий результат, ніж коли кожен із нас працюватиме окремо.

Отже, *кооперація – це форма організації праці*, коли люди, організації, країни спільно беруть участь у одному чи різних, але пов'язаних між собою процесах праці. А для того, щоб сприяти учасникам кооперації у сфері виробництва, торгівлі та фінансів, створюються ***спеціальні організації – кооперативи***, які також можуть об'єднуватись. І це разом часто називають *кооперативною системою чи системою кооперації*. Або просто *кооперацією*.

М. І. Туган-Барановський: Кооператив є таке господарське підприємство кількох добровільно з'єднаних осіб, *яке має на меті не отримання найбільшого прибутку на витрачений капітал, але збільшення, завдяки загальному господарюванню, трудових доходів його членів, або скорочення витрат останніх*.

О. В. Чаянов: Кооператив є організованою на колективних засадах частиною економічної діяльності тієї чи іншої групи осіб і покликаний обслуговувати інтереси цієї групи і тільки цієї групи.

Закон України "Про кооперацію" (https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1087-15#Text) визначає кооперацію як систему кооперативних організацій, створених з метою задоволення економічних, соціальних та інших потреб своїх членів, а кооператив як юридичну особу, утворену фізичними та/або юридичними особами, які добровільно об'єдналися на основі членства для ведення спільної господарської та іншої діяльності з метою задоволення своїх економічних, соціальних та інших потреб на засадах самоврядування .

Розкладемо правове визначення кооперативу «по поличках».

Кооператив – це:	
Організація	- юридична особа з усіма властивими для неї ознаками: створена та зареєстрована в установленому законом порядку, має у власності або управлінні майно, розпоряджається ним, відповідає за своїми зобов'язаннями, може бути позивачем та відповідачем у суді, має свій баланс чи кошторис.
Господарська організація	- оскільки може вести прямо будь-яку діяльність, у тому числі підприємницьку, пов'язану з виробництвом, торгівлею, наданням послуг, виконанням робіт.
Членська організація	- у кооперативі фіксоване членство, причому кожен член кооперативу повинен робити активний внесок у його діяльність.
Добровільне об'єднання	- може бути створено лише за рішенням його майбутніх членів, а не актом законодавства.

Демократична організація	- базується на засадах самоуправління – вирішення справ спільно на зборах або за допомогою спільно обраних представників.
Відкрита організація	- відкрита для всіх, хто здатний надавати послуги та бажає взяти зобов'язання членства без статевої, соціальної, політичної чи релігійної дискримінації.
Організація з можливістю різних сфер діяльності	- може бути створена для задоволення практичних усіх потреб суспільства та його членів: соціальних, культурних, медичних тощо.
Об'єднання і людей, і організацій	- членами кооперативу можуть бути і громадяни, і підприємства, організації
Особлива організація	- управляється виключно тими, хто її створив.

МЕТА ТА ЗАВДАННЯ КООПЕРАЦІЇ

З якою метою кооперуються люди та організації? Ось як це записано в Законі України «Про кооперацію»:

***Метою кооперації** є задоволення економічних, соціальних та інших потреб членів кооперативних організацій на основі поєднання їх особистих та колективних інтересів, поділу між ними ризиків, витрат і доходів, розвитку їх самоорганізації, самоуправління та самоконтролю.*

Основними завданнями кооперації є:

- підвищення життєвого рівня членів кооперативів, захист їх майнових інтересів і соціальних прав;

- створення системи економічної і соціальної самодопомоги населення та суб'єктів господарювання;
- залучення у виробництво товарів, робіт, послуг, додаткових трудових ресурсів, підвищення трудової і соціальної активності населення;
- створення і розвиток інфраструктури, необхідної для провадження господарської та іншої діяльності кооперативів з метою зростання матеріального добробуту їх членів та задоволення потреб у товарах і послугах;
- сприяння сталому розвитку та становленню засад демократичного розвитку суспільства.

Інтереси членів кооперативів бувають різні. Тому і створюються кооперативи з різними видами послуг. Наприклад, існують кооперативи, що надають послуги з водопостачання, утилізації побутових відходів, зберігання та переробки сільгосппродукції тощо.

Важливо зрозуміти, що кооперація вимагає, щоб інтереси членів кооперативу були близькими: не можна створити успішний кооператив, якщо інтереси його членів різні і неможливо сформувати узгодження колективного інтересу.

Зрозуміло, що й кооператив управляється його творцями, всі вони – члени кооперативу – *ділять між собою не тільки вигоди, доходи, а й витрати, зокрема, збитки, що можуть бути викликані певними ризиками в діяльності.*

КООПЕРАТИВНІ ПРИНЦИПИ

Кооперативи та кооперативні організації виробили певні цінності та правила, які дозволяють їм успішно працювати в інтересах своїх членів. Вони є засадничими ідеями кооперативної діяльності. Їх перегляд чи відмова від них загрожують переродженням кооперативів, тобто втратою ними ідентичності, перетворенням в іншу форму господарської організації, або й господарським крахом.

У Декларації про кооперативну ідентичність Міжнародного кооперативного альянсу / International Cooperative Alliance (http://www.ica.coop/) зазначено, що кооперативи базуються на наступних основних цінностях: *взаємодопомога, взаємна відповідальність, демократія, рівність, справедливість і солідарність.*

Ідеї, керуючись якими кооператив діє та завдяки яким зберігає ідентичність (своєрідність), називають *кооперативними принципами*.

Фундаментальні принципи у викладі Міжнародного кооперативного альянсу називають міжнародними кооперативними принципами. Відповідно до *Декларації про кооперативну ідентичність, і*снує сім міжнародних кооперативних принципів:

1. Добровільне та відкрите членство
2. Демократичний членський контроль
3. Економічна участь членів
4. Самостійність і незалежність
5. Освіта, підготовка кадрів, інформування
6. Співробітництво між кооперативами
7. Турбота про суспільство

Увага! Витяг із Декларації про кооперативну ідентичність, у якому виокремлено міжнародні кооперативні принципи, є у додатках цього посібника.

Важливо! Квазікооперативи*!* Слід підкреслити, що принципи, які лежать в основі діяльності кооперативів, взаємозалежні. Якщо відмовитись від одного з них, інші поступово втратять свою силу. Кооператив справді буде кооперативом лише за умови дотримання всіх принципів у своїй політиці та повсякденній діяльності. Відступаючи від них він перетворюється у квазікооператив, яких в Україні, на жаль, чимало.

КООПЕРАТИВИ У СВІТІ

Найдавніша згадка про кооператив походить із Фенвіка, Шотландія, де 14 березня 1761 року в ледь умебльованому котеджі місцеві ткачі занесли мішок вівсяних пластівців у побілену попередньо кімнату Джона Вокера та почали продавати його вміст зі знижкою, утворивши Fenwick Weavers.

У 1844 році група з 28 ремісників, які працювали на бавовняних фабриках у містечку Рочдейл, на півночі Англії, заснувала перший сучасний кооперативний бізнес, Rochdale Equitable Pioneers Society, також відомий як Rochdale Pioneers. Вони вважаються прототипом сучасного кооперативу та засновниками кооперативного руху.

На теперішній час принаймні 12% людей на землі є кооператорами 3 мільйонів кооперативів. Кооперативи забезпечують роботою або можливістю роботи 10% зайнятого населення, а триста найбільших кооперативів генерують оборот у 2146 мільярдів доларів США, одночасно надаючи послуги та інфраструктуру, необхідні суспільству для процвітання

Кооперативи сприяють сталому економічному зростанню та стабільній якісній зайнятості, забезпечуючи робочі місця або можливості роботи для 280 мільйонів людей у всьому світі, іншими словами, 10% зайнятого населення світу .

Будучи бізнесом, яким володіють члени, керують вони та обслуговують членів, кооперативи дають людям можливість спільно реалізувати свої економічні прагнення, одночасно зміцнюючи свій соціальний і людський капітал і розвиваючи свої громади.

Міжнародний кооперативний альянс (https://www.ica.coop) є однією з найбільших неурядових організацій у світі за кількістю людей, яких він представляє: понад 1 мільярд членів кооперативу з будь-якого з 3 мільйонів кооперативів у всьому світі.

Міжнародний кооперативний альянс за науково-технічної підтримки Європейського науково-дослідного інституту кооперативних і соціальних підприємств Euricse (https://euricse.eu/en/) публікує щорічний звіт про кооперативну економіку World Cooperative Monitor (https://monitor.coop/).

Міжнародна кооперативна сільськогосподарська організація ICAO (http://www.icao.coop) є глобальним представником сільськогосподарських кооперативів. Заснована в 1951 році, це одна з восьми галузевих організацій Міжнародного кооперативного альянсу (https://www.ica.coop).

СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКІ КООПЕРАТИВИ У ЦИФРАХ

Кооперативи відіграли важливу роль у розвитку систем сільського господарства багатьох країн світу. Третина з 300 найкращих кооперативів працюють у сільськогосподарському секторі.

По всьому світу існує понад 1,2 мільйона сільськогосподарських кооперативів.

Сільськогосподарські (фермерські) кооперативи дають близько 6,5 мільярдів доларів чистого прибутку щороку.

Більше 250 000 людей працюють у фермерських кооперативах.

2 мільйони фермерів є членами понад 2100 кооперативів у США (http://surl.li/givks).

За даними Єврокомісії, сільськогосподарські кооперативи в Нідерландах займають 83% ринку, у Фінляндії – 79%, в Італії – 55%, у Франції – 50%.

Кооперативи можуть збільшити економію за рахунок масштабу, усунути провали ринку, зменшити витрати на операції та підвищити переговорну силу фермерів, ефективно вирішуючи, як збути невеликі обсяги виробництва та проблему доступу до допоміжних послуг (http://surl.li/givkx).

ЯК ПРАЦЮЮТЬ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКІ КООПЕРАТИВИ

Сільськогосподарські кооперативи існують стільки, скільки люди займаються землеробством. Раннім фермерам потрібно було забезпечити землю та запаси, щоб почати свій бізнес. У кооперативі члени об’єднують свої фінансові ресурси та досвід для підтримки ферм один одного. Сьогодні, коли все більше незалежних ферм світу співпрацюють через кооперативи, вони можуть досягти значного довгострокового успіху.

Сільськогосподарський кооператив включає мережу фермерів-членів, які отримують багато переваг від спільного ведення бізнесу. Окремі ферми працюють разом, щоб закуповувати необхідні товари та послуги, а також розподіляти та продавати свою продукцію. Фермери заощаджують кошти та отримують доступ до товарів і послуг, які інакше їм недоступні.

Фермери в кооперативі приймають рішення разом і ділять прибуток між усіма членами, а не зовнішніми інвесторами. Дохід від фермерських кооперативів реінвестується в бізнес або повертається членам.

У кооперативі, який належить фермерам, виробники сільськогосподарської продукції-однодумці допомагають розбудувати кращу місцеву економіку в громадах, які вони обслуговують.

СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКІ КООПЕРАТИВИ В УКРАЇНІ

Українська кооперація має давню історію. Першим вітчизняним організованим кооперативом було споживче товариство, засноване 1864 р. у Харкові, а в 1880 р. була створена перша в Україні загальна сільськогосподарська спілка. Першу хліборобську артіль в Російській імперії, заснував у с. Федвар на Херсонщині Микола Левитський у 1894 р. Хліборобське товариство "Сільський господар" створене у 1898 р. у м. Олеську на Львівщині до 1910 р. мало вже 85 філій, та 12500 членів і у своїй діяльності передбачало правовий захист селян державою і поміщиками, самоврядування, влаштування доповідей і курсів для селян, поширення найновіших знарядь праці.

Новий етап розвитку української кооперації започаткувало прийняття Кооперативного закону, виданого Українською Центральною Радою 20 березня 1917 р., який створив правову основу діяльності та проведенню з'їздів вітчизняних кооператорів.

У період з 1921—1929 р. з проголошенням нової економічної політики (НЕП) відбувалось створення кооперативної системи, де первинною ланкою сільськогосподарської кооперації, її організаційно-правовою формою були кооперативні товариства, що передбачали добровільність вступу, земля та засоби виробництва залишались у приватній власності членів кооперативу.

Масова примусова колективізація сільського господарства у Радянському Союзі знищила осередки сільськогосподарської кооперації. З'явилися псевдо кооперативи – колгоспи.

26 травня 1988 був прийнятий Закон СРСР «Про кооперацію в СРСР», котрий дозволив кооперативам займатися будь-якими не забороненими законом видами діяльності, в тому числі і торгівлею. Однак, на той час було втрачено всі навички самоорганізації радянських громадян, тому надії на те, що кооперативи швидко ліквідують товарний дефіцит, приведуть до поліпшення якості обслуговування, виявилися невиправданими. Більшість кооперативів зайнялися відвертою спекуляцією або фінансовими операціями з переведення коштів у готівку.

З прийняттям у 1997 р. Закону України "Про сільськогосподарську кооперацію" та 2000 року "Програми становлення і розвитку сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів як неприбуткових організацій" (http://consultant.parus.ua/?doc=00LDM12680) розпочався етап відродження сільськогосподарської кооперації Україні.

На жаль, страх перед колгоспами (під ними селяни часто розуміли нові кооперативи) був настільки великим, як і втрата їх здатності до самоорганізації, а реальна державна підтримка – дуже малою, що сільськогосподарська кооперація не набрала реальної сили. Станом на 1 січня 2022 року в Україні було зареєстровано:

- Сільськогосподарський виробничий кооператив - 1001.

- Сільськогосподарський обслуговуючий кооператив - 1274.
- Сільськогосподарський кооператив - 17.

Закон України "Про сільськогосподарську кооперацію» (https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/819-20#Text), що вступив у дію з 15 листопада 2020 р. закріпив єдину організаційно-правову форму - сільськогосподарський кооператив. Але він поки що не спричинив якогось позитивного впливу на розвиток сільськогосподарської кооперації. Більше того, не були внесені зміни до інших правових актів, зокрема, до Податкового кодексу України, що стимулювали б розвиток таких кооперативів.

Після перемоги над російським агресором упорядкування законодавства про сільськогосподарську кооперацію, запровадження стимулів для сільськогосподарських кооперативів є дуже важливим для розвитку сімейних фермерських господарств, зокрема, ветеранських.

ЩО ОБРАТИ ВЕТЕРАНАМ – ФЕРМЕРКАМ ТА ФЕРМЕРАМ

Як поступити власникам ветеранських ферм: створювати окремий ветеранський кооператив чи об’єднатися з іншими фермерськими господарствами?

Тут можливі варіанти.

Кооператив має діяти на ринку за правилами ведення бізнесу.

Якщо поряд є ветеранські фермерські господарства, що займаються молочним тваринництвом, й у цих господарства молока досить для того, щоб сформувати партію, яка буде цікава переробному підприємству, то цілком можливо створити ветеранський кооператив для збору, охолодження та збуту такого молока. А, можливо, для заснування кооперативної сироварні.

Якщо ж молока, що виробляється у ветеранських фермерських господарствах не так багато, то варто подумати про залучення інших фермерів до спілки. Тут багато залежить від вміння ініціаторів кооперативу спілкуватися з іншими людьми, переконувати їх, довести важливість і, найголовніше, вигідність такої спілки.

В Україні є вже чимало успішних сільськогосподарських кооперативів. Наприклад, сільськогосподарський кооператив «Покрова» (https://www.facebook.com/profile.php?id=100084078976782). І якщо Ви займаєтеся молочарством і проживаєте на території однієї із громад, де працює цей кооператив, то доцільніше стати членом цього кооперативу, аніж створювати новий.

ВЕТЕРАНСЬКІ КООПЕРАТИВИ В УКРАЇНІ

В Україні вже є досвід створення сільськогосподарських кооперативів ветеранами і ветеранками.

Сільськогосподарський кооператив «Перлина Одещини» (http://bit.ly/3ngItIc). Історія створення цього кооперативу почалась з того, що група учасників АТО звернулась до сільськогосподарської дорадчої служби «Центр розвитку села» з проханням допомогти їм з реалізацією ідеї розвивати тепличне господарство в Березівському районі, де вони мають земельні ділянки. Разом обговорили ідею, відвідали аналогічне тепличне господарство в Одеській області, де отримали багато інформації. 6 вересня 2021 року кооператив був зареєстрований.

За грантові кошти від Українського проєкту бізнес-розвитку плодоовочівництва (UHBDP) було встановлено теплиці із крапельним зрошенням загальною площею 1000 м2 з опаленням на твердому паливі та крапельним зрошенням, придбано необхідне обладнання для обслуговування теплиць: мотоблок з навісним обладнанням, котли з опалення та комплектуючі.

Сільськогосподарський обслуговуючий кооператив «Оберіг-Агро» колишні бійці АТО створили у Миколаївській області (http://surl.li/gieev). Ветерани російсько-української війни змінили автомати на томати: розпочали вирощувати овочі для себе та на продаж у теплицях та відкритому ґрунті на півночі Миколаївської області. Кооператив влучно поєднали з тепличним бізнесом ще й виробництвом брикетів (http://bit.ly/3lCwpR1).

Ветерани раніше з бізнесом справи не мали, хоча, живучі в сільській місцевості, завжди займалися землеробством, вирощуванням овочів та фруктів. Але виключно

для власних потреб. Тож досвіду не було. Натомість було бажання займатися мирною справою; такою, щоб об'єднала саме своїх та дала змогу підтримувати сім'ї загиблих бійців; щоб згодом давала прибуток та забезпечила стабільність існування родин; щоб допомогла позбутися поствоєнного синдрому; щоб вгамувала спрагу до спокійного життя.

Така форма організації здалася засновникам найбільш прийнятною, зрозумілою, зручною.

По-перше, всі добре знають один одного, мають спільне військове минуле, в якому найбільше цінувалася взаємовиручка та підтримка.

По-друге, це добровільне об'єднання на основі спільних інтересів та досягнення спільних результатів на засадах демократичності та самоврядування. Тож ідеальна форма господарювання для однодумців. І найбільш прийнятна саме у сфері сільського господарства.

Урешті-решт обслуговуючий кооператив надає насамперед послуги переважно членам кооперативу, а вже потім, за можливості, й іншим особам.

У грудні 2021 року в селі Курісове на базі *сільськогосподарського обслуговуючого кооперативу «Ветерани АТО Лиманщини»* (https://www.facebook.com/profile.php?id=100063838547804) відбулася зустріч членів кооперативу з Міністром у справах ветеранів Юлією Лапутіною. В заході також взяли участь представники органів місцевої виконавчої влади та місцевого самоврядування . Приводом для візиту послугував успішний проєкт ветеранського кооперативного бізнесу та активна громадянська позиція представників місцевого ветеранського простору в царині підприємницьких ініціатив. І на знак визнання вдалої справи, колектив кооперативу отримав подяку від міністерства.

2. ЗАКОНОДАВСТВО ТА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКА КООПЕРАЦІЯ

ЗАКОН УКРАЇНИ «ПРО КООПЕРАЦІЮ» ТА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКА КООПЕРАЦІЯ

Законодавство про кооперацію базується на нормах Конституції України і Цивільного кодексу України, цього Закону, інших нормативно-правових актів з питань кооперації.

Правові, організаційні, економічні та соціальні основи функціонування кооперації в Україні визначаються Законом України «Про кооперацію» (https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1087-15#Text). Це означає, що цей Закон є рамковим: з цим Законом мають узгоджуватися норми всіх законів про кооперацію – «Про кредитні спілки» (https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2908-14#Text), «Про споживчу кооперацію» (https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2265-12#Text), «Про сільськогосподарську кооперацію».

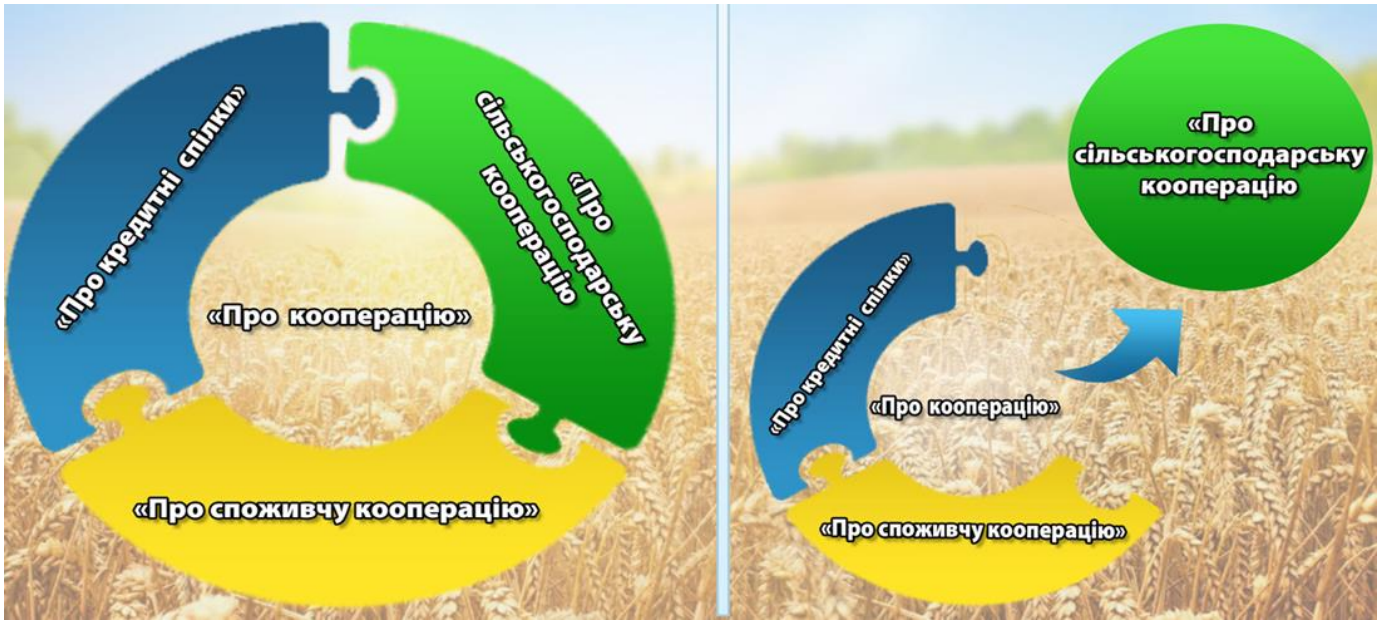

Рис. 1. Сільськогосподарська кооперація та законодавство: до і після 21 липня 2020 року.

Після прийняття 21 липня 2020 року нової редакції Закону України «Про сільськогосподарську кооперацію» (https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/819-20#n333) ситуація змінилася: правові, організаційні, економічні та фінансові особливості утворення і діяльності сільськогосподарських кооперативів визначаються ***виключно*** *нормами Закону України «Про сільськогосподарську кооперацію».*

ІНШІ ЗАКОНИ ТА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКА КООПЕРАЦІЯ

У Господарському кодексі України (https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text). є запис про те, що відносини, пов'язані із створенням та діяльністю сільськогосподарських кооперативів, сільськогосподарських кооперативних об'єднань, регулюються цим Кодексом, Законом України "Про сільськогосподарську кооперацію" та іншими законами.

Цивільний кодекс України (https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text) відносить сільськогосподарські кооперативи до підприємницьких товариств та не містить спеціальних регулятивних норм щодо таких кооперативів.

У Законі України «Про фермерське господарство» (https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/973-15#Text) записано:

- Фермерські господарства разом з іншими сільськогосподарськими товаровиробниками мають право створювати сільськогосподарські кооперативи, кооперативні банки, спілки, інші об'єднання, а також бути засновниками (учасниками) господарських товариств.
- Сільськогосподарські кооперативи за участю фермерських господарств утворюються відповідно до Закону України "Про сільськогосподарську кооперацію".

Пам'ятайте: сільськогосподарський кооператив є суб'єктом цивільних, господарських, трудових та інших відносин, його діяльність регулюється відповідним законодавством.

Важливо! Після прийняття нової редакції Закону України «Про сільськогосподарську кооперацію», до цього часу не внесені зміни до Податкового кодексу України, що може створювати певні труднощі у роботі таких кооперативів.

3. ЗАКОН УКРАЇНИ «ПРО СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКУ КООПЕРАЦІЮ»: ОСНОВНІ ПОНЯТТЯ

СТРУКТУРА ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКУ КООПЕРАЦІЮ»

Серед додатків до цього Посібника є текст Закону України «Про сільськогосподарську кооперацію» (https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/819-20#n333). Дія цього Закону поширюється на суспільні відносини у сфері утворення, діяльності та припинення сільськогосподарських кооперативів, сільськогосподарських кооперативних об'єднань, а також державної підтримки та державного регулювання функціонування сільськогосподарської кооперації в Україні.

Структура Закону України про сільськогосподарську кооперацію

Розділ I ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1. Основні поняття

Стаття 2. Сфера дії Закону

Стаття 3. Основні цілі сільськогосподарської кооперації

Стаття 4. Основні принципи сільськогосподарської кооперації

Стаття 5. Види діяльності сільськогосподарського кооперативу

Розділ II УТВОРЕННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО КООПЕРАТИВУ

Стаття 6. Порядок утворення сільськогосподарського кооперативу

Стаття 7. Найменування сільськогосподарського кооперативу

Стаття 8. Статут сільськогосподарського кооперативу

Стаття 9. Правила внутрішньогосподарської діяльності сільськогосподарського кооперативу

Розділ III ЧЛЕНСТВО В СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОМУ КООПЕРАТИВІ

Стаття 10. Член сільськогосподарського кооперативу

Стаття 11. Вступ до сільськогосподарського кооперативу

Стаття 12. Основні права та обов'язки члена сільськогосподарського кооперативу

Стаття 13. Припинення членства в сільськогосподарському ко…

Стаття 14. Асоційоване членство в сільськогосподарському к…

Розділ IV УПРАВЛІННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИМ КООПЕРАТИВОМ

Стаття 15. Система органів управління сільськогосподарського кооперативу

Стаття 16. Вищий орган управління сільськогосподарського кооперативу

Стаття 17. Виконавчий орган сільськогосподарського кооперативу

Стаття 18. Орган контролю сільськогосподарського кооперативу

Стаття 19. Спостережна рада сільськогосподарського кооперативу

Розділ V МАЙНО СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ КООПЕРАТИВІВ

Стаття 20. Джерела формування майна сільськогосподарського…

Стаття 21. Статутний капітал та фонди сільськогосподарського кооперативу

Стаття 22. Частки членів сільськогосподарського кооператив…

Стаття 23. Повернення цільового внеску

Стаття 24. Майнова відповідальність сільськогосподарського…

Стаття 25. Дохід та фінансовий результат (прибуток) сільськогосподарського кооперативу

Стаття 26. Патронажні дивіденди

Стаття 27. Дивіденди

Розділ VI ОБ'ЄДНАННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ КООПЕРАТИВІВ

Стаття 28. Право сільськогосподарських кооперативів на об'…

Стаття 29. Особливості утворення і діяльності сільськогосподарського кооперативу

Розділ VII МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО. КООПЕРАТИВНА ОСВІТА

Стаття 30. Міжнародне співробітництво у сфері сільськогосподарського кооперативу

Стаття 31. Кооперативна освіта

Розділ VIII ДЕРЖАВНА ПІДТРИМКА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ КООПЕ…

Стаття 32. Державна підтримка сільськогосподарських кооперативів

Розділ IX ПРИПИНЕННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО КООПЕРАТИВУ

Стаття 33. Припинення сільськогосподарського кооперативу

Розділ X ПРИКІНЦЕВІ І ПЕРЕХІДНІ ПОЛОЖЕННЯ

Цей посібник не містить постатейних коментарів до Закону України «Про сільськогосподарську кооперацію». Водночас, у ньому є рекомендації щодо практичного застосування норм цього Закону у процесі створення та діяльності кооперативу.

ЩО ТАКЕ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИЙ КООПЕРАТИВ

Сільськогосподарський кооператив - юридична особа, утворена *фізичними та/або юридичними особами*, які є *виробниками сільськогосподарської продукції* і добровільно об'єдналися на основі членства та на засадах самоврядування для *провадження спільної господарської та іншої діяльності* з метою задоволення економічних, соціальних та інших потреб.

У цьому визначенні слід звернути увагу на декілька важливих моментів.

- Об'єднуватися у сільськогосподарський кооператив можуть як юридичні, так і фізичні особи – чи то нарізно, чи то одночасно.
- Для того, щоб створити кооператив, його засновники і члени мають бути виробниками сільськогосподарської продукції.
- Яку діяльність майбутнього кооперативу обрати його засновниками - це тільки залежить від них самих, окрім тої, що заборонена законодавством.

Основними видами діяльності сільськогосподарського кооперативу є виробництво, переробка, заготівля, закупівля, зберігання, збут, продаж сільськогосподарської продукції, постачання засобів виробництва і матеріально-технічних ресурсів та інші види сервісного обслуговування членів кооперативу, зокрема надання технологічних, транспортних, меліоративних, ремонтних, будівельних послуг, послуг з ветеринарного обслуговування тварин і племінної роботи, з бухгалтерського обліку і аудиту, науково-консультаційного обслуговування.

Сільськогосподарський кооператив може здійснювати один або декілька видів діяльності.

ХТО ТАКІ ВИРОБНИКИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ

Відповідно до Закону України "Про сільськогосподарський перепис" (https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/575-17#Text), виробники сільськогосподарської продукції - сільськогосподарські товаровиробники, фізичні особи (у тому числі домогосподарства, фізичні особи, що здійснюють діяльність, пов’язану з веденням особистого селянського господарства, самозайняті особи у сфері сільського господарства), які займаються сільськогосподарською діяльністю;

На практиці це означає, що засновниками сільськогосподарського кооперативу може будь-яке сільськогосподарське підприємство, фермерське господарство, в тому числі фермерське господарство без створення юридичної особи, чи окрема особа, які займаються сільськогосподарською діяльністю.

ЯКИМИ МОЖУТЬ БУТИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКІ КООПЕРАТИВИ

Сільськогосподарський кооператив може здійснювати діяльність:

- з метою одержання прибутку
- без мети одержання прибутку.

Примітка. Діяльність кооперативу з метою одержання прибутку, як це записано у Законі України «Про сільськогосподарську кооперацію», є правовим нонсенсом і не відповідає загальноприйнятій кооперативній теорії та практиці. Та на теперішній час ми мусимо користуватися існуючими правовими нормами.

«НЕПРИБУТКОВИЙ» СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКІЙ КООПЕРАТИВ

Сільськогосподарський кооператив, що здійснює діяльність без мети одержання прибутку, є неприбутковою організацією у разі, якщо його діяльність відповідає сукупності таких ознак:

1) кооператив *не здійснює* виробництва сільськогосподарської продукції і надає послуги *виключно своїм членам*;

2) кооператив *не набуває права власності на сільськогосподарську продукцію*, вироблену, вирощену, відгодовану, виловлену або зібрану (заготовлену) його членами - виробниками сільськогосподарської продукції. При цьому власниками сільськогосподарської продукції, що заготовлюється, переробляється, постачається, збувається (продається) таким кооперативом, є його члени;

3) кооператив *відповідає вимогам,* встановленим підпунктом 133.4.1 пункту 133.4 статті 133 Податкового кодексу України (http://surl.li/givqs) для неприбуткових організацій.

Порада! Оскільки існує заборона для «неприбуткових» кооперативів на здійснення виробництва сільськогосподарської продукції, то такі кооперативи варто створювати для: надання послуг з заготівлі та збуту продукції; постачання ресурсів, необхідних його членам для ведення господарської діяльності; надання різних видів дорадчих послуг – бухгалтерських, ветеринарних, агрономічних, дорадчих тощо; освіти, підвищення кваліфікації і тощо.

Порада! Оскільки такий кооператив надає послуги виключно своїм членам, обов'язково треба вести облік членів кооперативу. Інакше ризикуєте втрати статус неприбуткової організації.

Порада! Оскільки кооператив не набуває права власності на сільськогосподарську продукцію його членів, продумайте добре ведення обліку такої продукції.

«ПРИБУТКОВИЙ» СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИЙ КООПЕРАТИВ

Сільськогосподарський кооператив, що здійснює діяльність з метою одержання прибутку, може надавати послуги, здійснювати операції, зокрема із закупівлі сільськогосподарської продукції, постачання засобів виробництва і матеріально-технічних ресурсів, з особами, які не є членами або асоційованими членами сільськогосподарського кооперативу, за умови що сумарна вартість таких послуг та *операцій не перевищує 20 відсотків виручки кооперативу за рік.*

Отже, «прибутковий» сільськогосподарський кооператив може здійснювати будь-яку діяльність. Він може також працювати з не членами кооперативу, сумарна вартість таких послуг та операцій не перевищує 20 відсотків виручки кооперативу за рік. *Але прибутки такого кооперативу оподатковуються!*

ХТО МОЖЕ БУТИ ЧЛЕНОМ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО КООПЕРАТИВУ

Членом сільськогосподарського кооперативу може бути *виробник сільськогосподарської продукції* - юридична або фізична особа *(див. вище:* **Хто такі виробники сільськогосподарської продукції***).*

Членом сільськогосподарського кооперативу може бути фізична особа, яка досягла *16-річного віку*.

Сільськогосподарський кооператив зобов’язаний вести облік своїх членів та видати кожному з них посвідчення про членство, в якому зазначаються відомості про члена сільськогосподарського кооперативу, розміри внесених ним вступного внеску та вкладу, а також інша інформація, передбачена статутом відповідного кооперативу.

Порада! Законодавством не встановлено вимог щодо того, як вести облік у кооперативі та яким має бути посвідчення члена кооперативу. Це можна робити й у електронній формі. «Узаконьте» тільки це через правовий акти кооперативу (рішення, наказ, розпорядження тощо).

4. ОБ’ЄДНАННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ КООПЕРАТИВІВ

ДЛЯ ЧОГО КООПЕРАТИВИ ОБ’ЄДНУЮТЬСЯ

Якщо сільськогосподарські кооперативи створюються фермерами, особистими селянськими господарствами для надання допомоги та послуг їх господарствам, то кооперативні об'єднання створюються для допомоги та надання послуг самим сільськогосподарським кооперативам.

Навіщо сільськогосподарським кооперативам об’єднуватися?

Відповідь у простому прикладі: невеликим сільськогосподарським кооперативам треба вести бухгалтерський облік. Тобто, кожному такому кооперативу необхідно утримувати бухгалтера. А якщо об'єднатися, тоді один бухгалтер зможе обслуговувати більше кооперативів. Вигідно!

Приклад із реального життя кооперативів Парагваю. Декілька кооперативів займалися забоєм худоби. А шкіру продавали як сировину. Та з часом зрозуміли, що вигідніше об’єднатися і налагодити власне виробництво якісної переробленої шкіри та виробляти кісткове борошно на корми. Так і зробили.

ЯК СТВОРЮЮТЬСЯ ТА ДІЮТЬ КООПЕРАТИВНІ ОБ’ЄДНАННЯ

Створення та організація діяльності об'єднань сільськогосподарських кооперативів, регулюється нормами Закону України «Про сільськогосподарську кооперацію» та іншим законодавством, оскільки сільськогосподарські кооперативні об’єднання утворюються, провадять свою діяльність та припиняються в той же самий спосіб, що й сільськогосподарські кооперативи, з урахуванням таких особливостей:

1) засновниками та членами сільськогосподарського кооперативного об’єднання можуть бути *сільськогосподарські кооперативи, сільськогосподарські кооперативні об’єднання*

2) сільськогосподарське кооперативне об’єднання утворюється за рішенням *не менше двох засновників;*

3) найменування сільськогосподарського кооперативного об’єднання повинно містити інформацію про його організаційно-правову форму - "сільськогосподарське кооперативне об’єднання" та назву, що містить власну назву, а також може містити інформацію про вид діяльності кооперативного об’єднання.

Зверніть увагу, об’єднання кооперативів також можуть створюватися для реалізації масштабних проєктів.

ОБ’ЄДНАННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ КООПЕРАТИВІВ В УКРАЇНІ

Найбільш відомими об’єднаннями сільськогосподарських кооперативів в України є «Господар», що на Дніпропетровщині, та «Рівноправність», що на Львівщині.

«Рівноправність» (http://lads.com.ua/pro-obiednannia/; http://surl.li/gidqb) створено 2011 року як кооперативне об’єднання сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів, до якого ввійшли кооперативи Львівської області. На теперішній час Об’єднання надає послуги в кооперативам Львівської, Івано-Франківської та Тернопільської областей у сфері молочарства.

Кооперативне об’єднання «Рівноправність» стало співзасновником ТОВ «Набіл» - кооперативного молокозаводу (http://surl.li/gidqy).

Ключову участь у створенні об’єднання відіграла Львівська аграрна дорадча служба (http://lads.com.ua/).

Об'єднання Кооперативів "Господар" (http://surl.li/gidrn) засували молочарські кооперативи Дніпропетровщини за підтримки Дніпропетровської обласної сільськогосподарської консультаційної служби (http://www.dsks.org.ua/). Згодом до цього об’єднання долучилися зернові кооперативи, такі як Сільськогосподарський обслуговуючий кооператив "Зерновий", що станом на вересень 2021 року об'єднував 101 зернове господарство Васильківського, Межівського, Синельниківського, Петропавлівського й Покровського районів Дніпропетровщини, які загалом обробляють понад 35000 га ріллі (http://www.zerno.org.ua/coop/zernovyi).

5. ЗАСНУВАННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО КООПЕРАТИВУ: КРОК ЗА КРОКОМ

ПЕРЕД ТИМ, ЯК СТВОРЮВАТИ КООПЕРАТИВ

Люди мало знають про кооперацію та кооперативи. Тому перед тим, як вирішити створювати кооператив треба вчитися кооперації: вивчати законодавство про кооперацію, кооперативну практику, спілкуватися з іншими кооператорами.

Неможливо осягнути усі тонкощі сільськогосподарської кооперації одразу, тому помилки будуть, але бодай частини з них можна уникнути, якщо залучати до цієї роботи дорадників, що мають необхідні знання та значний досвід для такої роботи.

ПОРЯДОК УТВОРЕННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО КООПЕРАТИВУ

Правові аспекти утворення сільськогосподарського кооперативу є предметом регулювання Розділу II Закону України «Про сільськогосподарську кооперацію» (https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/819-20#n333).

Сільськогосподарський кооператив утворюється за рішенням установчих зборів його засновників.

Пам'ятайте, що засновниками сільськогосподарського кооперативу можуть бути:

- тільки виробник сільськогосподарської продукції - юридична або фізична особа;
- фізична особа, яка досягла 16-річного віку.

Сільськогосподарський кооператив утворюється не менш як трьома засновниками.

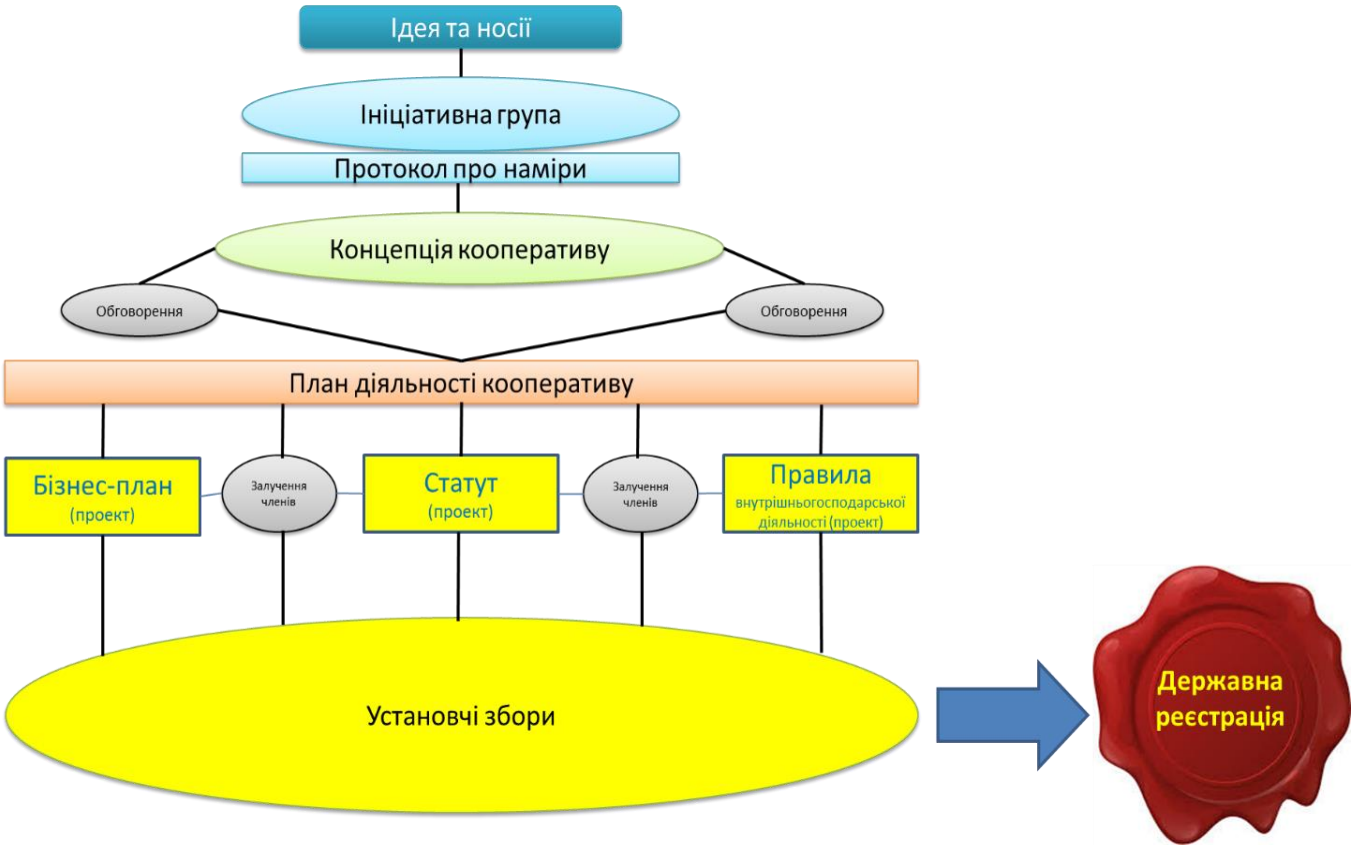

Рис. 2. Алгоритм створення сільськогосподарського кооперативу

Знання правових аспектів недостатньо для досягнення успіху у створенні сільськогосподарського кооперативу. Як і економічних. Кооператив – це ще й результат довіри та комунікації. Слід враховувати й психологічні, організаційні аспекти у цьому процесі, про що буде мова йти далі.

СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИЙ КООПЕРАТИВ: ІДЕЯ ТА НОСІЇ

Кооператив – це економічна організація: засновники витрачають час, гроші, матеріальні ресурси, знання, тому понесені затрати мають окупитися, збільшувати доходи.

Щоб зрозуміти для чого Вам потрібний кооператив та яким він має бути, спробуйте відповісти на такі запитання:

- Які власні проблеми Ви хочете вирішити через кооперацію?

- Чим, на Вашу думку, має займатися кооператив, щоб вирішити Вашу проблему?
- Чи багато інших людей мають подібну проблему чи проблеми?
- Чи є інші й більш ефективні способи вирішити існуючу проблему чи проблеми?
- З ким Ви готові об'єднуватися, щоб створити кооператив?
- Скільки Ви готові вкласти власних ресурсів у створення кооператив? Яких ресурсів?
- Ви хочете брати участь в управлінні кооперативом активно чи нехай управлінням займається хтось інший?

Відповіді на ці запитання допоможуть знайти ідею кооперативу.

Якщо у Вашій громаді та громадах поряд є чимало людей, що утримують молочну худобу, але є проблеми зі збутом молока, то можна організувати сільськогосподарський кооператив, який допоможе власникам худоби більше заробляти через переробку молока на сири. Прикладом такого рішення може е бути сільськогосподарський кооператив «ЕКОМ», що на Івано-Франківщині (http://chesnykivskyysyr.com.ua/?page=about).

Успішна робота молочарського кооперативу «ЕКОМ» ламає стереотип, що в Україні діяльність кооперативів є короткотривалою, а головне спростовано думку, що з молока дрібнотоварних виробників не можна зробити якісного продукту. Кооперативна сироварня є реальністю, а вироблений сир під власною торговою маркою «Чесниківський сир» (https://www.facebook.com/chesnykycheese) має своїх шанувальників по всій Україні.

Якщо у Вашій громаді та громадах поряд є чимало людей, які займаються вирощуванням картоплі, та є проблеми з її збутом, то вивчайте досвід сільськогосподарського кооперативу «Волинська картопля» (http://surl.li/gidtz).

Якщо Ваша громада недалеко від великого міста, то, можливо, ідея кооперативних теплиць для вирощування органічної продукції буде цікавою не тільки

для жителів Вашої громади. Тоді вивчайте досвід кооперативу «Родинний добробут» (https://www.facebook.com/RodinniyDobrobut), «Як бджола» (https://www.facebook.com/like1bee/).

Звичайно, треба шукати однодумців, бо для створення кооперативу потрібно хоча б три особи. Вони й допоможуть перевірити життєздатність ідеї кооперативу.

Ключове завдання на цьому етапі – переконатися, що ідея кооперативу життєздатна і може бути підтримана іншими особами. Тоді можна виносити ідею «в люди».

Важливо! Автором ідеї про створення кооперативу у громаді може бути будь-хто. Якщо хочемо переконати інших людей, долучитися до кооперативу, то доносити його ідею мають люди, яким довіряють і які можуть переконувати інших.

Якщо носій ідеї кооперативу не з цієї громади, не є добрим оратором, то варто подумати, хто може бути таким «пропагандистом» із членів ініціативної групи.

ІНІЦІАТИВНА ГРУПА, ПРОТОКОЛ ПРО НАМІРИ

Ініціативна група - це колектив *виробників сільськогосподарської продукції,* об'єднаний ідеєю створення кооперативу з метою розв'язання спільної для всіх проблеми або проблем в їхній господарський діяльності.

Головним завданням ініціативної групи є визначення спільних проблем, визначення виду чи видів діяльності кооперативу, розробка проекту (концепції, плану) його діяльності, проєктів статуту та правил внутрішньогосподарської діяльності, підготовка установчих зборів кооперативу.

На чолі ініціативної групи повинен бути лідер, людина, яка стимулювала в собі ідею створення кооперативу, користується довірою односельців.

Першим документом, що приймається ініціативною групою, є *протокол про наміри.* Його приймають та підписують члени ініціативної групи після обговорення ідеї створення кооперативу.

ПРОТОКОЛ ПРО НАМІРИ

ЗАСНУВАННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО КООПЕРАТИВУ

Ми, що нижче підписалися, виробники сільськогосподарської продукції _____ (села, громади, області) заявляємо про наш намір створити сільськогосподарський кооператив (виробничий, переробний, заготівельно-збутовий, постачальницький, сервісний, багатофункціональний тощо) для ведення спільної діяльності (дати опис очікуваних видів діяльності)

_____

_____

Для досягнення цієї мети ми вирішили створити ініціативну групу (комітет, раду тощо).

Порядок роботи ініціативної групи:

_____

_____

*Головою ініціативної групи обрано*_____.

Ми беремо на себе відповідальність докладати всіх зусиль для розробки проєктів програми та бізнес-плану, статуту та правил внутрішньогосподарської діяльності кооперативу господарської діяльності кооперативу, а також підготувати установчі збори кооперативу, що мають відбутися, у випадку позитивного висновку про створення кооперативу, кооператив був створений не пізніше _____.

Підписи учасників:

Протокол про наміри не передбачений жодним правовим актом. Водночас, практика засвідчує, що такий формальний документ мобілізує учасників ініціативної групи для ефективної роботи.

Варто подбати, щоб група була однорідною: в кооператив можуть об'єднуватись виробники різних форм власності, але різниця в обсягах операцій, що вони реалізовуватимуть з кооперативом, не повинна бути дуже великою.

Не варто також включати до складу ініціативної групи тих осіб, що не є виробниками сільськогосподарської продукції.

Прийняття в ініціативну групу більшості прямих родичів однієї сім'ї може зменшити можливість інших членів ініціативної групи демократично просувати свої ідеї та пропозиції. Це також призводить до зниження довіри та спільності в команді.

Робота ініціативної групи може бути тривалою у часі та ніяк і ніким не оплачується.

Ініціативну групу слід розглядати також як спосіб виявлення лідерів у громадах – формальних і неформальних, їх заохочення до кооперації.

Одним із важливих завдань ініціативної групи є *розширення кола потенційних членів майбутнього кооперативу,* які можуть брати участь в установчих зборах зі створення кооперативу.

ПЛАНУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНЬОГО КООПЕРАТИВУ

Ініціативна група, опрацювавши початкову ідею, розробляє проект плану діяльності майбутнього кооперативу, щоб представити його на загальних зборах. Проект це письмовий документ, в якому викладена сутність кооперативної ідеї даного кооперативу.

Роботу з підготовки такого плану варто розбити на два етапи:

1. *Підготовка концепції діяльності кооперативу.*

2. *Підготовка проекту плану діяльності кооперативу.*

Головне завдання у роботі над концепцією – викристалізувати єдиний, визначальний задум майбутнього кооперативу в рамках ініціативної групи.

Концепція діяльності майбутнього кооперативу має бути *і професійна і, водночас, зрозуміла її членам.* Тому *залучайте до її створення підготовлених фахівців* і, водночас, постійно «звіряйте» її з майбутніми членами кооперативу.

Концепція має містити *визначальний задум* кооперативу і давати відповідь на запитання *про вигоду*, яку отримають його майбутні члени.

Концепція має базуватися на реальних потребах та участі громади.

Підготовлену концепцію варто обговорити із ширшим колом потенційних членів кооперативу, а також з експертами. Таке обговорення дає можливість або підтвердити життєздатність кооперативної ідеї, або трансформувати її, або… або відмовитися від неї.

Тільки після цього варто (у випадку життєздатності кооперативної ідеї) приступати до розробки плану діяльності майбутнього сільськогосподарського кооперативу.

У роботі над планом діяльності майбутнього сільськогосподарського кооперативу надзвичайно важливою є така робота:

- Оцінка потреб членів ініціативної групи та майбутніх членів кооперативу.
- Оцінка ринку.
- Оцінка ситуації в громаді: рівень довіри, лідери, традиції, звичаї, релігія.
- Оцінка ресурсів громади та членів майбутнього кооперативу.
- Оцінка очікувань та їхня співставність із можливостями членів кооперативу.
- Оцінка можливих партнерств, підтримки, в т.ч. з боку держави.

Чому ініціативній групі варто співпрацювати з органами влади:

- Корисна інформація.
- Участь у навчальних заходах.
- Правові консультації.
- Кошти місцевого бюджету.
- Місцеві закупівлі для бюджетних організацій.
- Публічне визнання.
- Залучення до реалізації міжнародних проектів.

Найголовніше: влада має розуміти ваші проблеми і, щонайменше, допомагати. Адже ви часто робите їхню роботу.

Розробка проекту Плану діяльності кооперативу - це одночасно спосіб навчання і розвитку особистих управлінських якостей майбутніх членів кооперативу, набуття досвіду оцінки умов конкуренції, способів просування продукції на ринок, фінансового планування, використання продукції на ринку, фінансового планування, використання переваг сільськогосподарського кооперативу.

Розробка проекту Плану діяльності кооперативу також дає змогу перевірити реалістичність ідеї ще до її впровадження. Можливо, в процесі розробки виявиться, що можливий розмір наявного капіталу членів кооперативу є меншим, аніж фінансові потреби кооперативу. В такому випадку необхідно продумати можливості залучення коштів за рахунок отримання кредиту або відшукати шляхи зменшення потреби в фінансуванні на першому етапі діяльності.

Завершення опрацювання Плану діяльності кооперативу варто провести до установчих зборів кооперативу, щоб затвердити безпосередньо на цих зборах.

БІЗНЕС-ПЛАН КООПЕРАТИВУ

Було б ідеально, якщо б вдалося ініціативній групі розробити План діяльності кооперативу у формі Бізнес-плану та затвердити його на установчих зборах, хоча *це не обов'язково.* У більшості випадків це є доволі складним завданням оскільки під час установчих зборів можуть, як засвідчує практика, змінитися склад учасників – потенційних членів кооперативу, розмір їхнього внеску… Особливо складно це робити, якщо планується об'єднати велику кількість осіб у сільськогосподарський кооператив.

Водночас, бізнес-план є важливим документом, якщо новостворений кооператив має намір залучити кредити чи гранти.

Є чимало прикладів бізнес-плану кооперативу (http://surl.li/givvw), а також рекомендацій, щодо того, як його розробити (http://surl.li/givwh, http://surl.li/givwm), та рекомендацій від практикуючих дорадників (https://www.youtube.com/watch?v=FonyKVeHrM0).

ПІДГОТОВКА СТАТУТУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО КООПЕРАТИВУ

Підготовка статуту сільськогосподарського кооперативу для його затвердження установчими зборами *є обов'язковим* завданням ініціативної групи, оскільки статут є необхідним документом для здійснення державної реєстрації кооперативу як юридичної особи.

При підготовці статуту кооперативу можна скористатися одним із модельних статутів сільськогосподарського кооперативу (що діє з метою одержання прибутку чи без мети одержання прибутку), що затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 3 березня 2021 р. № 175 (http://surl.li/giejz).

Поради:

Користуйтеся модельним статутом, але творчо.

Пам'ятайте про вимоги до статуту сільськогосподарського кооперативу, що викладені у Законі України «Про сільськогосподарську кооперацію».

Пишіть статут так, щоб не треба було часто вносити зміни.

РОЗРОБКА ПРАВИЛ ВНУТРІШНЬОГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО КООПЕРАТИВУ

Приступати до розробки Правил внутрішньогосподарської діяльності кооперативу (проєкту) доцільно після розробки статуту кооперативу (проекту), оскільки вони є внутрішнім нормативним документом сільськогосподарського кооперативу, що визначає особливості реалізації положень статуту такого кооперативу.

Хоча Примірні Правила внутрішньогосподарської діяльності сільськогосподарського кооперативу й затверджені наказом Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України від 06 квітня 2021 року № 703 (https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0703915-21#Text), але… кожен кооператив – це особливий випадок. Пам'ятайте, що люди будуть користуватися Правилами та дотримуватися їх щоденно – вони мають бути реальними.

Було б ідеально затвердити Правила внутрішньогосподарської діяльності сільськогосподарського кооперативу на установчих зборах, *хоча це теж не обов'язково*. Але, як і у випадку з бізнес-планом, зробити це доволі складно. оскільки робота кооперативу на етапі становлення далека від ідеалу. Особливо, якщо кооператив об'єднує велику кількість осіб та має різні напрями діяльності. Якщо ж кооператив невеликий за кількістю членів і видів діяльності – все можливо.

Порада! Підготуйте проект Правил і обговоріть його на установчих зборах. Це допоможе підготувати якісний документ надалі, щоб затвердити на наступних загальних зборах кооперативу. Вони мають бути зручними для повсякденного користування.

ОБИРАЄМО НАЗВУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО КООПЕРАТИВУ

Вимоги до найменування юридичної особи встановлені статтею 16 Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань» (https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/755-15#Text).

Найменування юридичної особи повинно містити інформацію про її організаційно-правову форму та назву. Якщо у вас буде один вид діяльності, назва може йому відповідати, якщо ж видів діяльності буде кілька, можна дати загальну назву.

Потрібно перевірити назву в ЄДРПОУ (https://usr.minjust.gov.ua/content/free-search) на відсутність аналогічної. Це можна зробити самостійно та безкоштовно.

Пам'ятайте, мало дати гарну назву сільськогосподарському кооперативу, треба її ще й правильно написати в статуті. Вимоги до написання найменування юридичної особи затверджено наказом Міністерства юстиції України від 05 березня 2012 року № 368/5 (https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0367-12#Text).

ПІДГОТОВКА ТА ПРОВЕДЕННЯ УСТАНОВЧИХ ЗБОРІВ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО КООПЕРАТИВУ

Підготувати й провести збори - не все так просто, як може видатися. Ось декілька рекомендацій, як це зробити правильно.

Період	№ кроків	Опис кроків	Коментар до реалізації кроків
До зборів	1	Ініціативна група (ІГ) ретельно продумує порядок денний, склад учасників, час і місце проведення зборів.	*Варто дотримуватися принципу недискримінації учасників – створювати рівні можливості для участі як жінок, так і чоловіків, людей різного віку, людей з інвалідністю та інших вразливих груп населення при залученні учасників ініціативної групи, що допоможе стабільності кооперативу як організації.*
	2	ІГ розсилає письмово персональні запрошення з зазначенням мети, порядку денного, дати, часу та місця проведення зборів та контактного телефону відповідальної для організації зборів особи.	*Щоб не створювати проблем із можливістю участі у зборах їх потенційним учасникам, рекомендується листи розіслати не пізніше ніж за 10 днів до зборів. При надсиланні запрошень зверніть увагу, що воно персональне.*
	3	ІГ узгоджує місце проведення зборів. Телефонує кожному запрошеному для підтвердження участі в зборах.	*Місце проведення зборів має бути зручним для його роботи (світлим, провітрюваним, зі стільцями та можливістю використання дошки або*

			плакатів), а також враховувати потреби кожного її члена, особливо, якщо йде мова про людей з інвалідністю чи особливими потребами.
В момент проведення зборів	4	Відповідальний учасник ІГ проводить реєстрацію осіб, що прибули на збори. При необхідності кожному учаснику роздаються проекти документів, які будуть обговорюватися на зборах.	*Святкова скатертина та ваза з квітами на реєстраційному столі створять позитивну атмосферу для учасників зборів, підкреслять їх важливість.*
	5	Обирається ведучий (голова зборів), секретар для ведення протоколу	*Голова зборів та секретар обираються відкритим голосуванням*
	6	У призначений час ведучий відкриває зібрання, згадує цілі та порядок денний, а також дає інформацію про кількість зареєстрованих учасників зборів.	*Роль «ведучого» може виконувати будь-хто з членів ІГ. Головне, щоб ведучий мав попередній досвід проведення демократичних зборів.*
	7	Збори заслуховують звіт ІГ щодо проведення підготовчо-організаційної роботи для створення кооперативу.	*Звіт має бути коротким (не більше 10 хв.) та змістовним. Бажано підготувати його на папері. Хороший звіт допоможе учасникам оцінити роботу, яку вже провела ІГ.*
	8	Ведучий пропонує розпочати обговорення Статуту кооперативу (можливе обговорення й інших документів).	*Для ефективності зборів найкраще обговорювати послідовно кожне положення по черзі. Ведучий має стежити за тим, щоб усі бажаючі змогли висловитися, і,*

			водночас, за регламентом. Наприклад, щоб для коментарів промовці мали не більше 5-7 хв.
	9	Ведучий оголошує про закриття обговорення Статуту та пропонує перейти до голосування для його затвердження	***Важливо!*** *У момент голосування будь-які обговорення та коментарі виключені. Тільки ведучий ставить питання для голосування, і він оголошує результати. Рекомендується результати відразу записувати на дошці та планшеті для загального огляду*
	10	Ведучий оголошує початок процесу виборів членів органів управління.	*Необхідно проголосувати за такі питання:* *1. Голосування таємне чи відкрите* *2. Скільки учасників зборів буде обрано до кожного керівного органу кооперативу*
	11	Збори також призначають відповідальних осіб за державну реєстрацію кооперативу, визначають та затверджують юридичну адресу кооперативу	*Бажано, щоб відповідальні за реєстрацію особи були юридично поінформовані про процес реєстрації кооперативу. Якщо для реєстрації знадобляться видатки, необхідно відразу на зборах вирішити питання компенсації таких витрат, щоб вони не стали навантаженням члена ІГ.*

	12	Збори можуть затвердити і Правила внутрішньої господарської діяльності, але, як правило, це роблять трохи пізніше.	*Аналогічно, як і з затвердженням Статуту, бажано обговорити за участю всіх майбутніх членів кооперативу кожен пункт Правил внутрішньої господарської діяльності.*
	13	Якщо порядок денний зборів вичерпано, то ведучий оголошує про закриття зборів.	*Якщо порядок денний зборів не укладається у запланований час, то ведучий повинен винести питання про завершення зборів або додавання певного часу (бажано, щоб не більше 30 хв.)*
Після зборів	14	Секретар та голова зборів оформлюють остаточну версію протоколу.	*Враховуючи важливість Установчих зборів, бажано, щоб усі його учасники познайомились із підсумковим протоколом. Крім того, голова та секретар обов'язково його підписують. Усі протоколи кооперативу зберігаються у кооперативі у встановленому порядку.* *При оформленні протоколу установчих зборів, дотримуйтеся вимог, що встановлені статтею 6 Закону України «Про сільськогосподарську кооперацію»!*

	15	Вибрані члени керівних органів кооперативу стежать за виконанням рішень Установчих зборів у строки, визначені в протоколі.	*Відповідальність за виконання рішень протоколу Установчих зборів лягає на голову та членів правління кооперативу*

Пам'ятайте! Добре підготовлені документи Установчих зборів – запорука успішної реєстрації кооперативу як юридичної особи.

РЕЄСТРАЦІЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО КООПЕРАТИВУ

Перед тим, як реєструвати кооператив, необхідно ***обрати вид економічної діяльності*** за Класифікатором видів економічної діяльності (http://kved.ukrstat.gov.ua/). Треба обрати один основний вид діяльності та додаткові.

Також, треба ***визначитися із системою оподаткування кооперативу***. Підставою для цього буде План діяльності кооперативу (чи бізнес-план).

Спеціальним законом, що регулює процедуру державної реєстрації юридичних осіб є Закон України «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців» (https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/755-15).

Для проведення державної реєстрації юридичної особи засновник (засновники) або уповноважена ними особа повинні особисто подати державному реєстратору (надіслати поштовим відправленням з описом вкладення або в разі подання електронних документів *подати опис*, що містить відомості про надіслані електронні документи, в електронній формі) такі документи:

- заповнену *реєстраційну картку* на проведення державної реєстрації юридичної особи;
- примірник оригіналу (ксерокопію, нотаріально засвідчену копію) *рішення засновників* (протокол установчих зборів кооперативу) про створення юридичної особи;

- два примірники *установчих документів –статуту кооперат*иву (у разі подання електронних документів – один примірник);

- документ, що засвідчує *внесення реєстраційного збору за проведення державної реєстрації юридичної особи.* У разі подання електронних документів для проведення державної реєстрації юридичної особи підтвердженням внесення плати за проведення державної реєстрації юридичної особи є примірник електронного розрахункового документа, засвідченого електронним цифровим підписом. За проведення державної реєстрації юридичної особи сплачується реєстраційний збір у розмірі десяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян;

- інформацію з документами, що підтверджують *структуру власності* засновників – юридичних осіб, яка дає змогу встановити фізичних осіб – власників істотної участі цих юридичних осіб.

У разі утворення сільськогосподарського кооперативу на підставі ***модельного статуту*** (https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/175-2021-%D0%BF#n12), у реєстраційній картці на проведення державної реєстрації юридичної особи проставляється відповідна відмітка з посиланням на типовий установчий документ.

Державному реєстратору забороняється вимагати додаткові документи для проведення державної реєстрації юридичної особи, якщо вони не передбачені законом.

Знайти державних реєстраторів можна у Центрах надання адміністративних послуг (ЦНАП), що є у кожній громаді.

Детальна інформація про реєстрацію юридичної особи викладена на порталі Дія» (http://surl.li/gifad).

Особливості державної реєстрації та функціонування єдиних та державних реєстрів, держателем яких є Міністерство юстиції, *в умовах воєнного стану* викладені в постанові Кабінету Міністрів України відвід 6 березня 2022 р. № 209 (https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/209-2022-%D0%BF#Text).

6. ФІНАНСИ ТА МАЙНО СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО КООПЕРАТИВУ

МАЙНО КООПЕРАТИВУ

Джерелами формування майна сільськогосподарського кооперативу, сільськогосподарського кооперативного об'єднання є:

- вступні внески та вклади (у тому числі додаткові вклади);
- членські та цільові внески його членів;
- кошти, що надходять від провадження господарської діяльності кооперативу, кооперативного об'єднання;
- кошти, що надходять від провадження господарської діяльності створених кооперативом підприємств, установ, організацій, сільськогосподарських кооперативних об'єднань, учасником яких він є;
- кошти, отримані як державна фінансова підтримка згідно із Законом України "Про державну підтримку сільського господарства України" (https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1877-15#Text);
- грошові та майнові пожертвування, благодійні внески, гранти, гуманітарна допомога, безоплатна технічна допомога юридичних і фізичних осіб, у тому числі іноземних;
- інші надходження, не заборонені законодавством.

Сільськогосподарський кооператив ***є власником*** грошових та майнових внесків його членів, доходів, одержаних від провадження передбаченої статутом господарської та іншої діяльності, а також іншого майна, придбаного на підставах, не заборонених законом.

Сільськогосподарський кооператив може як використовувати земельні ділянки членів кооперативу в якості вкладу, так і мати земельні ділянки у власності. Право власності на земельну ділянку та право користування земельною

ділянкою набуваються сільськогосподарським кооперативом відповідно до Земельного кодексу України (https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14#Text) і зберігаються за ним у разі входження до складу сільськогосподарського кооперативного об'єднання.

Володіння, користування та розпорядження майном сільськогосподарського кооперативу здійснюються органами управління такого кооперативу відповідно до їхньої компетенції, визначеної статутом.

ЧОМУ КООПЕРАТИВУ ПОТРІБНІ ГРОШІ

Кооператив це організація, що веде підприємницьку та господарську діяльність – надає послуги, має виробничі потужності, орендує майно чи купує ресурси… Для цього потрібні працівники, яким треба платити заробітну платню чи сплачувати гонорар за послуги. Для цього потрібні фінанси, як й у будь-якому бізнесі.

Важливо, вже на етапі створення добре прораховувати, за рахунок чого здійснюватиме діяльність сільськогосподарський кооператив.

Це можуть бути ресурси членів кооперативу, а саме:

- вступний внесок;
- членський внесок;
- цільовий внесок;
- вклад члена кооперативу;
- додатковий вклад.

Кооператив може отримувати дохід *від провадження господарської діяльності* кооперативу, а також створених кооперативом підприємств, установ, організацій, сільськогосподарських кооперативних об'єднань, учасником яких він є.

Кооператив може отримувати фінансову підтримку від держави згідно із Законом України "Про державну підтримку сільського господарства України" (https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1877-15), місцевих органів влади *(див. розділ «Ресурси для сільськогосподарських кооперативів» і «Державна підтримка ветеранів і сільськогосподарські кооперативи»).*

Кооператив може отримувати грошові та майнові пожертвування, благодійні внески, гранти, гуманітарну допомогу, безоплатну технічну допомогу юридичних і фізичних осіб, у тому числі іноземних (див. розділ «Ресурси для сільськогосподарських кооперативів» і «Державна підтримка ветеранів і сільськогосподарські кооперативи»).

У Законі України «Про сільськогосподарську кооперацію» (https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1877-15) записано, що «джерелами формування майна сільськогосподарського кооперативу, сільськогосподарського кооперативного об'єднання є: …*інші надходження, не заборонені законодавством*». Це означає, що ***сільськогосподарський кооператив може при створенні й у процесі діяльності використовувати будь-які кошти, якщо на це не існує заборони законом.***

ВСТУПНИЙ ВНЕСОК

Вступний внесок - майновий або грошовий *неповоротний внесок*, розмір якого визначається статутом сільськогосподарського кооперативу, який зобов'язана внести особа при вступі (створенні) до сільськогосподарського кооперативу.

Якщо сільськогосподарський кооператив тільки створюється, то інформація про розміри та порядок внесення засновниками вступного внеску має бути відображена у протоколі установчих зборів про утворення сільськогосподарського кооперативу.

Закон України «Про «сільськогосподарську кооперацію» встановлює, що засновники вносять вступний внесок після державної реєстрації сільськогосподарського кооперативу, після чого набувають статусу члена сільськогосподарського кооперативу, прав та обов'язків, установлених цим Законом та статутом сільськогосподарського кооперативу для його членів.

*Якщо Ви приймаєте нових членів у вже діючий сільськогосподарський кооператив***,** то пам'ятайте, що особа, яка подала заяву про вступ до сільськогосподарського кооперативу, *вносить вступний внесок* порядку та розмірах, визначених відповідно до статуту такого кооперативу.

Особа, яка не сплатила вступний внесок (та вкладу), не може вважатися членом сільськогосподарського кооперативу!

Увага! Відомості про розміри внесених членами кооперативу вступних внесків зазначаються у посвідченні про членство у кооперативі. ***Не забудьте це зробити!***

Зверніть увагу, що вступний внесок може бути внесений і майном! Це майно має бути оцінено у грошовому виразі. Як це зробити? *Передбачте порядок оцінки такого майна у статуті кооперативу.* У разі незгоди члена сільськогосподарського кооперативу (особи, яка подала заяву про вступ до кооперативу) з оцінкою майна, внесеного ним як вступний внесок оцінка такого майна проводиться в порядку, встановленому законодавством про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність (https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2658-14#Text), за рахунок такого члена (такої особи).

Вступні внески зараховуються до Фонду розвитку кооперативу і не повертаються його членам при припиненні кооперативу чи при припиненні членства у ньому!

ВКЛАД, ДОДАТКОВИЙ ВКЛАД ЧЛЕНА КООПЕРАТИВУ

Вклад члена кооперативу - грошовий чи інший майновий *поворотний внесок*, що вноситься засновником сільськогосподарського кооперативу при утворенні сільськогосподарського кооперативу, а членами та асоційованими членами - при вступі до такого кооперативу.

Додатковий вклад - добровільний грошовий чи інший майновий *поворотний внесок*, що вноситься членом (асоційованим членом) сільськогосподарського кооперативу понад вклад.

Вклад, як і додатковий вклад є поворотним внеском члена кооперативу. Це означає, що при припиненні членства у кооперативі чи при припиненні самого кооперативу, такі внески повертаються його членам

З вкладів і додаткових вкладів членів та асоційованих членів сільськогосподарського кооперативу формується ***статутний капітал сільськогосподарського кооперативу.***

Частка члена (асоційованого члена) сільськогосподарського кооперативу у статутному капіталі сільськогосподарського кооперативу складається з вкладу та додаткових вкладів.

Якщо сільськогосподарський кооператив тільки створюється, то інформація про розміри та порядок внесення засновниками вкладу має бути відображена у протоколі установчих зборів про утворення сільськогосподарського кооперативу.

Закон України «Про «сільськогосподарську кооперацію» встановлює, що засновники вносять вступний вклад після державної реєстрації сільськогосподарського кооперативу, після чого набувають статусу члена сільськогосподарського кооперативу, прав та обов’язків, установлених цим Законом та статутом сільськогосподарського кооперативу для його членів.

Якщо Ви приймаєте нових членів у вже діючий сільськогосподарський кооператив, то пам'ятайте, що особа, яка подала заяву про вступ до сільськогосподарського кооперативу, вносить вклад порядку та розмірах, визначених відповідно до статуту такого кооперативу.

Особа, яка не сплатила вкладу (та вступний внесок), не може вважатися членом сільськогосподарського кооперативу!

Умови і порядок повернення вкладу та додаткового вкладу мають міститися у статуті сільськогосподарського кооперативу.

Порядок визначення розміру додаткового вкладу кожного члена кооперативу та його внесення, розміру загальної частки вкладів асоційованих членів у статутному капіталі сільськогосподарського кооперативу має міститися у **Правилах внутрішньогосподарської діяльності сільськогосподарського кооперативу.**

Пам'ятайте! Несплати внесків та вкладу *у порядку та розмірах, визначених відповідно до статуту сільськогосподарського кооперативу* ***є підставою для припинення членства у кооперативі!***

Облік часток ведеться у грошовій формі щодо кожного члена сільськогосподарського кооперативу окремо (***персоніфіковано***).

У разі внесення вкладу (додаткового вкладу) у формі майна або майнового права ***грошова оцінка*** такого внеску здійснюється в порядку, визначеному статутом такого кооперативу.

Повернення фізичній чи юридичній особі її загальної частки здійснюється у розмірі, не більшому за загальну суму вкладів, внесених такою особою при утворенні та/або вступі до сільськогосподарського кооперативу, при внесенні додаткових вкладів, а в разі внесення вкладу (додаткового вкладу) у формі майна або майнового права - у розмірі, не більшому за грошову оцінку відповідного внеску.

Порада! Будьте уважними при оцінці майна чи майнового права у разі внесення вкладу (додаткового вкладу) чи вступного внеску у такій формі!

ЦІЛЬОВИЙ ВНЕСОК

Цільовий внесок - грошовий чи інший майновий *поворотний або неповоротний внесок* члена сільськогосподарського кооперативу, що може бути передбачений рішенням загальних зборів відповідного кооперативу для забезпечення виконання *конкретних* завдань кооперативу.

Чим відрізняється цільовий внесок від додаткового вкладу? Тим, що вклад використовується для забезпечення ***усієї статутної діяльності загалом,*** а цільовий внесок – тільки ***для вирішення конкретного завдання*** в рамках статутної діяльності.

Цільові внески не є обов'язковими у сільськогосподарському кооперативі, якщо коштів у статутному капіталі достатньо.

Сільськогосподарський кооператив для забезпечення його статутної діяльності може прийняти рішення про створення за рахунок цільових внесків членів кооперативу та інших не заборонених законом надходжень **спеціального фонду,** що використовується за рішенням органів управління сільськогосподарського кооперативу для реалізації цілей, визначених **рішенням про створення спеціального фонду**.

Увага! Член кооперативу має право на одержання цільового внеску у разі виходу з кооперативу тільки тоді, коли статутом передбачено, що такий внесок є поворотним, а також визначено порядок цієї процедури.

У разі виходу, виключення члена сільськогосподарського кооперативу чи ліквідації такого кооперативу поворотний цільовий внесок повертається члену кооперативу виключно *у розмірі, не більшому за розмір, у якому внесено відповідний внесок*.

ЧЛЕНСЬКИЙ ВНЕСОК

Членський внесок - грошовий *неповоротний* внесок, який може бути передбачений статутом сільськогосподарського кооперативу для забезпечення поточної діяльності такого кооперативу, що періодично сплачується членом сільськогосподарського кооперативу.

Членські внески зараховуються до Фонду розвитку кооперативу і не повертаються його членам при припиненні кооперативу чи при припиненні членства у ньому!

Членські внески не є обов'язковими у кооперативів. Бути їм чи не бути – вирішують члени кооперативу.

СТАТУТНИЙ КАПІТАЛ ТА ФОНДИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО КООПЕРАТИВУ

Для забезпечення статутної діяльності сільськогосподарський кооператив формує:

- статутний капітал,
- фонд розвитку,
- резервний фонд,
- спеціальний фонд.

СТАТУТНИЙ КАПІТАЛ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО КООПЕРАТИВУ

Статутний капітал сільськогосподарського кооперативу формується з вкладів і додаткових вкладів членів сільськогосподарського кооперативу.

Статутний капітал використовується для діяльності, що спрямована на досягнення цілей і завдань, визначених статутом такого кооперативу.

Слід пам'ятати, що у сільськогосподарському кооперативі, що діє з метою одержання прибутку, можуть бути асоційовані члени. Їхні вклади і додаткові вклади також зараховуються до статутного капіталу.

У сільськогосподарському кооперативі, що діє без мети одержання прибутку асоційоване членство не передбачено!

Кожен член кооперативу має власну **частку у статутному капіталі**, що складається з вкладу та додаткових вкладів у разі внесення.

Порядок визначення розміру додаткового вкладу кожного члена кооперативу та його внесення, розміру загальної частки вкладів асоційованих членів у статутному капіталі сільськогосподарського кооперативу визначається Правилами внутрішньогосподарської діяльності сільськогосподарського кооперативу.

Облік часток ведеться у грошовій формі щодо кожного члена сільськогосподарського кооперативу окремо (персоніфіковано).

Чим більший розмір вкладу члена кооперативу, тим більша його частка у статутному капіталі, ти більшими є його дивіденди у кооперативі, що діє з метою одержання прибутку!

У разі виходу, виключення з сільськогосподарського кооперативу особа має ***право на повернення*** своєї частки натурою, грошовими коштами або (за бажанням) цінними паперами.

Умови повернення члену сільськогосподарського кооперативу його загальної частки у майні кооперативу встановлюються статутом кооперативу.

Строк повернення зазначеної частки ***не може перевищувати двох років***, а його відлік починається з 1 січня року, що настає за роком, в якому прийнято рішення про вихід або виключення такого члена з кооперативу.

До моменту повернення частки така особа має права члена (асоційованого члена) сільськогосподарського кооперативу.

Право власності членів сільськогосподарського кооперативу - фізичних осіб на свою загальну частку ***успадковується*** відповідно до закону.

Члени сільськогосподарського кооперативу відповідають за зобов'язаннями кооперативу в межах своєї частки!

ФОНД РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО КООПЕРАТИВУ

Фонд розвитку створюється *для розвитку відповідного сільськогосподарського кооперативу та сільськогосподарської кооперації*, зокрема для розвитку виробництва, переробки, зберігання сільськогосподарської продукції, здійснення проведення навчання та підвищення кваліфікації членів кооперативу, виховної та просвітницької роботи у громадах, інших заходів, що сприяють розвитку сільськогосподарського кооперативу та сільськогосподарської кооперації.

Фонд розвитку формується за рахунок:

- вступних внесків,
- членських (за наявності) внесків,
- відрахувань від фінансового результату (прибутку) сільськогосподарського кооперативу, що залишається після сплати податків, зборів та інших обов'язкових платежів, передбачених законом,
- коштів, що отримані як державна фінансова підтримка згідно із Законом України "Про державну підтримку сільського господарства України",

- грошових та майнових пожертвувань, благодійних внесків, грантів, гуманітарної допомоги, безоплатної технічної допомоги юридичних і фізичних осіб, у тому числі іноземних, якщо інше не визначено при наданні відповідних коштів.
- інших не заборонених законом надходжень.

Розмір *щорічних відрахувань* від фінансового результату (прибутку) сільськогосподарського кооперативу до фонду розвитку визначається статутом такого кооперативу, але не може становити менше 5% такого фінансового результату (прибутку).

Пам'ятайте, що кошти фонду розвитку, а також майно, придбане за рахунок таких коштів, не можуть бути розподілені між членами сільськогосподарського кооперативу.

РЕЗЕРВНИЙ ФОНД СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО КООПЕРАТИВУ

Резервний фонд створюється для відшкодування шкоди, заподіяної надзвичайними ситуаціями, та/або для компенсації можливих втрат (збитків) сільськогосподарського кооперативу.

Відповідно до Господарського кодексу України (https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5403-17#Text), ***надзвичайна ситуація*** - обстановка на окремій території чи суб'єкті господарювання на ній або водному об'єкті, яка характеризується порушенням нормальних умов життєдіяльності населення, спричинена катастрофою, аварією, пожежею, стихійним лихом, епідемією, епізоотією, епіфітотією, застосуванням засобів ураження або іншою небезпечною подією, що призвела (може призвести) до виникнення загрози життю або здоров'ю населення, великої кількості загиблих і постраждалих, завдання значних матеріальних збитків, а також до неможливості проживання населення на такій території чи об'єкті, провадження на ній господарської діяльності.

Те, що кошти резервного фонду можуть створюватися й для компенсації можливих втрат (збитків) сільськогосподарського кооперативу дуже розширює сферу використання таких коштів: працює кооператив не надто успішно – втрати можна покрити з резервного фонду.

Резервний фонд *формується за рахунок відрахувань* від фінансового результату (прибутку) сільськогосподарського кооперативу та за рахунок *інших не заборонених законом надходжень*.

Розмір щорічних відрахувань до резервного фонду визначається статутом сільськогосподарського кооперативу.

СПЕЦІАЛЬНИЙ ФОНД СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО КООПЕРАТИВУ

Спеціальний фонд сільськогосподарського кооперативу *може бути* створений для реалізації цілей, визначених рішенням про створення спеціального фонду.

Фонд може бути створений за рахунок цільових внесків членів кооперативу (*див. розділ «Цільові внески»)* та інших не заборонених законом надходжень .

ДОХІД ТА ФІНАНСОВИЙ РЕЗУЛЬТАТ (ПРИБУТОК) СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО КООПЕРАТИВУ, ЇХ РОЗПОДІЛ

Дохід сільськогосподарського кооперативу формується з надходжень у грошовій, матеріальній та нематеріальній формах від господарської та іншої діяльності кооперативу, а також інших не заборонених законодавством джерел.

Фінансовий результат (прибуток) сільськогосподарського кооперативу визначається відповідно до вимог Податкового кодексу України (https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text) шляхом коригування (збільшення або зменшення) фінансового результату до оподаткування (прибутку або збитку), визначеного у фінансовій звітності кооперативу відповідно до національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку або міжнародних стандартів фінансової звітності, на різниці, які виникають відповідно до положень Податкового кодексу України.

Фінансовий результат (прибуток) сільськогосподарського кооперативу, що *залишається після сплати податків, зборів та інших обов'язкових платежів*, передбачених законом*, розподіляється загальними зборами сільськогосподарського кооперативу* за результатами його діяльності *за рік.*

Отже, після завершення фінансового року, скликаються загальні збори, на яких члени кооперативу розподіляють те, що заробили за рік.

Фінансовий результат (прибуток) спрямовується на:

- відрахування до фондів кооперативу;
- сплати патронажних дивідендів (кооперативи, що діють з метою одержання прибутку);
- сплати дивідендів (кооперативи, що діють з метою одержання прибутку);
- повернення частини попередньо надлишково сплаченої вартості наданих послуг (кооперативи, що діють без мети одержання прибутку);
- здійснення відрахувань на інші цілі, не заборонені законодавством.

Увага! Загальні збори сільськогосподарського кооперативу чи його правління (якщо це передбачено статутом) можуть прийняти рішення НЕ розподіляти фінансовий результат (прибуток) між членами кооперативу.

ПАТРОНАЖНІ ДИВІДЕНДИ

Патронажні дивіденди - частина фінансового результату (прибутку) сільськогосподарського кооперативу, ***що діє з метою одержання прибутку***, що залишається після сплати податків, зборів та інших обов'язкових платежів, передбачених законом, визначена за результатами фінансового року і розподілена у порядку, визначеному Правилами внутрішньогосподарської діяльності сільськогосподарського кооперативу, ***між членами*** такого кооперативу:

1) пропорційно до частки кожного з них в обороті з відповідним кооперативом, та/або

2) пропорційно до трудової участі члена кооперативу (у разі якщо статутом сільськогосподарського кооперативу передбачена трудова участь членів кооперативу в його діяльності).

Отже, чим більше член кооперативу реалізує власної продукції через кооператив, тим більша його частка в обороті кооперативу, тим більшими будуть розміри його дивідендів.

Чим більше часу затрачає член кооперативу на власну працю у кооперативі (але не на підставі трудового договору!), тим більшими будуть його дивіденди.

Трудова участь члена сільськогосподарського кооперативу, що здійснюється на підставі трудового договору або цивільно-правового договору з кооперативом, не враховується при визначенні розміру патронажних дивідендів такому члену кооперативу.

Патронажні дивіденди не належать до оплати праці, а отже, не оподатковуються відповідними податками.

Патронажні дивіденди не виплачуються у кооперативі, що здійснює діяльність без мети одержання прибутку.

Зверніть увагу, що асоційовані члени кооперативу не мають права на патронажні дивіденди!

ДИВІДЕНДИ

Дивіденди - частина фінансового результату (прибутку) сільськогосподарського кооперативу, *що діє з метою одержання прибутку*, що залишається після сплати податків, зборів та інших обов'язкових платежів, передбачених законом, розподілена ***між його членами, асоційованими членами*** пропорційно до розміру частки кожного члена, асоційованого члена сільськогосподарського кооперативу.

Виплата дивідендів може здійснюватися у грошовій формі, товарами, цінними паперами, а також у формі збільшення частки та в інших формах, передбачених статутом відповідного сільськогосподарського кооперативу.

Рішення про проведення виплати дивідендів приймається загальними зборами сільськогосподарського кооперативу.

Загальна сума дивідендів **не може перевищувати 80 відсотків фінансового результату (прибутку),** що залишається після сплати податків, зборів та інших обов'язкових платежів, передбачених законом, до розподілу.

У сільськогосподарському кооперативі, що діє без мети одержання прибутку, виплата дивідендів не здійснюється.

7. ДІЯЛЬНІСТЬ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО КООПЕРАТИВУ

МОЖЛИВІ ВИДИ ДІЯЛЬНОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО КООПЕРАТИВУ

Сільськогосподарський кооператив може займатися будь-яким видом діяльності (окрім заборонених законом), якщо це допомагає досягнути основних цілей сільськогосподарської кооперації, що викладені у статті Закону України «Про сільськогосподарську кооперацію» (https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/819-20#n333).

Основними видами діяльності сільськогосподарського кооперативу є виробництво, переробка, заготівля, закупівля, зберігання, збут, продаж сільськогосподарської продукції, постачання засобів виробництва і матеріально-технічних ресурсів та інші види сервісного обслуговування членів кооперативу, зокрема надання технологічних, транспортних, меліоративних, ремонтних, будівельних послуг, послуг з ветеринарного обслуговування тварин і племінної роботи, з бухгалтерського обліку і аудиту, науково-консультаційного обслуговування.

Сільськогосподарський кооператив може здійснювати один або декілька видів діяльності.

Який вид діяльності обрати кооперативу? Не створюйте кооператив тільки заради того, що це модно – такі кооперативи, як правило, недовговічні. Обирайте для майбутнього кооперативу ту діяльність, що потрібна його членам!

МЕНЕДЖМЕНТ У СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ КООПЕРАТИВАХ

Кооператив – це економічна структура, тому ним треба управляти належним чином.

Менеджмент (або «управління») це процес планування, організації, мотивації та контроль кооперативу з метою досягнення координації людських, фінансових,

природних і технологічних ресурсів, необхідних для ефективного виконання завдань. Менеджмент пронизує весь кооператив, торкається практично всіх сфер її діяльності.

Як засвідчує практика, поганий менеджмент став причиною краху не одного кооперативу.

Правильно управляти кооперативом мусять вчитися не тільки голова й виконавчий директор кооперативу, а всі його члени, оскільки, голосуючи за те чи інше рішення, члени кооперативу беруть на себе відповідальність за його результати: вони ризикують втратити власні кошти, що вклали у кооператив.

Менеджмент сільськогосподарського кооперативу має забезпечити максимальну його ефективність, доходи за допомогою правильної організації процесу на виробництві.

Через постійні зміни на ринку, а також у фінансуванні різних видів господарської діяльності, існує постійний ризик. Тому важливо, щоб кооператив міг швидко реагувати і адаптуватися до нових умов.

Завдання менеджменту полягає в здійсненні організації виробництва таким чином, щоб урахувати всі потреби споживача і забезпечити максимальну його рентабельність.

Менеджмент має дбати про те, щоб на виробництві працювали працівники з відповідною кваліфікацією, здійснювати стимулювання їхньої праці.

Правильний і ефективний менеджмент сприяє продуктивності роботи підприємства, освоєнню нових і вигідних ринків.

Важливо, щоб і голова і правління кооперативу вміли визначати першочергові цілі менеджменту і завдання для кооперативу, а також пропонували шляхи їх вирішення за допомогою певних ресурсів.

Основні функції менеджменту у кооперативі: планування, організація, мотивація, контроль.

Планування. Складання плану завжди розглядається як початковий етап процесу управління. Воно означає, що хтось повинен вирішити: що, як, коли та ким має бути виконано. Керівництво організації повинно знайти відповіді на такі запитання:

- Де ми знаходимося в цей час? (Оцінити слабкі та сильні сторони організації у сфері фінансів, маркетингу, виробництва, трудових ресурсів).
- Куди ми хочемо рухатися? (Оцінити можливості та загрози в навколишньому середовищі: конкуренція, екологічні умови, постачання, якими повинні бути цілі та як їх досягти).
- Як ми збираємося це зробити?

Організація. Як тільки план складений, необхідно підготувати та забезпечити його виконання. Наприклад, якщо у вас є план побудови будинку, то організація його виконання передбачає, зокрема, підбір та розміщення відповідних робітників, придбання та доставку необхідних для будівництва матеріалів.

Мотивація. Мотивація — це таке регулювання спонукаючих стимулів людини, при яких виникає бажання працювати так, щоб сприяти досягненню цілей організації. Серед німців існує таке прислів'я: «Хто виробляє, той не керує, хто керує, той не виробляє». Зробити роботу якісно чужими руками — завдання не з простих. Для цього необхідні: талант, знання та вміння.

Контроль. Останнім етапом процесу управління є здійснення контролю, тобто порівняння фактичних результатів із запланованими.

Названі функції управління потребують прийняття рішень; для їх здійснення *необхідна комунікація*, тобто обмін інформацією, яка необхідна для прийняття правильного рішення.

СИСТЕМА ОРГАНІВ УПРАВЛІННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИМ КООПЕРАТИВОМ

Органами управління сільськогосподарського кооперативу є:

1) вищий орган управління - *загальні збори сільськогосподарського кооперативу*;

2) виконавчий орган - *правління сільськогосподарського кооперативу*, яке очолює голова правління;

3) орган контролю - *ревізійна комісія*;

4) *інші органи* управління сільськогосподарського кооперативу, що можуть бути передбачені статутом, зокрема*, спостережна рада*.

Є декілька важливих моментів, які слід пам'ятати, формуючи систему управління у кооперативі:

- Органи управління обираються з *числа членів* кооперативу.
- Член кооперативу може бути обраний *лише до одного органу* управління.
- Статутом кооперативу можуть бути передбачені обмеження щодо входження до складу органів управління *членів сім'ї або близьких родичів*.
- Члени правління, голова кооперативу обираються на строк не більш як на п'ять років, а члени ревізійної комісії (ревізор), члени спостережної ради (за наявності) - не більш як на три роки.
- Система органів управління кооперативу, повноваження, порядок обрання членів органів управління і дострокового припинення їхніх повноважень, порядок скликання і проведення загальних зборів сільськогосподарського кооперативу визначаються статутом сільськогосподарського кооперативу.

Члени правління, голова сільськогосподарського кооперативу обираються загальними зборами такого кооперативу на строк, визначений статутом сільськогосподарського кооперативу, але не більш як на п’ять років, а члени ревізійної комісії (ревізор), члени спостережної ради (за наявності) - не більш як на три роки.

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО КООПЕРАТИВУ

Вищим органом управління сільськогосподарського кооперативу є загальні збори сільськогосподарського кооперативу.

Зверніть увагу:

У загальних зборах сільськогосподарського кооперативу ***з правом ухвального голосу*** мають право брати участь *усі члени такого кооперативу* (тобто, **тільки «дійсні» члени, а не асоційовані**)

У загальних зборах сільськогосподарського кооперативу ***з правом дорадчого голосу мають*** право брати участь *асоційовані члени такого кооперативу*.

Чергові загальні збори скликаються правлінням (головою) кооперативу ***не менше одного разу на рік***.

Перелік питань, що належать до виключної компетенції загальних зборів сільськогосподарського кооперативу *викладено у частині 2 статті 16* Закону України «Про сільськогосподарську кооперацію» (https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/819-20#n333).

Рішенням загальних зборів сільськогосподарського кооперативу до компетенції загальних зборів можуть бути віднесені будь-які інші питання діяльності такого кооперативу.

Член/асоційований член сільськогосподарського кооперативу - фізична особа бере участь у загальних зборах сільськогосподарського кооперативу ***особисто***.

Порядок підготовки та проведення зборів викладено у статті 16 Закону України «Про сільськогосподарську кооперацію» (https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/819-20#n333).

ЧИ ЗАВЖДИ НА ЗБОРАХ «ОДИН ЧЛЕН - ОДИН ГОЛОС»

Демократичність як один із основних принципів сільськогосподарської кооперації, викладених у статті 4 Закону України «Про сільськогосподарську кооперацію» (https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/819-20#n333) передбачає здійснення управління та контролю за діяльністю сільськогосподарського кооперативу, його членами, виборність та підзвітність органів управління такого кооперативу, кооперативного об'єднання його загальним зборам, рівні права його членів у прийнятті рішень незалежно від розміру паю за правилом, **що один член сільськогосподарського кооперативу, сільськогосподарського кооперативного об'єднання має один голос ("один член - один голос").**

Водночас, у Законі йдеться про те, що статутом може бути передбачено, що під час прийняття рішень члени сільськогосподарського кооперативу, мають ***додаткову кількість голосів,*** пропорційну до їх участі в господарській діяльності такого кооперативу (частки кожного з них в обороті з відповідним кооперативом та/або трудової участі в діяльності кооперативу).

Що це означає? *Чим більше молока реалізує член кооперативу через кооператив, чим більше працює член кооперативу, тим вагомішим може бути його голос при прийнятті рішень на загальних зборах.*

Скільки таких додаткових голосів може мати один член кооперативу? – Не більше, аніж одну шосту загальної кількості голосів членів сільськогосподарського кооперативу.

Є ще одне обмеження: додаткова кількість голосів, яку можуть мати усі члени сільськогосподарського кооперативу - одну третина загальної кількості голосів членів сільськогосподарського кооперативу.

Порахуємо! Якщо у кооперативі 60 членів, то один член може мати щонайбільше 10 додаткових голосів. У такому кооперативі може бути не більше 20 додаткових голосів. Тобто, щонайменше 2 члени кооперативу матимуть переваги над іншими при прийнятті рішення загальними зборами сільськогосподарського кооперативу.

ВИКОНАВЧИЙ ОРГАН СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО КООПЕРАТИВУ

Виконавчим органом сільськогосподарського кооперативу є ***правління або голова сільськогосподарського кооперативу.***

Зверніть увагу! У сільськогосподарському кооперативі, до складу якого входить менше 20 членів, функції правління сільськогосподарського кооперативу можуть бути покладені загальними зборами такого кооперативу на одноосібний виконавчий орган - голову сільськогосподарського кооперативу.

Правління (голова) сільськогосподарського кооперативу підзвітне загальним зборам такого кооперативу і несе перед ними відповідальність за ефективність діяльності сільськогосподарського кооперативу у період між загальними зборами такого кооперативу, забезпечення виконання їх рішень.

Повноваження правління (голови) сільськогосподарського кооперативу, порядок підготовки та проведення засідань правління та прийняття рішень регулюються

Законом України «Про сільськогосподарську кооперацію» (https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/819-20#n333) та Статутом кооперативу.

Правління сільськогосподарського кооперативу очолює голова правління, який обирається правлінням з числа його членів.

Голова правління (голова) сільськогосподарського кооперативу представляє кооператив у відносинах з органами державної влади та органами місцевого самоврядування, міжнародними організаціями, юридичними та фізичними особами і діє від імені сільськогосподарського кооперативу в межах, передбачених статутом такого кооперативу.

ВИКОНАВЧИЙ ДИРЕКТОР СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО КООПЕРАТИВУ

Для оперативного управління діяльністю сільськогосподарського кооперативу його правління може, а в разі прийняття відповідного рішення загальними зборами - зобов'язане найняти виконавчого директора.

Дуже важливо! *Виконавчий директор не може бути членом сільськогосподарського кооперативу.*

Виконавчий директор виконує свої функції на умовах контракту, який укладає з ним правління (голова) сільськогосподарського кооперативу.

КОНТРОЛЬ ЗА ФІНАНСОВО-ГОСПОДАРСЬКОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО КООПЕРАТИВУ

Такий контроль здійснює ревізійна комісія (ревізор).

У сільськогосподарському кооперативі, до складу якого входить менше 20 членів, функції ревізійної комісії можуть бути покладені загальними зборами такого кооперативу - на одноосібний орган контролю - ревізора.

Ревізійна комісія (ревізор) обирається загальними зборами сільськогосподарського кооперативу ***строк не більше трьох років***.

Ревізійна комісія (ревізор) підзвітна загальним зборам відповідного сільськогосподарського кооперативу.

Голова ревізійної комісії (ревізор) *може брати участь у засіданнях правління* сільськогосподарського кооперативу з правом дорадчого голосу.

Ревізійна комісія (ревізор) складає висновок за результатами перевірки річного звіту про результати діяльності сільськогосподарського кооперативу. Позачергова перевірка результатів фінансово-господарської діяльності сільськогосподарського кооперативу проводиться ревізійною комісією (ревізором) за власною ініціативою, а також за рішенням загальних зборів такого кооперативу чи на вимогу не менше однієї третини загальної кількості членів відповідного кооперативу.

Діяльність ревізійної комісії (ревізора) кооперативу регулюється нормами статті 18 Закону України «Про сільськогосподарську кооперацію» (https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/819-20#n333) та Статутом кооперативу.

СПОСТЕРЕЖНА РАДА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО КООПЕРАТИВУ

Спостережна *рада не здійснює контроль за фінансово-господарською діяльністю сільськогосподарського кооперативу, це функція ревізійної комісії (ревізора).*

Спостережна рада сільськогосподарського кооперативу (у разі створення) здійснює контроль *за додержанням статуту та діяльністю виконавчого органу управління* такого сільськогосподарського кооперативу.

Увага! До складу спостережної ради сільськогосподарського кооперативу можуть бути включені як члени кооперативу, так і особи, ***які не є членами такого кооперативу.***

Спостережна рада підзвітна загальним зборам сільськогосподарського кооперативу.

Члени спостережної ради сільськогосподарського кооперативу здійснюють свої повноваження *на громадських засадах.*

ПЛАНУВАННЯ ТА ОБЛІК У СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОМУ КООПЕРАТИВІ

Кооператив як юридична особа:

- самостійно визначає основні напрями діяльності, здійснює її планування;
- самостійно розробляють програми і плани економічного та соціального розвитку;
- має право провадити будь-яку господарську діяльність, передбачену статутом і не заборонену законом.

Одне із найважливіших завдань – правильно визначити ціну послуг кооперативу.

Оподаткування, облік і звітність у кооперативі здійснюються у порядку, передбаченому законодавством і статутом сільськогосподарського кооперативу.

Порядок обліку і звітності у кооперативі регулюється статутом кооперативу.

Кооператив зобов'язаний вести облік своїх членів та видати кожному з них посвідчення про членство.

До компетенції загальних зборів членів кооперативу належить заслуховування звітів його органів управління і органів контролю, затвердження річного звіту і балансу кооперативу.

Облік часток ведеться у грошовій формі щодо кожного члена сільськогосподарського кооперативу окремо (персоніфіковано).

Велика проблема - знайти фахового бухгалтера, що знає не тільки норми Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» (https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text) та вміє їх застосувати, а й розуміється на тонкощах кооперативних організацій. На жаль, таких бухгалтерів в Україні не готує жоден навчальний заклад.

Порада! Не соромтеся консультуватися з досвідченими бухгалтерами інших сільськогосподарських кооперативів. Це допоможе уникнути багатьох проблем.

ТРУДОВІ ВІДНОСИНИ У СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОМУ КООПЕРАТИВІ

Згідно зі статтею 3 Кодексу законів про працю України (https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text), трудові відносини працівників усіх підприємств, установ, організацій незалежно від форм власності, виду діяльності і галузевої належності, а також осіб, які працюють за трудовим договором з фізичними особами, регулює законодавство про працю.

Особливості праці членів кооперативів та їх об'єднань визначаються законодавством та їх статутами. При цьому ***гарантії*** щодо зайнятості, охорони праці, праці жінок, молоді, інвалідів надаються в порядку, передбаченому законодавством про працю.

Закон України «Про сільськогосподарську кооперацію» (https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/819-20#n333) не містить спеціальних норм, що встановлюють особливості трудових відносин у сільськогосподарських кооперативах.

Пам'ятайте, що визначення розмірів оплати праці голови правління (голови) сільськогосподарського кооперативу, голови ревізійної комісії (ревізора), а також порядок затвердження кошторису на утримання апарату органів управління сільськогосподарського кооперативу, найманих працівників належать до виключної компетенції загальних зборів сільськогосподарського кооперативу.

МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО У СФЕРІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ КООПЕРАЦІЇ

Не існує жодних обмежень щодо міжнародної діяльності сільськогосподарського кооперативу, об'єднань кооперативів. Вони мають право вступати до міжнародних кооперативних організацій, самостійно встановлювати міжнародні зв'язки з організаціями іноземних держав, брати участь у Міжнародному кооперативному альянсі та здійснювати інші зв'язки з міжнародними організаціями.

КООПЕРАТИВНА ОСВІТА

Освіта, підготовка кадрів, інформування є одним із семи міжнародних кооперативних принципів, закріплених у Декларації про кооперативну ідентичність *(див. Додатки до цього Посібника).*

Законом України «По сільськогосподарську кооперацію» () задекларовано, що одним із пріоритетних завдань сільськогосподарського кооперативу є кооперативна освіта. При цьому, забезпечення здійснення кооперативної освіти покладається на *органи управління сільськогосподарського кооперативу, а ф*інансування заходів кооперативної освіти здійснюється *за рахунок коштів фонду розвитку такого кооперативу*.

На відміну від держав з розвиненою кооперативної економікою, у сучасній Україні кооперативна освіта ще не є предметом уваги як держави, так і самих кооперативів.

МАРКЕТИНГ У СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОМУ КООПЕРАТИВІ

Можна виділити чотири складові маркетингу будь-якого підприємства, в тому числі сільськогосподарського кооперативу :

•визначення та вибір цільової клієнтури, її потреб і прагнень;

•розробка концепції товару, який підприємство зможе продати вигідно і який відповідатиме вимогам споживачів;

•необхідний вплив на споживачів з метою збуту товару;

•зберігання, розподіл і презентація продукції після проходження стадії виробництва.

На жаль, маркетинг є одним із найслабших місць сільськосгопдарських кооперативів України. Хоча є винятки.

Одним із елементів, що забезпечують ефективну роботу СОК ЕКОМ, є його маркетингова стратегія. Це добре розуміє правління кооперативу, який вже багато років є партнером Львівської аграрної дорадчої служби.

Першочергово в кооперативі звернули увагу на якість молока, що заготовляють від корів членів кооперативу. Спільно з тренерами Львівської аграрної служби в кооперативі постійно проводили навчання про виробництво якісного молока в подвірних господарствах селян.

Велику допомогу в питанні покращення якості молока надав швейцарський сировар Норберт Буррі , котрий має великий досвід в роботі з молоком, зокрема в виробництві сиру. Технічна оснащеність кооперативу з забезпечення якості продукції кооперативу була підсилена в результаті співпраці з Проектом «Розвиток молочного бізнесу в Україні», що фінансується урядом Канади. Обладнання для визначення якості молока, холодильник та обладнання для доїння на пасовищі дозволили суттєво вплинути на покращення якості молока. Створення декількох сімейних ферм в кооперативі за фінансової підтримки Проекту дозволяє отримувати якісне молоко в кооперативі впродовж цілого року.

Необхідно відзначити велику роботу голови кооперативу Олега Журавінського в освоєнні нових технологій з виробництва сиру. Постійною була підтримка від швейцарського сировара, котрий десятки раз відвідує Україну й ділиться секретами

сироваріння. Для нього це стало викликом робити якісний сир за швейцарською технологією з молока корів українських селян. І в кооперативі ЕКОМ це вийшло. Сотні поціновувачів сиру зі смаком ласують чесниківським продуктом. Для пізнаваності на ринку кооператив розробив свій логотип і вид Чесниківської сільської церкви 16 століття рекламує місцевий продукт.

В своїй щоденні роботі в кооперативі ЕКОМ постійно дотримуються екологічних норм в процесі виробництва. Малий бізнес сільської громади в формі кооперативу є прикладом збереження довкілля. Чесниківський кооператив є взірцем в маркетинговій політиці з поєднанням елементів екології. З перших днів реалізації сиру було впроваджено використання паперової тари, що додатково дає можливість споживачам правильно зберігати сир в своїх холодильниках. Логотип кооперативу ще раз нагадає про місцевого виробника і вселить надію в майбутнє кооперації та молочної галузі.

Представники кооперативу ЕКОМ постійно беруть участь в фестивалях, ярмарках популяризуючи якісні молочні продукти та кооперативну ідею.

Для постійних партнерів в кооперативі замовлено екологічні торби. Споживаючи безпечний та якісний продукт, клієнти рекламують кооператив, використовуючи натуральну торбу з логотипом кооперативу. Це незначний прорив, коли ми відучуємо людей від одноразових целофанових кульків та пластикових пакетів. І це робить не велика мережа, а кооператив, що дбає за наше з вами довкілля. Багато проблем в сучасних умовах пандемії в кооперативі сприйняли як новий виклик, який успішно подолано. Успіху вам, чесниківські кооперативні сировари, партнерство продовжується.

Джерело: http://lads.com.ua/produmanyi-marketynh-v-kooperatyvi/

8. КООПЕРАТИВНЕ ПІДПРИЄМСТВО

ПРАВО КООПЕРАТИВУ НА СТВОРЕННЯ ПІДПРИЄМСТВ

Закону України «Про сільськогосподарську кооперацію» передбачає, що сільськогосподарські кооперативи та сільськогосподарські кооперативні об'єднання також можуть бути засновниками та членами інших підприємств чи їх об'єднань, утворених відповідно до закону.

Кошти, що надходять від провадження господарської діяльності створених кооперативом підприємств, установ, організацій, сільськогосподарських кооперативних об'єднань, учасником яких він є джерелами формування майна сільськогосподарського кооперативу, сільськогосподарського кооперативного об'єднання.

Окрім того, як й буд-яка інша особа цивільного права, кооператив/ (кооперативне об'єднання) має право на заснування іншої юридичної особи, в тому числі підприємства.

НАВІЩО СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОМУ КООПЕРАТИВУ ПІДПРИЄМСТВО

Кооператив за своє суттю – це підприємство. Водночас, кооперативи чи кооперативні об'єднання часто засновують підприємство - самостійно чи з іншими юридичними (можливо й фізичними) особами.

Причин для цього декілька.

Найболючіша – це правові складнощі. Українське законодавство часто обмежує підприємництву діяльність кооперативу, наприклад щодо надання послуг тільки своїм членам. А для підприємства, створеного кооперативом, таких обмежень не існує.

Українське кооперативне законодавство часто змінюється, нелогічне, незавершене, незрозуміле. Наприклад, терміну «сільськогосподарський кооператив»

нема у Податковому кодексі України, хоча з моменту прийняття нової редакції Закону України «Про сільськогосподарську кооперацію» минуло декілька років, що створює труднощі при веденні податкового обліку. Відсутні спеціальні методики ведення бухгалтерського обліку. Та й, на загал, термін «кооператив, що здійснює діяльність з метою одержання прибутку» є за межами світової кооперативної практики.

Водночас, існує потреба об’єднати зусилля з іншими суб’єктами для вирішення спільних проблем. Оболонкою такого об’єднання виступає кооператив. А для практичної діяльності, щоб не наражатися на правові проблеми, засовується підприємство.

ПРИКЛАДИ ПІДПРИЄМСТВ, СТВОРЕНИХ КООПЕРАТИВАМИ ЧИ КООПЕРАТИВНИМИ ОБ’ЄДНАННЯМИ

ТОВ «Перший кооперативний елеватор» знаходиться в смт. Васильківка Дніпропетровської області. Створювалося Сільськогосподарським обслуговуючим кооперативом «Зерновий». Сьогодні у списку власників цього товариства ще дві організації - Об'єднання сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів «Господар» і сільськогосподарський обслуговуючий кооператив «Зерно – БУНК».

Приватне Підприємство «КООПЕРАТИВНА СОЛІДАРНІСТЬ» є самостійним суб’єктом господарювання, яке створено згідно з Рішенням Засновника - Львівського Обласного Об’єднання Сільськогосподарських Обслуговуючих Кооперативів «РІВНОПРАВНІСТЬ» (в подальшому перейменоване у Кооперативне об’єднання сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів «РІВНОПРАВНІСТЬ»).

ТОВ «НАБІЛ», що у Львівській області, займається переробкою молока. Його засновниками стали об’єднання сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів «Рівноправність» та сільськогосподарські обслуговуючі кооперативи «Молочний Дар», «Покрова», «Колос Агро», «Загора».

9. ПРИПИНЕННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО КООПЕРАТИВУ

ШЛЯХИ ПРИПИНЕННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО КООПЕРАТИВУ

Статтею 33 Закону України «Про сільськогосподарську кооперацію» (https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/819-20#Text), визначено такі шляхи припинення сільськогосподарського кооперативу

1) реорганізація (злиття, приєднання, поділу, перетворення) за рішенням загальних зборів такого кооперативу у порядку, визначеному законом та статутом кооперативу;

2) ліквідація за рішенням загальних зборів такого кооперативу у порядку, визначеному законом та статутом кооперативу,

3) ліквідація - у випадках, передбачених законом, - за рішенням суду.

У разі реорганізації сільськогосподарського кооперативу його права та обов'язки переходять до правонаступників.

Припинення сільськогосподарського кооперативу як юридичної особи здійснюється у порядку, визначеному Законом України "Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань" (https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/755-15#Text).

Порада! Щоб уникнути труднощів з припиненням кооперативу, обов'язково добре опишіть цю процедуру у його статуті.

ОСОБЛИВОСТІ ПРИПИНЕННЯ «НЕПРИБУТКОВОГО» СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО КООПЕРАТИВУ

Пам'ятайте! Сільськогосподарський кооператив, що діє без мети одержання прибутку, може бути реорганізований ***виключно*** *у сільськогосподарський кооператив, що діє без мети одержання прибутку*, або у сільськогосподарське кооперативне об'єднання, що діє без мети одержання прибутку.

У разі ліквідації сільськогосподарського кооперативу, що діє без мети одержання прибутку, його ***майно та кошти*** після задоволення вимог кредиторів сільськогосподарського кооперативу, здійснення виплати членам такого кооперативу частини попередньо надлишково сплаченої вартості послуг, наданих їм кооперативом, оплати праці, розрахунків із сільськогосподарським кооперативним об'єднанням, членом якого він є, ***передаються за рішенням загальних зборів такого кооперативу іншому сільськогосподарському кооперативу*** (сільськогосподарському кооперативному об'єднанню), що діє без мети одержання прибутку, **або іншому сільськогосподарському кооперативу,** сільськогосподарському кооперативному об'єднанню, **що діє з метою одержання прибутку**.

Якщо кооператив, що припиняє діяльність не прийняв рішення, кому передати майно та кошти, що залишилися, то вони ***зараховуються відповідно до закону до державного або місцевого бюджету.***

Порада! Налагодьте якісний облік цільових внесків у кооперативу, оскільки поворотні цільові внески, зараховані до спеціального фонду сільськогосподарського кооперативу, підлягають поверненню членам такого кооперативу у випадку його припинення.

ОСОБЛИВОСТІ ПРИПИНЕННЯ «ПРИБУТКОВОГО» СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО КООПЕРАТИВУ

У разі ліквідації сільськогосподарського кооперативу, що діє з метою одержання прибутку, його ***майно та кошти***, що залишилися після задоволення вимог кредиторів сільськогосподарського кооперативу, здійснення виплат дивідендів та патронажних дивідендів членам кооперативу, оплати праці, розрахунків із сільськогосподарським кооперативним об'єднанням, членом якого він

є (***крім майна та коштів фонду розвитку***), ***розподіляються між членами кооперативу у порядку, визначеному статутом такого кооперативу.***

Майно та кошти фонду розвитку сільськогосподарського кооперативу, що діє з метою одержання прибутку, ***не підлягають поділу між його членами і передаються за рішенням загальних зборів такого кооперативу іншому сільськогосподарському кооперативу***, а *в разі неприйняття такого рішення зараховуються відповідно до закону до державного або місцевого бюджету.*

БАНКРУТСТВО СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО КООПЕРАТИВУ

У разі якщо вартості майна сільськогосподарського кооперативу, щодо якого прийнято рішення про ліквідацію, недостатньо для задоволення вимог кредиторів, ліквідатор (ліквідаційна комісія) зобов'язаний звернутися до господарського суду із заявою про порушення справи про банкрутство такого сільськогосподарського кооперативу відповідно до закону.

Банкрутство - визнана господарським судом неспроможність боржника відновити свою платоспроможність за допомогою процедури санації та реструктуризації і погасити встановлені у порядку, визначеному Кодексом України з процедур банкрутства (https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2597-19/conv#Text), грошові вимоги кредиторів інакше, ніж через застосування ліквідаційної процедури.

Порада! Вже на етапі створення кооперативу подумайте, як будете його ліквідовувати.

10. РЕСУРСИ ДЛЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ КООПЕРАТИВІВ

ДЕРЖАВНА ПІДТРИМКА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ КООПЕРАТИВІВ

Державна підтримка сільськогосподарських кооперативів є світовою практикою, особливо на етапі становлення кооперативу.

Статтею 2 Закону України «Про сільськогосподарську кооперацію» (https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/819-20#n333) передбачено, що державна підтримка сільськогосподарських кооперативів здійснюється відповідно до *державних та регіональних програм* за рахунок державного і місцевих бюджетів у порядку, встановленому законом.

З моменту прийняття нової редакції Закону України «Про сільськогосподарську кооперацію» (https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/819-20#n333) у 2020 році, жодної державної програми органами влади не було прийнято. До цього часу сільськогосподарські кооперативи (в першу чергу, обслуговуючі) отримували державну підтримку завдяки Державній цільовій програмі розвитку українського села на період до 2015 року (https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1158-2007-%D0%BF#Text), Державній цільовій економічній програмі підтримки розвитку сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів на період до 2015 року (https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1158-2007-%D0%BF#Text), Концепції розвитку фермерських господарств та сільськогосподарської кооперації на 2018-2020 роки (https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/664-2017-%D1%80#Text).

Залишається сподіватися й на те, що після перемоги над російським агресором норма Закону України «Про сільськогосподарську кооперацію» про те, що держава *сприяє підготовці висококваліфікованих кадрів для системи сільськогосподарської кооперації, розвитку мережі кооперативної освіти, проведенню наукових досліджень* з питань сільськогосподарської кооперації стане реальністю, як і державна програма з розвитку сільськогосподарської кооперації.

Сільськогосподарський кооператив, сільськогосподарські товаровиробники - члени сільськогосподарського кооперативу мають право на отримання державної підтримки у порядку, встановленому Законом України *"Про особливості страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою"* (https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4391-17#Text).

Державна підтримка страхування сільськогосподарської продукції - надання сільськогосподарським товаровиробникам з державного бюджету в порядку, встановленому цим Законом, грошових коштів у вигляді *відшкодування частини вартості страхового платежу (страхової премії),* нарахованого за договором страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою;

Як скористатися цим видом підтримки довідатися можна на сайті Міністерства аграрної політики та продовольства України (http://surl.li/gifjx).

Увага! Під час війни росії проти України поширюється практика надання грантів для бізнесу від міжнародних донорів через органи влади, які можуть отримати й сільськогосподарські кооперативи, зокрема:

- Грант на розвиток садівництва, ягідництва та виноградарства (http://surl.li/gifhs).
- Грант для тепличного господарства (http://surl.li/gifia).
- Грант на переробне підприємство (http://surl.li/cjrlp).

Члени кооперативу можуть спробувати отримати Грани на власну справу (https://diia.gov.ua/services/grant-na-vlasnu-spravu).

У Державній стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки (https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-%D0%BF#Text) серед завдань за напрямом “Розвиток сільських територій” передбачено й таке:

«Сприяння розвитку різних форм кооперації, фермерства, забезпечення доступності ринків збуту для малих та середніх виробників сільськогосподарської

продукції, інфраструктури для зберігання сільськогосподарської продукції; запровадження нових технологій та обладнання для переробки сільськогосподарської сировини».

У попередні роки проекти з розвитку сільськогосподарської кооперації, підготовлені територіальними громадами, місцевими органами влади, мали можливість брати участь у конкурсному відборі проектів регіонального розвитку, які можуть реалізовуватися за рахунок коштів державного бюджету, отриманих від ЄС (http://surl.li/gifkp), що проводився під егідою Міністерства розвитку громад та територій України.

ПІДТРИМКА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ КООПЕРАТИВІВ МІСЦЕВИМИ ОРГАНАМИ ВЛАДИ І ТЕРИТОРІАЛЬНИМИ ГРОМАДАМИ

Декілька прикладів місцевих програм, що передбачають виділення ресурсів на підтримку сільськогосподарської кооперації:

Стратегія розвитку Київської області на період до 2020 року (http://surl.li/ehktn).

Програма підтримки розвитку сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів у Черкаській області на період до 2020 року (https://ips.ligazakon.net/document/HK150040).

Програми підтримки кооперативів на території Коропської селищної ради у 2021-2023 роках (https://koropska-gromada.gov.ua/docs/768140/).

Програма розвитку та підтримки сільськогосподарського обслуговуючого кооперативу «Ягоди Сергіївки» на 2019-2021 роки (http://surl.li/gifli).

Увага! Поцікавтеся, можливо, у програмах Вашої області, Вашої територіальної громади закладені ресурси для розвитку сільськогосподарської кооперації.

НЕДЕРЖАВНА ПІДТРИМКА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ КООПЕРАТИВІВ

Історія створення сільськогосподарського кооперативу ветеранів війни «Перлина Одещини» - це добрий приклад ефективності міжнародної підтримки ветеранських кооперативів (http://surl.li/gifls). Завдяки канадському проєкту UHBDP вдалося в короткий термін втілити ідею розвитку ветеранського фермерства через кооперацію в життя, дати людям, які захищали свою країну, додаткову мотивацію на розвиток і побудову приватного бізнесу.

Чимало проєктів і програм міжнародної технічної допомоги надавали і надають гранти на створення чи розвиток кооперативів (http://surl.li/gifma; http://surl.li/gifme).

Важливо! Кооператорам – теперішнім і майбутнім- треба навчитися ними користуватися грантами від міжнародних програм і проектів, зокрема, правильно підготувати грантову заявку. Важливо також вчасно отримати інформацію про конкурси на отримання гранту.

Порада! Підпишіться на розсилку новин від Ресурсного центру ГУРТ (https://gurt.org.ua), порталу «Громадський простір» (https://www.prostir.ua), щоб отримувати регулярно інформацію про можливі гранти. Стежте також за іншими інформаційними ресурсами.

11. ДЕРЖАВНА ПІДТРИМКА ВЕТЕРАНІВ І СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКІ КООПЕРАТИВИ

ПІЛЬГИ ДЛЯ ВЕТЕРАНІВ І СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКА КООПЕРАЦІЯ

У Законі України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» (https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3551-12#Text) відсутні норми, що стосуються ветеранських кооперативів й їх підтримки. Водночас, є норми що можуть бути використані для цієї страви.

Сільськогосподарський кооператив – це бізнес. Управління цим бізнесом мають здійснювати добре підготовлені фахівці. Державна цільова підтримка для здобуття професійної (професійно-технічної), фахової передвищої та вищої освіти, що передбачена цим Законом може бути використана для ветеранів, що створили кооператив, чи працюють у цьому.

Ветеранські об'єднання у формі сільськогосподарського кооперативу можуть скористатися нормою цього Закону про те, центральні та місцеві органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування, надають ветеранським організаціям фінансову підтримку, кредити з коштів відповідних бюджетів, а також безплатно надають будинки, приміщення, обладнання та інше майно, необхідне для здійснення їх статутних завдань. ***Чому б ні?!***

А те, що *ветеранські організації звільняються від плати* за користування комунальними послугами у приміщеннях та будинках, які вони займають, може суттєво допомогти ветеранському сільськогосподарському кооперативу на старті.

І, нарешті, ще одна важлива для ветеранської кооперації норма цього Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» про те, що підприємства ветеранів війни, у яких не менше ніж 60 відсотків від середньоспискової чисельності працюючих становлять учасники бойових дій та учасники війни, звільняються від сплати податку на прибуток. Тобто, *ветеранський*

сільськогосподарський кооператив, навіть той, що діє з метою отримання прибутку, може бути звільнений від сплати податку на прибуток. Щоправда, такої практики ще нема.

УКРАЇНСЬКИЙ ВЕТЕРАНСЬКИЙ ФОНД ТА КООПЕРАЦІЯ

Український ветеранський фонд (https://veteranfund.com.ua) вже впровадив декілька програм, спрямованих на підтримку ветеранського підприємництва, в тому числі фермерства (https://veteranfund.com.ua/contests). Очікується продовження подібних програм.

УВФ запустив програму мікрофінансування бізнесу ветеранів та членів їхніх родин (https://veteranfund.com.ua/projects/20000-2/): відшкодовує 20 тисяч гривень на купівлю товарів та обладнання для ведення власної справи. Подавати заявки можуть ветерани, ветеранки, дружина, чоловік, батько, матір, дитина (у тому числі усиновлена) учасника чи учасниці бойових дій, а також загиблих захисників. *Ці кошти можна використати й на купівлю товарів та обладнання, що стануть вступним внеском при створенні ветеранського сільськогосподарського кооперативу чи цільовим внеском на розвиток такого кооперативу.*

ПРО ПРОЄКТ
«ШКОЛА СІМЕЙНОГО ФЕРМЕРСТВА ДЛЯ ВЕТЕРАНІВ І ВЕТЕРАНОК»

Проєкт “Школа сімейного фермерства для ветеранів і ветеранок війни” підтриманий Програмою реінтеграції ветеранів, яку реалізує міжнародна організація IREX, за підтримки Державного департаменту США.

Спершу НАСДСУ має намір виявити тих осіб, які хотіли б зайнятися фермерською справою. Для цього започаткували опитування для виявлення ветеранів і ветеранок зацікавлених у створенні та розбудові СФГ. Анкета для заповнення розміщена за цим посиланням: https://forms.gle/7PXJQFy2xHjCKmaSA. Щоб охопити якомога більшу кількість осіб, звертаємося до ветеранських організацій, органів державної влади та місцевого самоврядування, територіальних громад: станьте партнерами нашої школи, повідомите про неї ветеранам і ветеранкам, членам їхніх сімей про Школу.

Для ветеранів і ветеранок, які захочуть започаткувати СФГ передбачено проведення навчання, надання практичної допомоги у створенні СФГ; дорадчого супроводу таких господарств.

Чимало ветеранів і ветеранок України вже є успішними сільськогосподарськими підприємцями. Працюють й сільськогосподарські кооперативи, створені ветеранськими господарствами. Виявлення кращих агропрактик серед ветеранів-фермерів також є одним із завдань нашої Школи. Анкета для виявлення та опису кращих ветеранських агропрактик розміщена за посиланням: https://forms.gle/5GzvNJrqUKVnNK2G8). Важливо, щоб ветерани та ветеранки, які успішно займаються фермерством, формували власну спільність - ділилися своїм досвідом, знаннями, порадами з іншими ветеранам: «живі» приклади запалюють, додають впевненості тим, хто ще вагається відкривати власну справу.

Ми прагнемо залучити до роботи нашої Школи усіх, хто готовий ділитися знаннями та досвідом з ветеранами і ветеранками. Анкета для створення Каталогу організацій-надавачів послуг ветеранам/ветеранкам у справі сімейного фермерства розміщена за посиланням: https://forms.gle/ioqSAgsC9xuC56wu5.

Ми прагнемо, щоб наша Школа сімейного фермерства для ветеранів і ветеранок війни (http://dorada.org.ua/uk/shkola-simejnogo-fermerstva-dlya-veteraniv-ta-veteranok) стала внеском у справу реалізації української економічної ветеранської політики, щоб фермерський бізнес наших Захисників був успішним, як і їхнє повернення у цивільне життя.

Ми розуміємо, що це тільки початок важкого і довгого шляху. Тому закликаємо усіх – і людей, і організації – до партнерства у цій важливій справі! Шлях від воїна до фермера розпочинається з навчання.

Разом переможемо!

ПРО НАЦІОНАЛЬНУ АСОЦІАЦІЮ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ДОРАДЧИХ СЛУЖБ УКРАЇНИ

Всеукраїнська громадська організація «Національна асоціація сільськогосподарських дорадчих служб України» (ВГО «НАСДСУ») зареєстрована 10 жовтня 2003 року.

ВГО «НАСДСУ» є неприбутковим об'єднанням с/г дорадників та сільськогопдарських дорадчих служб, діяльність яких регулюється законом «Про сільськогосподарську дорадчу діяльність», а також осіб, що підтримують розвиток такої діяльності, сільського господарства та сільської місцевості шляхом поширення знань та інформації.

Метою Асоціації є сприяння покращенню добробуту сільського населення та розвитку сільської місцевості через підвищення рівня знань і вдосконалення практичних навичок сільського населення та с\г товаровиробників, задоволення та захист соціальних, економічних, фахових та інших спільних інтересів членів Асоціації.

ВГО НАСДСУ є мережевою організаціє: її члени працюють у всіх областях України.

Станом на 03 листопада 2021 року зареєстровано в реєстрі Міністерства аграрної політики та продовольства України 41 сільськогосподарська дорадча служба.

Станом на 25 грудня 2021 року зареєстровано 690 сільськогосподарських дорадників та експертів-дорадників, які працюють здебільшого у складі дорадчих служб.

ВГО НАСДСУ та її члени мають великий досвід реалізації інформаційних, промоційних, дослідницьких, лобістських, навчальних кампаній, проектів.

ВГО НАСДСУ та її членами видано сотні посібників, буклетів, брошур, довідників, аналітичних матеріалів тощо з різних аспектів розвитку сільського господарства та сільських територій.

Члени НАСДСУ - дорадчі служби **на замовлення органів влади** надають соціально спрямовані дорадчі послуги для ММСП.

НАСДСУ має тісні контакти із низкою **партнерів у країнах ЄС** та є членом європейського об’єднання сільськогопдарських та сільських дорадників EUFRAS

НАСДСУ за підтримки донорів протягом останніх років низку проєктів міжнародної технічної допомоги. Школа сімейного фермерства для ветеранів і ветеранок – один із найважливіших проектів НАСДСУ, зважаючи на наслідки війни росії проти України.

Члени НАСДСУ мають **наукові ступені**, практикують науково-дослідницьку діяльність, викладання в навчальних закладах, проведення навчальних заходів для бізнесу, місцевих громад, професійних організацій тощо.

Майже половину **дорадчих служб очолюють жінки.**

Адреса офісу: вул. Героїв Оборони, 10, оф. 10, м. Київ, 03680, Україна.

E-mail: doradaukraine@gmail.comВеб-сайт: www.dorada.org.ua

Сторінки у соціальних мережах:

https://www.facebook.com/NAAASUkraine,

https://www.facebook.com/shkolaveteraniv

https://www.facebook.com/bestagroua/,

https://www.youtube.com/user/doradaukraine,

https://www.youtube.com/channel/UCjCyXmsfMywEFAypYjLisMA/featured,

https://t.me/bestagro_ua.

12. ДОДАТКИ

ЗАКОН УКРАЇНИ «ПРО СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКУ КООПЕРАЦІЮ»

Цей Закон визначає правові, організаційні, економічні та соціальні основи функціонування сільськогосподарської кооперації, особливості утворення і діяльності сільськогосподарських кооперативів, їх об'єднань.

Розділ I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1. Основні поняття

1. У цьому Законі наведені нижче терміни вживаються в такому значенні:

вклад члена кооперативу (далі - вклад) - грошовий чи інший майновий поворотний внесок, що вноситься засновником сільськогосподарського кооперативу при утворенні сільськогосподарського кооперативу, а членами та асоційованими членами - при вступі до такого кооперативу;

вступний внесок - майновий або грошовий неповоротний внесок, розмір якого визначається статутом сільськогосподарського кооперативу, який зобов'язана внести особа при вступі (створенні) до сільськогосподарського кооперативу;

додатковий вклад - добровільний грошовий чи інший майновий поворотний внесок, що вноситься членом (асоційованим членом) сільськогосподарського кооперативу понад вклад;

дорадчий голос - право асоційованого члена сільськогосподарського кооперативу висловити на загальних зборах сільськогосподарського кооперативу свою думку з питань діяльності кооперативу та надати свої зауваження і пропозиції з питань порядку денного загальних зборів без права участі в голосуванні на таких загальних зборах;

кооперативна освіта - здійснення заходів щодо навчання та підвищення кваліфікації членів сільськогосподарських кооперативів, членів органів управління і найманих працівників таких кооперативів у сфері діяльності сільськогосподарського кооперативу для підвищення ефективності його господарської діяльності;

оборот члена сільськогосподарського кооперативу з сільськогосподарським кооперативом - загальна грошова вартість, придбаних у сільськогосподарського кооперативу (проданих такому кооперативу) його членом товарів та отриманих від сільськогосподарського кооперативу (наданих такому кооперативу) його членом послуг протягом звітного періоду;

сільськогосподарський кооператив - юридична особа, утворена фізичними та/або юридичними особами, які є виробниками сільськогосподарської продукції і добровільно об'єдналися на основі членства та на засадах самоврядування для провадження спільної господарської та іншої діяльності з метою задоволення економічних, соціальних та інших потреб;

сільськогосподарське кооперативне об'єднання - юридична особа, утворена сільськогосподарськими кооперативами, що добровільно об'єдналися на основі членства та на засадах самоврядування для провадження спільної господарської та іншої діяльності з метою задоволення економічних, соціальних та інших потреб;

сільськогосподарська кооперація - система сільськогосподарських кооперативів та сільськогосподарських кооперативних об'єднань;

статутний капітал сільськогосподарського кооперативу (далі - статутний капітал) - капітал сільськогосподарського кооперативу, що формується з вкладів і додаткових вкладів членів та асоційованих членів сільськогосподарського кооперативу;

цільовий внесок - грошовий чи інший майновий поворотний або неповоротний внесок члена сільськогосподарського кооперативу, що може бути передбачений рішенням загальних зборів відповідного кооперативу для забезпечення виконання конкретних завдань кооперативу;

частка у статутному капіталі (далі - частка) - частка члена (асоційованого члена) сільськогосподарського кооперативу у статутному капіталі сільськогосподарського кооперативу, що складається з вкладу та додаткових вкладів у разі внесення;

членський внесок - грошовий неповоротний внесок, який може бути передбачений статутом сільськогосподарського кооперативу для забезпечення поточної діяльності такого кооперативу, що періодично сплачується членом сільськогосподарського кооперативу.

2. Термін "виробники сільськогосподарської продукції" вживається у цьому Законі в значенні, наведеному у Законі України "Про сільськогосподарський перепис".

Стаття 2. Сфера дії Закону

1. Дія цього Закону поширюється на суспільні відносини у сфері утворення, діяльності та припинення сільськогосподарських кооперативів, сільськогосподарських кооперативних об’єднань, а також державної підтримки та державного регулювання функціонування сільськогосподарської кооперації в Україні.

Стаття 3. Основні цілі сільськогосподарської кооперації

1. Основними цілями сільськогосподарської кооперації є:

1) підвищення ефективності та конкурентоспроможності виробників сільськогосподарської продукції у сферах виробництва, переробки, заготівлі, закупівлі, зберігання, збуту, продажу сільськогосподарської продукції, забезпечення засобами виробництва і матеріально-технічними ресурсами;

2) задоволення економічних, соціальних та інших потреб виробників сільськогосподарської продукції на основі поєднання їхніх особистих та колективних інтересів, поділу між ними ризиків, витрат і доходів, розвитку їх самоорганізації, самоврядування та самоконтролю, захист їхніх інтересів;

3) розвиток інфраструктури ринку сільськогосподарської продукції;

4) створення умов для зниження витрат виробників сільськогосподарської продукції при придбанні необхідних ресурсів, здійсненні виробничої та/або іншої господарської діяльності;

5) збільшення доходів виробників сільськогосподарської продукції.

Стаття 4. Основні принципи сільськогосподарської кооперації

1. Сільськогосподарські кооперативи, сільськогосподарські кооперативні об’єднання утворюються і здійснюють свою діяльність на основі таких принципів:

1) добровільність і відкритість членства у сільськогосподарському кооперативі, сільськогосподарському кооперативному об’єднанні;

2) демократичність;

3) обов’язковість участі члена сільськогосподарського кооперативу, сільськогосподарського кооперативного об’єднання у його господарській та іншій діяльності;

4) автономність і незалежність;

5) сприяння розвитку сільськогосподарської кооперації;

6) співпраця між кооперативами;

7) врахування інтересів територіальної громади.

2. Принципи добровільності та відкритості членства у сільськогосподарському кооперативі, сільськогосподарському кооперативному об’єднанні передбачають право вільного вступу до сільськогосподарського кооперативу, сільськогосподарського кооперативного об’єднання будь-якої особи, яка відповідає вимогам цього Закону, положенням статуту відповідного сільськогосподарського кооперативу, сільськогосподарського кооперативного об’єднання та готова взяти на себе всі пов’язані з членством у такому кооперативі, кооперативному об’єднанні обов’язки, недискримінаційні за гендерною, соціальною, расовою, політичною, релігійною або іншими ознаками, а також право вільного виходу з такого кооперативу, кооперативного об’єднання.

3. Принцип демократичності передбачає здійснення управління та контролю за діяльністю сільськогосподарського кооперативу, сільськогосподарського кооперативного об’єднання його членами, виборність та підзвітність органів управління такого кооперативу, кооперативного об’єднання його загальним зборам, рівні права його членів у прийнятті рішень незалежно від розміру паю за правилом, що один член сільськогосподарського кооперативу, сільськогосподарського кооперативного об’єднання має один голос ("один член - один голос").

Статутом сільськогосподарського кооперативу, сільськогосподарського кооперативного об’єднання, що приймається виключно за правилом "один член - один голос", може бути передбачено, що під час прийняття рішень члени сільськогосподарського кооперативу, сільськогосподарського кооперативного об’єднання мають додаткову кількість голосів, пропорційну до їх участі в господарській діяльності такого кооперативу, кооперативного об’єднання (частки кожного з них в обороті з відповідним кооперативом, кооперативним об’єднанням та/або трудової участі в діяльності кооперативу), з урахуванням обмежень, встановлених цим Законом.

4. Принцип обов’язковості участі члена сільськогосподарського кооперативу, сільськогосподарського кооперативного об’єднання у його господарській та іншій діяльності передбачає безпосередню участь члена сільськогосподарського кооперативу, сільськогосподарського кооперативного об’єднання у господарській та іншій діяльності такого кооперативу, кооперативного об’єднання, розподіл доходів сільськогосподарського кооперативу, що діє з метою одержання прибутку, серед його членів пропорційно до їх участі у господарській діяльності, а також спрямування частини одержаного фінансового результату (прибутку) на забезпечення розвитку сільськогосподарського кооперативу, сільськогосподарського кооперативного об’єднання.

5. Принцип автономності і незалежності сільськогосподарського кооперативу, сільськогосподарського кооперативного об’єднання передбачає їхнє право самостійно визначати напрями діяльності сільськогосподарського кооперативу, сільськогосподарського кооперативного об’єднання, здійснювати таку діяльність відповідно до мети та цілей такого кооперативу, кооперативного об’єднання на засадах самодопомоги під контролем його членів, невтручання органів державної влади, інших державних органів, органів влади Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування в діяльність сільськогосподарського кооперативу, сільськогосподарського кооперативного об’єднання, крім випадків, визначених законом.

6. Принцип сприяння розвитку сільськогосподарської кооперації передбачає обмін досвідом, науково-технічною інформацією, підвищення кваліфікації, освіту і навчання членів сільськогосподарських кооперативів, членів органів управління і найманих працівників, інформування громадськості про сутність і переваги сільськогосподарської кооперації.

7. Принцип співпраці між кооперативами передбачає взаємодію сільськогосподарських кооперативів, сільськогосподарських кооперативних об'єднань між собою, а також з іншими кооперативами, кооперативними об'єднаннями на місцевому, регіональному, національному та міжнародному рівнях, налагодження зв'язків з міжнародними та іноземними кооперативними організаціями, участь у Міжнародному кооперативному альянсі.

8. Принцип врахування інтересів територіальної громади передбачає, що сільськогосподарський кооператив, сільськогосподарське кооперативне об'єднання, здійснюючи діяльність в інтересах своїх членів, має враховувати також інтереси територіальної громади, на території якої провадиться відповідна діяльність, з метою забезпечення сталого розвитку такої територіальної громади, відповідно до засад, визначених членами сільськогосподарського кооперативу, сільськогосподарського кооперативного об'єднання.

Стаття 5. Види діяльності сільськогосподарського кооперативу

1. Основними видами діяльності сільськогосподарського кооперативу є виробництво, переробка, заготівля, закупівля, зберігання, збут, продаж сільськогосподарської продукції, постачання засобів виробництва і матеріально-технічних ресурсів та інші види сервісного обслуговування членів кооперативу, зокрема надання технологічних, транспортних, меліоративних, ремонтних, будівельних послуг, послуг з ветеринарного обслуговування тварин і племінної роботи, з бухгалтерського обліку і аудиту, науково-консультаційного обслуговування.

2. Сільськогосподарський кооператив може здійснювати один або декілька видів діяльності.

3. Сільськогосподарський кооператив може здійснювати діяльність з метою одержання прибутку або без мети одержання прибутку.

4. Сільськогосподарський кооператив, що здійснює діяльність без мети одержання прибутку, є неприбутковою організацією у разі, якщо його діяльність відповідає сукупності таких ознак:

1) кооператив не здійснює виробництва сільськогосподарської продукції і надає послуги виключно своїм членам;

2) кооператив не набуває права власності на сільськогосподарську продукцію, вироблену, вирощену, відгодовану, виловлену або зібрану (заготовлену) його членами - виробниками сільськогосподарської продукції. При цьому власниками сільськогосподарської продукції, що заготовлюється, переробляється, постачається, збувається (продається) таким кооперативом, є його члени;

3) кооператив відповідає вимогам, встановленим підпунктом 133.4.1 пункту 133.4 статті 133 Податкового кодексу України для неприбуткових організацій.

5. Сільськогосподарський кооператив, що здійснює діяльність з метою одержання прибутку, може надавати послуги, здійснювати операції, зокрема із закупівлі сільськогосподарської продукції, постачання засобів виробництва і матеріально-технічних ресурсів, з особами, які не є членами або асоційованими членами сільськогосподарського кооперативу, за умови що сумарна вартість таких послуг та операцій не перевищує 20 відсотків виручки кооперативу за рік.

6. Виручка, отримана сільськогосподарським кооперативом у результаті реалізації іншим особам сільськогосподарської продукції, виробленої, вирощеної, відгодованої, виловленої або зібраної (заготовленої) його членами - виробниками сільськогосподарської продукції, або отримана в результаті її переробки, не враховується при розрахунку сумарної вартості послуг та операцій з особами, які не є членами або асоційованими членами сільськогосподарського кооперативу, що визначається для цілей частини п'ятої цієї статті.

7. Статутом сільськогосподарського кооперативу, що здійснює діяльність з метою одержання прибутку, може бути передбачена обов'язкова трудова участь у діяльності сільськогосподарського кооперативу його членів - фізичних осіб.

Розділ II. УТВОРЕННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО КООПЕРАТИВУ

Стаття 6. Порядок утворення сільськогосподарського кооперативу

1. Сільськогосподарський кооператив утворюється за рішенням установчих зборів його засновників. Сільськогосподарський кооператив може бути утворений шляхом реорганізації (злиття, поділу, виділу) іншого сільськогосподарського кооперативу.

2. Засновниками сільськогосподарського кооперативу можуть бути юридичні та/або фізичні особи, які відповідають вимогам частини першої статті 10 цього Закону.

3. Сільськогосподарський кооператив утворюється не менш як трьома засновниками.

4. Рішення установчих зборів про утворення сільськогосподарського кооперативу оформлюється протоколом, який має містити відомості про:

1) дату та місце проведення установчих зборів;

2) кількість осіб, які брали участь в установчих зборах;

3) утворення сільськогосподарського кооперативу із зазначенням виду (видів) діяльності сільськогосподарського кооперативу, а також про здійснення діяльності з метою одержання прибутку чи без мети одержання прибутку;

4) найменування та скорочене найменування (за наявності) сільськогосподарського кооперативу;

5) розміри та порядок внесення засновниками вступного внеску та вкладу;

6) затвердження статуту сільськогосподарського кооперативу або про здійснення кооперативом діяльності на підставі модельного статуту;

7) затвердження правил внутрішньогосподарської діяльності сільськогосподарського кооперативу;

8) утворення (обрання) органів управління сільськогосподарського кооперативу відповідно до затвердженого статуту або модельного статуту;

9) визначення особи чи осіб, які мають право представляти сільськогосподарський кооператив у здійсненні реєстраційних дій.

5. У протоколі установчих зборів можуть зазначатися також інші рішення щодо утворення і початку діяльності сільськогосподарського кооперативу.

6. Протокол установчих зборів підписується головуючим та секретарем установчих зборів.

7. Юридична особа бере участь в утворенні сільськогосподарського кооперативу через свого керівника або іншого уповноваженого представника, який діє на підставі довіреності на вчинення дій щодо утворення сільськогосподарського кооперативу.

8. Невід'ємною частиною протоколу установчих зборів сільськогосподарського кооперативу є реєстр осіб, які брали участь в установчих зборах, в якому обов'язково зазначаються відомості про:

1) фізичних осіб - прізвище, ім'я та по батькові особи, дата народження, а для іноземців та осіб без громадянства - також дані національного паспорта або документа, що його замінює. Дані про особу засвідчуються її особистим підписом;

2) юридичних осіб - повне найменування, ідентифікаційний код в Єдиному державному реєстрі підприємств і організацій України, місцезнаходження, прізвище, ім'я та по батькові особи, уповноваженої брати участь в установчих зборах, що засвідчуються підписом особи, уповноваженої брати участь в установчих зборах.

9. Вимоги цієї статті застосовуються також до рішень про утворення нового сільськогосподарського кооперативу, що приймаються у зв'язку з реорганізацією сільськогосподарського кооперативу.

10. Сільськогосподарський кооператив підлягає державній реєстрації у порядку, встановленому Законом України "Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань", протягом 60 днів з дня проведення установчих зборів. У разі неподання документів для державної реєстрації сільськогосподарського кооперативу протягом 60 днів з дня проведення установчих зборів такий сільськогосподарський кооператив не вважається утвореним.

11. Після державної реєстрації сільськогосподарського кооперативу його засновники вносять вступний внесок та вклад, після чого набувають статусу члена сільськогосподарського кооперативу, прав та обов'язків, установлених цим Законом та статутом сільськогосподарського кооперативу для його членів.

Стаття 7. Найменування сільськогосподарського кооперативу

1. Найменування сільськогосподарського кооперативу має містити інформацію про його організаційно-правову форму - "сільськогосподарський кооператив" та назву, що складається з власної назви та може містити інформацію про вид діяльності (виробничий, переробний, заготівельно-збутовий, постачальницький, сервісний, багатофункціональний тощо) сільськогосподарського кооперативу.

Стаття 8. Статут сільськогосподарського кооперативу

1. Статут є установчим документом сільськогосподарського кооперативу, що регулює його діяльність.

2. Статут сільськогосподарського кооперативу має містити такі відомості:

1) найменування та скорочене найменування (за наявності) сільськогосподарського кооперативу;

2) мета і цілі утворення сільськогосподарського кооперативу, перелік видів його діяльності;

3) умови і порядок вступу до сільськогосподарського кооперативу членів, асоційованих членів та виходу чи виключення з нього;

4) права та обов'язки членів, асоційованих членів сільськогосподарського кооперативу;

5) порядок внесення змін до статуту сільськогосподарського кооперативу;

6) порядок затвердження правил внутрішньогосподарської діяльності сільськогосподарського кооперативу та внесення змін до них;

7) порядок встановлення етичних норм поведінки членів сільськогосподарського кооперативу, його посадових осіб та працівників, положення щодо конфіденційності інформації та порядок врегулювання конфлікту інтересів, що визначаються Статутом або етичним кодексом сільськогосподарського кооперативу (у разі його прийняття);

8) порядок встановлення розмірів і сплати внесків членами, асоційованими членами сільськогосподарського кооперативу та відповідальність за порушення зобов'язань щодо їх сплати;

9) порядок формування та використання фондів сільськогосподарського кооперативу;

10) порядок скликання і проведення чергових та позачергових загальних зборів сільськогосподарського кооперативу, порядок прийняття ними рішень, у тому числі з питань, рішення з яких приймається одноголосно чи кваліфікованою більшістю голосів членів сільськогосподарського кооперативу;

11) порядок формування, склад і компетенція органів управління сільськогосподарського кооперативу, а також порядок прийняття ними рішень;

12) порядок оскарження до вищого органу управління сільськогосподарського кооперативу рішень, дій або бездіяльності інших органів управління сільськогосподарського кооперативу та посадових осіб таких органів;

13) порядок формування, використання та розпорядження майном сільськогосподарського кооперативу;

14) порядок та умови відшкодування збитків сільськогосподарського кооперативу;

15) порядок обліку і звітності у сільськогосподарському кооперативі;

16) порядок реорганізації і ліквідації сільськогосподарського кооперативу та вирішення пов'язаних з цим майнових питань;

17) умови і порядок повернення поворотних цільового внеску, вкладу та додаткового вкладу.

3. Статут сільськогосподарського кооперативу може містити й інші пов'язані з особливостями діяльності такого кооперативу положення, що не суперечать законодавству.

4. Зміни до статуту сільськогосподарського кооперативу приймаються загальними зборами сільськогосподарського кооперативу та підлягають державній реєстрації в порядку, визначеному Законом України "Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань", протягом 30 днів з дня їх прийняття.

Стаття 9. Правила внутрішньогосподарської діяльності сільськогосподарського кооперативу

1. Правила внутрішньогосподарської діяльності сільськогосподарського кооперативу є внутрішнім нормативним документом сільськогосподарського кооперативу, що визначає особливості реалізації положень статуту такого кооперативу.

2. Правила внутрішньогосподарської діяльності сільськогосподарського кооперативу мають містити такі відомості:

1) порядок організації діяльності сільськогосподарського кооперативу відповідно до визначеного статутом переліку видів його діяльності;

2) форми участі членів сільськогосподарського кооперативу в його діяльності та вимоги щодо документального оформлення зобов'язань членів кооперативу перед кооперативом щодо участі в його господарській діяльності;

3) порядок визначення розміру додаткового вкладу кожного члена кооперативу та його внесення, розміру загальної частки вкладів асоційованих членів у статутному капіталі сільськогосподарського кооперативу;

4) порядок визначення розміру, нарахування та розподілу патронажних дивідендів у розрізі видів діяльності кооперативу;

5) механізм розподілу фінансового результату (прибутку) сільськогосподарського кооперативу, що залишається після сплати податків, зборів та інших обов'язкових платежів, передбачених законом;

6) вимоги щодо ціноутворення та фінансових відносин.

3. Правила внутрішньогосподарської діяльності сільськогосподарського кооперативу можуть містити й інші пов'язані з особливостями діяльності такого кооперативу положення, що не суперечать вимогам законодавства та статуту такого кооперативу.

4. Зміни до правил внутрішньогосподарської діяльності сільськогосподарського кооперативу приймаються загальними зборами такого кооперативу у порядку, передбаченому статутом такого кооперативу.

5. Примірні правила внутрішньогосподарської діяльності сільськогосподарського кооперативу розробляються і затверджуються центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну аграрну політику, і мають рекомендаційний характер.

Розділ III. ЧЛЕНСТВО В СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОМУ КООПЕРАТИВІ

Стаття 10. Член сільськогосподарського кооперативу

1. Членом сільськогосподарського кооперативу може бути виробник сільськогосподарської продукції - юридична або фізична особа. Членом сільськогосподарського кооперативу може бути фізична особа, яка досягла 16-річного віку.

Юридична особа діє у сільськогосподарському кооперативі через свого уповноваженого представника.

2. Сільськогосподарський кооператив зобов'язаний вести облік своїх членів та видати кожному з них посвідчення про членство, в якому зазначаються відомості про члена сільськогосподарського кооперативу, розміри внесених ним вступного внеску та вкладу, а також інша інформація, передбачена статутом відповідного кооперативу.

Стаття 11. Вступ до сільськогосподарського кооперативу

1. Вступ до сільськогосподарського кооперативу здійснюється на підставі письмової заяви, що подається правлінню (голові) сільськогосподарського кооперативу. Особа, яка подала заяву про вступ до сільськогосподарського кооперативу, вносить вступний внесок і вклад у порядку та розмірах, визначених відповідно до статуту такого кооперативу.

2. Заява про вступ до сільськогосподарського кооперативу попередньо розглядається правлінням (головою) сільськогосподарського кооперативу. За результатами розгляду заяви правлінням (головою) сільськогосподарського кооперативу приймається вмотивоване рішення з рекомендацією про прийняття або відмову у прийнятті особи, яка подала заяву, до кооперативу. Рішення про прийняття особи до кооперативу або про відмову у прийнятті приймається загальними зборами такого кооперативу з урахуванням рекомендації правління (голови) сільськогосподарського кооперативу.

3. Статутом сільськогосподарського кооперативу може бути передбачено, що рішення про прийняття особи до кооперативу або про відмову у прийнятті приймається правлінням (головою) сільськогосподарського кооперативу. Рішення правління про відмову у прийнятті особи до кооперативу може бути оскаржено особою, яка подала заяву про вступ до кооперативу, до загальних зборів сільськогосподарського кооперативу.

Стаття 12. Основні права та обов'язки члена сільськогосподарського кооперативу

1. Основними правами члена сільськогосподарського кооперативу є:

1) участь в управлінні сільськогосподарським кооперативом, право ухвального голосу на загальних зборах сільськогосподарського кооперативу, право обирати і бути обраним до органів управління;

2) користування послугами кооперативу в порядку, передбаченому статутом та Правилами внутрішньогосподарської діяльності сільськогосподарського кооперативу;

3) одержання патронажних дивідендів (для сільськогосподарського кооперативу, що діє з метою одержання прибутку);

4) одержання частини попередньо надлишково сплаченої вартості наданих таким кооперативом послуг відповідно до їх фактичної вартості (для сільськогосподарського кооперативу, що діє без мети одержання прибутку);

5) одержання дивідендів (для сільськогосподарського кооперативу, що діє з метою одержання прибутку);

6) право на вихід із сільськогосподарського кооперативу та на одержання частки, цільового поворотного внеску у разі виходу з кооперативу в порядку та строки, визначені статутом такого кооперативу;

7) право вносити пропозиції щодо поліпшення роботи сільськогосподарського кооперативу, усунення недоліків у роботі його органів управління та посадових осіб;

8) право звертатися до органів управління, посадових осіб сільськогосподарського кооперативу із запитами, пов'язаними з членством у кооперативі, діяльністю кооперативу та його посадових осіб, одержувати письмові відповіді на свої звернення;

9) отримувати повну інформацію про діяльність сільськогосподарського кооперативу, членом якого він є, у тому числі щодо річної фінансової звітності, бухгалтерської та іншої фінансової інформації кооперативу.

2. Обмеження у будь-якій формі прав членів сільськогосподарського кооперативу, передбачених цим Законом, іншими законами України, статутом та Правилами внутрішньогосподарської діяльності сільськогосподарського кооперативу, за рішенням членів чи органів управління кооперативу не допускається.

3. Основними обов’язками члена сільськогосподарського кооперативу є:

1) додержання статуту та правил внутрішньогосподарської діяльності сільськогосподарського кооперативу, а також етичного кодексу сільськогосподарського кооперативу (у разі його прийняття);

2) участь у господарській діяльності кооперативу в порядку, передбаченому статутом та Правилами внутрішньогосподарської діяльності сільськогосподарського кооперативу;

3) виконання рішень органів управління сільськогосподарського кооперативу;

4) сплата визначених статутом сільськогосподарського кооперативу внесків та вкладів у порядку та розмірах, визначених відповідно до статуту кооперативу.

4. Член сільськогосподарського кооперативу має також інші права та обов’язки, передбачені цим Законом, іншими законами України, статутом та Правилами внутрішньогосподарської діяльності сільськогосподарського кооперативу.

Стаття 13. Припинення членства в сільськогосподарському кооперативі

1. Членство в сільськогосподарському кооперативі припиняється у разі:

1) добровільного виходу на підставі поданої заяви;

2) несплати внесків та вкладу у порядку та розмірах, визначених відповідно до статуту сільськогосподарського кооперативу;

3) припинення участі в господарській діяльності сільськогосподарського кооперативу протягом шести місяців поспіль, якщо більший строк не встановлено статутом сільськогосподарського кооперативу;

4) смерті члена кооперативу - фізичної особи, визнання її померлою або безвісно відсутньою;

5) ліквідації члена кооперативу - юридичної особи;

6) припинення діяльності сільськогосподарського кооперативу.

2. За наявності підстав, передбачених частиною першою цієї статті, правління (голова) сільськогосподарського кооперативу приймає вмотивоване рішення з рекомендацією про припинення членства у сільськогосподарському кооперативі. Рішення про припинення членства у сільськогосподарському кооперативі приймається загальними зборами такого кооперативу з урахуванням рекомендації правління (голови) сільськогосподарського кооперативу.

3. Статутом сільськогосподарського кооперативу може бути передбачено, що рішення про припинення членства у сільськогосподарському кооперативі приймається правлінням (головою) сільськогосподарського кооперативу. Рішення правління про припинення членства у сільськогосподарському кооперативі може бути оскаржено особою, стосовно якої прийнято відповідне рішення, до загальних зборів сільськогосподарського кооперативу.

4. Рішення про припинення членства у сільськогосподарському кооперативі може бути оскаржено до суду.

Стаття 14. Асоційоване членство в сільськогосподарському кооперативі

1. У сільськогосподарському кооперативі (крім сільськогосподарського кооперативу, що здійснює діяльність без мети одержання прибутку) може бути передбачено асоційоване членство.

2. Асоційованим членом сільськогосподарського кооперативу може бути будь-яка юридична або фізична особа, яка не є членом такого сільськогосподарського кооперативу та внесла вклад у порядку та розмірах, визначених відповідно до статуту такого кооперативу.

3. Порядок вступу до сільськогосподарського кооперативу асоційованого члена, припинення асоційованого членства, права та обов'язки такого члена визначаються статутом сільськогосподарського кооперативу відповідно до цього Закону.

4. Асоційований член сільськогосподарського кооперативу має право дорадчого голосу на загальних зборах такого кооперативу.

5. Асоційований член сільськогосподарського кооперативу одержує дивіденди у порядку та розмірах, визначених відповідно до статуту такого кооперативу. У разі ліквідації сільськогосподарського кооперативу асоційований член такого кооперативу має переважне порівняно з членами кооперативу право на повернення частки.

6. Асоційований член сільськогосподарського кооперативу не зобов'язаний брати участь у господарській та/або іншій діяльності сільськогосподарського кооперативу.

7. У разі внесення змін до статуту сільськогосподарського кооперативу щодо припинення асоційованого членства, зокрема щодо умов повернення частки, в сільськогосподарському кооперативі асоційований член такого кооперативу має право не пізніше шести місяців з дня прийняття рішення про внесення змін припинити асоційоване членство у такому кооперативі на умовах, передбачених статутом сільськогосподарського кооперативу в редакції, що діяла до дня внесення таких змін.

Розділ IV. УПРАВЛІННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИМ КООПЕРАТИВОМ

Стаття 15. Система органів управління сільськогосподарського кооперативу

1. Органами управління сільськогосподарського кооперативу є:

1) вищий орган управління - загальні збори сільськогосподарського кооперативу;

2) виконавчий орган - правління сільськогосподарського кооперативу, яке очолює голова правління;

3) орган контролю - ревізійна комісія;

4) інші органи управління сільськогосподарського кооперативу, створені в порядку, передбаченому частиною третьою цієї статті.

2. У сільськогосподарському кооперативі, до складу якого входить менше 20 членів, функції правління сільськогосподарського кооперативу можуть бути покладені загальними зборами такого кооперативу на одноосібний виконавчий орган - голову сільськогосподарського кооперативу, а функції ревізійної комісії - на одноосібний орган контролю - ревізора.

3. Сільськогосподарський кооператив може прийняти рішення про створення спостережної ради та інших органів сільськогосподарського кооперативу за участю членів, осіб, які не є членами такого кооперативу, та залучених експертів у порядку, передбаченому Статутом такого кооперативу.

4. Органи управління сільськогосподарського кооперативу обираються з числа членів такого кооперативу. Член сільськогосподарського кооперативу може бути обраний лише до одного органу управління сільськогосподарського кооперативу. Статутом сільськогосподарського кооперативу можуть бути передбачені обмеження щодо входження до складу одного або різних органів управління сільськогосподарського кооперативу членів сім'ї або близьких родичів.

5. Члени правління, голова сільськогосподарського кооперативу обираються загальними зборами такого кооперативу на строк, визначений статутом сільськогосподарського кооперативу, але не більш як на п'ять років, а члени ревізійної комісії (ревізор), члени спостережної ради (за наявності) - не більш як на три роки.

6. Повноваження членів органів управління (одноосібних органів управління) сільськогосподарського кооперативу можуть бути достроково припинені за рішенням загальних зборів такого кооперативу.

7. Система органів управління сільськогосподарського кооперативу, їхні повноваження, порядок обрання членів органів управління і дострокового припинення їхніх повноважень, порядок скликання і проведення загальних зборів сільськогосподарського кооперативу визначаються статутом сільськогосподарського кооперативу з урахуванням вимог, встановлених цим Законом.

8. Рішення, дії та бездіяльність органів управління сільськогосподарського кооперативу та членів таких органів можуть бути оскаржені членом, асоційованим членом сільськогосподарського кооперативу до вищого органу управління сільськогосподарського кооперативу, а рішення, дії та бездіяльність вищого органу управління сільськогосподарського кооперативу - в судовому порядку.

Стаття 16. Вищий орган управління сільськогосподарського кооперативу

1. Вищим органом управління сільськогосподарського кооперативу є загальні збори сільськогосподарського кооперативу. У загальних зборах сільськогосподарського кооперативу з правом ухвального голосу мають право брати участь усі члени такого кооперативу. У загальних зборах сільськогосподарського кооперативу з правом дорадчого голосу мають право брати участь асоційовані члени такого кооперативу.

2. До виключної компетенції загальних зборів сільськогосподарського кооперативу належить:

1) внесення змін до статуту сільськогосподарського кооперативу;

2) утворення виконавчого, контрольного та інших органів управління, а також інших органів сільськогосподарського кооперативу;

3) заслуховування звітів органів управління, інших органів сільськогосподарського кооперативу;

4) розгляд скарг на рішення, дії або бездіяльність органів управління сільськогосподарського кооперативу та членів таких органів;

5) визначення розмірів фондів сільськогосподарського кооперативу;

6) визначення розмірів вкладів відповідно до статуту та Правил внутрішньогосподарської діяльності сільськогосподарського кооперативу;

7) визначення розмірів оплати праці голови правління (голови) сільськогосподарського кооперативу, голови ревізійної комісії (ревізора), а також порядок затвердження кошторису на утримання апарату органів управління сільськогосподарського кооперативу, найманих працівників;

8) затвердження річного звіту і балансу сільськогосподарського кооперативу;

9) здійснення розподілу фінансового результату (прибутку), що залишається після сплати податків, зборів та інших платежів, передбачених законом, або прийняття рішення щодо покриття збитків сільськогосподарського кооперативу, у разі якщо такі повноваження не віднесені статутом сільськогосподарського кооперативу до компетенції правління кооперативу;

10) прийняття нових членів та припинення членства в сільськогосподарському кооперативі, крім випадків, передбачених частиною третьою статті 11 та частиною третьою статті 13 цього Закону;

11) прийняття рішень щодо володіння, користування та розпорядження майном у випадках, передбачених статутом сільськогосподарського кооперативу;

12) утворення спеціальних комісій із залученням як консультантів найманих працівників;

13) прийняття рішень про вступ сільськогосподарського кооперативу до сільськогосподарського кооперативного об’єднання;

14) прийняття рішень про утворення та/або участь у діяльності інших юридичних осіб, а також про утворення відокремлених підрозділів (філій, відділень або представництв) сільськогосподарського кооперативу;

15) прийняття рішень про реорганізацію або ліквідацію сільськогосподарського кооперативу.

3. Рішенням загальних зборів сільськогосподарського кооперативу до компетенції загальних зборів можуть бути віднесені будь-які інші питання діяльності такого кооперативу.

4. Чергові загальні збори сільськогосподарського кооперативу скликаються правлінням (головою) сільськогосподарського кооперативу у разі потреби, але не менше одного разу на рік.

5. Про дату, місце, час проведення та порядок денний загальних зборів члени, асоційовані члени сільськогосподарського кооперативу повинні бути повідомлені у порядку, визначеному статутом сільськогосподарського кооперативу, не пізніше ніж за десять днів до визначеного строку їх проведення з наданням їм не пізніше ніж за п’ять днів до зазначеного строку проекту рішення та/або переліку питань, що вносяться на розгляд.

6. Позачергові загальні збори сільськогосподарського кооперативу скликаються на вимогу не менше однієї третини його членів або на вимогу ревізійної комісії (ревізора) чи спостережної ради (за наявності).

Позачергові загальні збори сільськогосподарського кооперативу мають бути скликані протягом 20 днів з дня подання такої вимоги.

У разі незабезпечення правлінням (головою) сільськогосподарського кооперативу скликання позачергових загальних зборів сільськогосподарського кооперативу такі збори можуть бути скликані особами, які вимагали їх скликання, протягом наступних 20 днів.

7. Загальні збори сільськогосподарського кооперативу проводяться із забезпеченням присутності членів, асоційованих членів такого кооперативу в одному місці для обговорення питань порядку денного. Статутом сільськогосподарського кооперативу може бути передбачена можливість проведення загальних зборів сільськогосподарського кооперативу шляхом телеконференції, відеоконференції чи із застосуванням інших засобів

електронних комунікацій, за умови що кожен з учасників таких зборів може одночасно з усіма іншими учасниками брати участь в обговоренні та голосуванні з питань, внесених на розгляд загальних зборів.

8. Член, асоційований член сільськогосподарського кооперативу - фізична особа бере участь у загальних зборах сільськогосподарського кооперативу особисто. Член, асоційований член сільськогосподарського кооперативу - юридична особа бере участь у загальних зборах через свого керівника або іншого уповноваженого представника, який діє на підставі довіреності про участь у загальних зборах сільськогосподарського кооперативу або рішення уповноваженого органу такої юридичної особи.

9. У випадках, передбачених статутом сільськогосподарського кооперативу, член сільськогосподарського кооперативу може брати участь у загальних зборах сільськогосподарського кооперативу шляхом надання свого волевиявлення щодо голосування з питань порядку денного у письмовій формі (заочне голосування). Справжність підпису члена сільськогосподарського кооперативу на такому документі засвідчується в установленому законом порядку. Голос такого члена враховується при визначенні правомочності загальних зборів сільськогосподарського кооперативу та зараховується до результатів голосування з кожного окремого питання, якщо текст документа дає змогу визначити його волю щодо безумовного голосування за чи проти відповідного рішення з питання порядку денного. Такий документ долучається до протоколу загальних зборів сільськогосподарського кооперативу та зберігається разом із ним.

10. Загальні збори сільськогосподарського кооперативу у випадках, передбачених статутом сільськогосподарського кооперативу, можуть бути проведені шляхом проведення загальних зборів уповноважених представників. Кількість членів сільськогосподарського кооперативу, які мають право делегувати одного уповноваженого представника, та порядок його делегування визначаються статутом такого кооперативу.

11. Статутом сільськогосподарського кооперативу може бути передбачена можливість прийняття рішення загальних зборів сільськогосподарського кооперативу (крім рішень, передбачених частиною п’ятнадцятою цієї статті) шляхом проведення письмового опитування. У такому разі проект рішення та/або перелік питань для голосування (які повинні містити чітке і зрозуміле формулювання, що не допускає різних тлумачень) надсилаються членам, асоційованим членам сільськогосподарського кооперативу ініціатором проведення загальних зборів. Члени сільськогосподарського кооперативу повинні протягом п’яти календарних днів з дати одержання відповідного проекту рішення або переліку питань для голосування у письмовій формі повідомити про свою позицію у порядку, передбаченому статутом сільськогосподарського кооперативу. Рішення загальних зборів сільськогосподарського кооперативу, що приймається шляхом проведення письмового опитування, вважається прийнятим у разі, якщо за нього проголосували не менше двох третин членів кооперативу.

12. Загальні збори сільськогосподарського кооперативу правомочні вирішувати питання, якщо в них беруть участь більше половини членів сільськогосподарського кооперативу, а збори уповноважених представників - за умови присутності не менше двох третин уповноважених представників.

13. Кожний член сільськогосподарського кооперативу чи уповноважений представник має один голос, який не може передаватися іншій особі. Статутом сільськогосподарського кооперативу може бути передбачено, що його члени при прийнятті рішень на загальних зборах такого кооперативу з усіх або частини питань, віднесених до компетенції загальних зборів сільськогосподарського кооперативу (крім рішень, передбачених частиною чотирнадцятою цієї статті), мають додаткову кількість голосів, пропорційну до їх участі в господарській діяльності такого кооперативу (частки кожного з них в обороті з відповідним кооперативом та/або трудової участі в діяльності кооперативу). При цьому додаткова кількість голосів, яку може мати один член сільськогосподарського кооперативу, не може перевищувати одну шосту загальної кількості голосів членів сільськогосподарського кооперативу, а загальна додаткова кількість голосів, яку можуть мати усі члени сільськогосподарського кооперативу, - одну третину загальної кількості голосів членів сільськогосподарського кооперативу.

14. Рішення загальних зборів сільськогосподарського кооперативу про внесення змін до статуту, про внесення змін до Правил внутрішньогосподарської діяльності, про вступ до сільськогосподарського кооперативного об’єднання або вихід із нього, про реорганізацію або ліквідацію сільськогосподарського кооперативу вважається прийнятим, якщо за нього проголосували не менш як дві третини членів такого кооперативу (уповноважених представників), які беруть

участь у загальних зборах сільськогосподарського кооперативу, якщо більша кількість голосів, необхідна для прийняття рішення, не передбачена статутом такого кооперативу.

15. Рішення з питань, не передбачених частиною чотирнадцятою цієї статті, приймаються простою більшістю голосів членів сільськогосподарського кооперативу (уповноважених представників), які беруть участь у загальних зборах сільськогосподарського кооперативу, якщо більша кількість голосів, необхідна для прийняття рішення, не передбачена статутом такого кооперативу.

16. Рішення загальних зборів сільськогосподарського кооперативу приймається відповідно до його статуту шляхом відкритого або таємного голосування.

17. За результатами загальних зборів сільськогосподарського кооперативу (загальних зборів уповноважених представників) складається протокол.

18. Протокол загальних зборів сільськогосподарського кооперативу (загальних зборів уповноважених представників) та прийняті рішення надсилаються членам такого кооперативу головою правління (головою) сільськогосподарського кооперативу або оприлюднюються у порядку, передбаченому статутом сільськогосподарського кооперативу.

Стаття 17. Виконавчий орган сільськогосподарського кооперативу

1. Виконавчим органом сільськогосподарського кооперативу є правління або голова сільськогосподарського кооперативу.

2. Правління (голова) сільськогосподарського кооперативу підзвітне загальним зборам такого кооперативу і несе перед ними відповідальність за ефективність діяльності сільськогосподарського кооперативу.

3. До компетенції правління (голови) сільськогосподарського кооперативу належить:

1) здійснення управління сільськогосподарським кооперативом у період між загальними зборами такого кооперативу, забезпечення виконання їх рішень;

2) здійснення розподілу, у разі якщо таке повноваження передбачено статутом сільськогосподарського кооперативу, фінансового результату (прибутку), що залишається після сплати податків, зборів та інших обов’язкових платежів, передбачених законом, у вигляді відрахувань до фондів кооперативу, а для сільськогосподарського кооперативу, що діє з метою одержання прибутку, - також патронажних дивідендів членам кооперативу та дивідендів членам та асоційованим членам кооперативу або прийняття рішення щодо покриття збитку сільськогосподарського кооперативу;

3) вирішення інших поточних питань діяльності сільськогосподарського кооперативу, не віднесених цим Законом та статутом сільськогосподарського кооперативу до виключної компетенції загальних зборів сільськогосподарського кооперативу, інших органів управління кооперативу.

4. Правління сільськогосподарського кооперативу очолює голова правління, який обирається правлінням з числа його членів. Голова правління (голова) сільськогосподарського кооперативу представляє кооператив у відносинах з органами державної влади та органами місцевого самоврядування, міжнародними організаціями, юридичними та фізичними особами і діє від імені сільськогосподарського кооперативу в межах, передбачених статутом такого кооперативу.

5. Порядок проведення засідань правління сільськогосподарського кооперативу та прийняття ним рішень визначається статутом такого кооперативу.

6. Правління сільськогосподарського кооперативу може, а в разі прийняття відповідного рішення загальними зборами - зобов'язане найняти виконавчого директора для оперативного управління діяльністю сільськогосподарського кооперативу. Виконавчий директор не може бути членом сільськогосподарського кооперативу. Виконавчий директор виконує свої функції на умовах контракту, який укладає з ним правління (голова) сільськогосподарського кооперативу.

7. Виконавчий директор несе персональну відповідальність за виконання покладених на нього обов'язків, визначених контрактом та статутом відповідного сільськогосподарського кооперативу.

Стаття 18. Орган контролю сільськогосподарського кооперативу

1. Контроль за фінансово-господарською діяльністю сільськогосподарського кооперативу здійснює ревізійна комісія (ревізор).

2. Ревізійна комісія (ревізор) обирається загальними зборами сільськогосподарського кооперативу у порядку, встановленому статутом такого кооперативу, на строк не більше трьох років. Ревізійна комісія (ревізор) підзвітна загальним зборам відповідного сільськогосподарського кооперативу. Голова ревізійної комісії (ревізор) може брати участь у засіданнях правління сільськогосподарського кооперативу з правом дорадчого голосу.

3. Ревізійна комісія (ревізор) складає висновок за результатами перевірки річного звіту про результати діяльності сільськогосподарського кооперативу. Позачергова перевірка результатів фінансово-господарської діяльності сільськогосподарського кооперативу проводиться ревізійною комісією (ревізором) за власною ініціативою, а також за рішенням загальних зборів такого кооперативу чи на вимогу не менше однієї третини загальної кількості членів відповідного кооперативу.

4. До проведення перевірки (позачергової перевірки) результатів фінансово-господарської діяльності кооперативу ревізійна комісія (ревізор) або органи управління сільськогосподарського кооперативу можуть залучати відповідно до законодавства та в порядку, передбаченому статутом, аудиторів, спеціалістів у сфері фінансів і бухгалтерського обліку та інших осіб, оплата послуг яких здійснюється за рахунок коштів сільськогосподарського кооперативу.

5. Під час перевірки (позачергової перевірки) фінансово-господарської діяльності сільськогосподарського кооперативу члени ревізійної комісії (ревізор), а також особи, зазначені в частині четвертій цієї статті, мають право безумовного доступу до всіх документів сільськогосподарського кооперативу. На їх вимогу члени правління (голова сільськогосподарського кооперативу), виконавчий директор (за наявності) зобов'язані надавати необхідні пояснення в усній або письмовій формі.

6. Висновки ревізійної комісії (ревізора) та інші результати перевірки (позачергової перевірки) направляються правлінню сільськогосподарського кооперативу (голові сільськогосподарського кооперативу), а також окремо кожному члену сільськогосподарського кооперативу в порядку, передбаченому статутом такого кооперативу.

Стаття 19. Спостережна рада сільськогосподарського кооперативу

1. Спостережна рада сільськогосподарського кооперативу (у разі створення) здійснює контроль за додержанням статуту та діяльністю виконавчого органу управління такого сільськогосподарського кооперативу.

2. Спостережна рада підзвітна загальним зборам сільськогосподарського кооперативу.

3. Члени спостережної ради сільськогосподарського кооперативу здійснюють свої повноваження на громадських засадах.

Розділ V. МАЙНО СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ КООПЕРАТИВІВ

Стаття 20. Джерела формування майна сільськогосподарського кооперативу

1. Джерелами формування майна сільськогосподарського кооперативу, сільськогосподарського кооперативного об’єднання є:

вступні внески та вклади (у тому числі додаткові вклади);

членські та цільові внески його членів;

кошти, що надходять від провадження господарської діяльності кооперативу, кооперативного об’єднання;

кошти, що надходять від провадження господарської діяльності створених кооперативом підприємств, установ, організацій, сільськогосподарських кооперативних об’єднань, учасником яких він є;

кошти, отримані як державна фінансова підтримка згідно із Законом України "Про державну підтримку сільського господарства України";

грошові та майнові пожертвування, благодійні внески, гранти, гуманітарна допомога, безоплатна технічна допомога юридичних і фізичних осіб, у тому числі іноземних;

інші надходження, не заборонені законодавством.

2. Сільськогосподарський кооператив є власником грошових та майнових внесків його членів, доходів, одержаних від провадження передбаченої статутом господарської та іншої діяльності, а також іншого майна, придбаного на підставах, не заборонених законом.

3. Право власності на земельну ділянку та право користування земельною ділянкою набуваються сільськогосподарським кооперативом відповідно до Земельного кодексу України і зберігаються за ним у разі входження до складу сільськогосподарського кооперативного об’єднання.

4. Володіння, користування та розпорядження майном сільськогосподарського кооперативу здійснюються органами управління такого кооперативу відповідно до їхньої компетенції, визначеної статутом.

Стаття 21. Статутний капітал та фонди сільськогосподарського кооперативу

1. Для забезпечення статутної діяльності сільськогосподарський кооператив у порядку, передбаченому статутом, формує статутний капітал, а також фонд розвитку та резервний фонд.

2. Статутний капітал сільськогосподарського кооперативу формується з вкладів і додаткових вкладів членів сільськогосподарського кооперативу, а для сільськогосподарського кооперативу, що діє з метою одержання прибутку, - також із вкладів і додаткових вкладів асоційованих членів такого кооперативу.

3. Фонд розвитку створюється для розвитку відповідного сільськогосподарського кооперативу та сільськогосподарської кооперації, зокрема для розвитку виробництва, переробки, зберігання сільськогосподарської продукції, здійснення проведення навчання та підвищення кваліфікації членів кооперативу, виховної та просвітницької роботи у громадах, інших заходів, що сприяють розвитку сільськогосподарського кооперативу та сільськогосподарської кооперації.

4. Фонд розвитку формується за рахунок вступних, членських (за наявності) внесків та відрахувань від фінансового результату (прибутку) сільськогосподарського кооперативу, що залишається після сплати податків, зборів та інших обов'язкових платежів, передбачених законом, а також за рахунок інших не заборонених законом надходжень.

5. Розмір щорічних відрахувань від фінансового результату (прибутку), що залишається після сплати податків, зборів та інших обов'язкових платежів, передбачених законом, сільськогосподарського кооперативу, що діє з метою одержання прибутку, до фонду розвитку визначається статутом такого кооперативу, але не може становити менше частки фінансового результату (прибутку), що залишається після сплати податків, зборів та інших обов'язкових платежів, передбачених законом, сільськогосподарського кооперативу, пропорційно до частки залишкової вартості матеріальних і нематеріальних активів фонду розвитку у загальній залишковій вартості матеріальних і нематеріальних активів сільськогосподарського кооперативу, та менше п'яти відсотків фінансового результату (прибутку), що залишається після сплати податків, зборів та інших обов'язкових платежів, передбачених законом.

6. Кошти, отримані як державна фінансова підтримка згідно із Законом України "Про державну підтримку сільського господарства України", грошові та майнові пожертвування, благодійні внески, гранти, гуманітарна допомога, безоплатна технічна допомога юридичних і фізичних осіб, у тому числі іноземних, спрямовуються до фонду розвитку сільськогосподарського кооперативу, якщо інше не визначено при наданні відповідних коштів.

7. Кошти фонду розвитку, а також майно, придбане за рахунок таких коштів, не можуть бути розподілені між членами сільськогосподарського кооперативу.

8. Резервний фонд створюється для відшкодування шкоди, заподіяної надзвичайними ситуаціями, та/або для компенсації можливих втрат (збитків) сільськогосподарського кооперативу.

9. Резервний фонд формується за рахунок відрахувань від фінансового результату (прибутку), що залишається після сплати податків, зборів та інших обов'язкових платежів, передбачених законом, сільськогосподарського кооперативу та за рахунок інших не заборонених законом надходжень. Розмір щорічних відрахувань до резервного фонду визначається статутом сільськогосподарського кооперативу.

10. Сільськогосподарський кооператив для забезпечення його статутної діяльності може прийняти рішення про створення за рахунок цільових внесків членів кооперативу та інших не заборонених законом надходжень спеціального фонду, що використовується за рішенням органів управління сільськогосподарського кооперативу для реалізації цілей, визначених рішенням про створення спеціального фонду. Цільовий внесок, зарахований до спеціального фонду, може бути повернуто члену сільськогосподарського кооперативу у разі виходу, виключення члена відповідного кооперативу або ліквідації кооперативу, якщо таке повернення передбачено статутом цього кооперативу.

Стаття 22. Частки членів сільськогосподарського кооперативу

1. Частка кожного члена сільськогосподарського кооперативу формується за рахунок його вкладу та додаткових вкладів у разі їх внесення.

2. Облік часток ведеться у грошовій формі щодо кожного члена сільськогосподарського кооперативу окремо (персоніфіковано). У разі внесення вкладу (додаткового вкладу) у формі майна або майнового права грошова оцінка такого внеску здійснюється правлінням (головою) сільськогосподарського кооперативу в порядку, визначеному статутом такого кооперативу. Загальні збори сільськогосподарського кооперативу можуть прийняти рішення про проведення оцінки майна, що вноситься як вклад (додатковий вклад), у порядку, передбаченому законодавством про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність, за рахунок коштів сільськогосподарського кооперативу.

3. У разі незгоди члена сільськогосподарського кооперативу (особи, яка подала заяву про вступ до кооперативу) з оцінкою майна, внесеного ним як вклад (додатковий вклад), проведеною правлінням (головою) сільськогосподарського кооперативу, оцінка такого майна проводиться в порядку, встановленому законодавством про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність, за рахунок такого члена (такої особи).

4. У разі якщо до сільськогосподарського кооперативу передається право користування майном (майнове право) як вклад (додатковий вклад), його розмір визначається платою за користування, обрахованою за весь строк, на який передано право користування майном.

5. Передача права користування земельною ділянкою як вкладу (додаткового вкладу) здійснюється відповідно до Земельного кодексу України.

6. У разі виходу, виключення з сільськогосподарського кооперативу фізична чи юридична особа має право на повернення своєї частки натурою, грошовими коштами або (за бажанням) цінними паперами відповідно до їх вартості на момент виходу (крім випадку, передбаченого абзацом другим цієї частини).

Повернення фізичній чи юридичній особі її загальної частки здійснюється у розмірі, не більшому за загальну суму вкладів, внесених такою особою при утворенні та/або вступі до сільськогосподарського кооперативу, при внесенні додаткових вкладів, а в разі внесення вкладу (додаткового вкладу) у формі майна або майнового права - у розмірі, не більшому за грошову оцінку відповідного внеску, проведену відповідно до частин другої - четвертої цієї статті.

7. Строк та інші умови повернення члену сільськогосподарського кооперативу його загальної частки у майні кооперативу встановлюються статутом кооперативу з урахуванням вимог цієї статті. При цьому строк повернення зазначеної частки не може перевищувати двох років, а його відлік починається з 1 січня року, що настає за роком, в якому прийнято рішення про вихід або виключення такого члена з кооперативу. До моменту повернення частки така особа має права, передбачені цим Законом та статутом сільськогосподарського кооперативу, що діє з метою одержання прибутку, для асоційованого члена такого кооперативу.

8. Право власності членів сільськогосподарського кооперативу - фізичних осіб на свою загальну частку успадковується відповідно до закону.

Стаття 23. Повернення цільового внеску

1. У разі виходу, виключення члена сільськогосподарського кооперативу чи ліквідації такого кооперативу поворотний цільовий внесок повертається члену кооперативу виключно у розмірі, не більшому за розмір, у якому внесено відповідний внесок.

2. Оцінка, строки та інші умови повернення поворотного цільового внеску здійснюються в порядку, передбаченому статтею 22 цього Закону для часток членів сільськогосподарського кооперативу.

Стаття 24. Майнова відповідальність сільськогосподарського кооперативу та його членів

1. Сільськогосподарський кооператив відповідає за своїми зобов’язаннями всім належним йому майном. Порядок компенсації заподіяних кооперативом збитків визначається його статутом.

2. Сільськогосподарський кооператив не несе відповідальності за зобов’язаннями своїх членів.

3. Члени сільськогосподарського кооперативу відповідають за зобов’язаннями кооперативу в межах своєї частки, якщо інше не передбачено законом.

Стаття 25. Дохід та фінансовий результат (прибуток) сільськогосподарського кооперативу, їх розподіл

1. Дохід сільськогосподарського кооперативу формується з надходжень у грошовій, матеріальній та нематеріальній формах від господарської та іншої діяльності кооперативу, а також інших не заборонених законодавством джерел.

2. Фінансовий результат (прибуток) сільськогосподарського кооперативу визначається відповідно до вимог Податкового кодексу України шляхом коригування (збільшення або зменшення) фінансового результату до оподаткування (прибутку або збитку), визначеного у фінансовій звітності кооперативу відповідно до національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку або міжнародних стандартів фінансової звітності, на різниці, які виникають відповідно до положень Податкового кодексу України.

3. Фінансовий результат (прибуток) сільськогосподарського кооперативу, що залишається після сплати податків, зборів та інших обов'язкових платежів, передбачених законом, розподіляється загальними зборами сільськогосподарського кооперативу за результатами його діяльності за рік у порядку, передбаченому статутом, у вигляді відрахувань до фондів кооперативу, а для сільськогосподарського кооперативу, що діє з метою одержання прибутку, - також після сплати патронажних дивідендів членам кооперативу та дивідендів членам і асоційованим членам кооперативу та здійснення відрахувань на інші цілі, не заборонені законодавством. Загальні збори сільськогосподарського кооперативу, а якщо це передбачено статутом, - правління можуть прийняти рішення про виключення фінансового результату (прибутку), що залишається після сплати податків, зборів та інших обов'язкових платежів, передбачених законом, чи його частини з розподілу між членами кооперативу.

4. У разі якщо сільськогосподарський кооператив діє без мети одержання прибутку, членам такого кооперативу за рішенням загальних зборів сільськогосподарського кооперативу може повертатися частина попередньо надлишково сплаченої вартості наданих таким кооперативом послуг у порядку, визначеному Правилами внутрішньогосподарської діяльності сільськогосподарського кооперативу.

5. У сільськогосподарському кооперативі, що діє без мети одержання прибутку, дивіденди та патронажні дивіденди не виплачуються.

Стаття 26. Патронажні дивіденди

1. Патронажні дивіденди - частина фінансового результату (прибутку) сільськогосподарського кооперативу, що діє з метою одержання прибутку, що залишається після сплати податків, зборів та інших обов'язкових платежів, передбачених законом, визначена за результатами фінансового року і розподілена у порядку, визначеному Правилами внутрішньогосподарської діяльності сільськогосподарського кооперативу, між членами такого кооперативу:

1) пропорційно до частки кожного з них в обороті з відповідним кооперативом, та/або

2) пропорційно до трудової участі члена кооперативу (у разі якщо статутом сільськогосподарського кооперативу передбачена трудова участь членів кооперативу в його діяльності).

2. Трудова участь члена сільськогосподарського кооперативу, що здійснюється на підставі трудового договору або цивільно-правового договору з кооперативом, не враховується при визначенні розміру патронажних дивідендів такому члену кооперативу.

3. Патронажні дивіденди не належать до оплати праці.

Стаття 27. Дивіденди

1. Дивіденди - частина фінансового результату (прибутку) сільськогосподарського кооперативу, що діє з метою одержання прибутку, що залишається після сплати податків, зборів та інших обов'язкових платежів, передбачених законом, розподілена між його членами, асоційованими членами пропорційно до розміру частки кожного члена, асоційованого члена сільськогосподарського кооперативу.

2. Виплата дивідендів може здійснюватися у грошовій формі, товарами, цінними паперами, а також у формі збільшення частки та в інших формах, передбачених статутом відповідного сільськогосподарського кооперативу. Рішення про проведення виплати дивідендів приймається загальними зборами сільськогосподарського кооперативу. Загальна сума дивідендів не може перевищувати 80 відсотків фінансового результату (прибутку), що залишається після сплати податків, зборів та інших обов'язкових платежів, передбачених законом, до розподілу.

3. У сільськогосподарському кооперативі, що діє без мети одержання прибутку, виплата дивідендів не здійснюється.

Розділ VI. ОБ'ЄДНАННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ КООПЕРАТИВІВ

Стаття 28. Право сільськогосподарських кооперативів на об'єднання

1. Сільськогосподарські кооперативи можуть утворювати сільськогосподарські кооперативні об'єднання. Сільськогосподарські кооперативні об'єднання можуть бути засновниками та членами інших сільськогосподарських кооперативних об'єднань. Сільськогосподарські кооперативи та сільськогосподарські кооперативні об'єднання також можуть бути засновниками та членами інших підприємств чи їх об'єднань, утворених відповідно до закону.

2. Сільськогосподарські кооперативи (сільськогосподарські кооперативні об'єднання) мають право на добровільній основі засновувати та бути членами кооперативних об'єднань, утворених відповідно до Закону України "Про кооперацію", громадських спілок, інших непідприємницьких товариств.

Стаття 29. Особливості утворення і діяльності сільськогосподарських кооперативних об'єднань

1. Сільськогосподарські кооперативні об'єднання утворюються, провадять свою діяльність та припиняються на засадах і в порядку, передбачених цим Законом для сільськогосподарських кооперативів, з урахуванням таких особливостей:

1) засновниками та членами сільськогосподарського кооперативного об'єднання можуть бути сільськогосподарські кооперативи, сільськогосподарські кооперативні об'єднання;

2) сільськогосподарське кооперативне об'єднання утворюється за рішенням не менше двох засновників;

3) найменування сільськогосподарського кооперативного об'єднання повинно містити інформацію про його організаційно-правову форму - "сільськогосподарське кооперативне об'єднання" та назву, що містить власну назву та може містити інформацію про вид діяльності кооперативного об'єднання.

Розділ VII. МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО. КООПЕРАТИВНА ОСВІТА

Стаття 30. Міжнародне співробітництво у сфері сільськогосподарської кооперації

1. Сільськогосподарські кооперативи, сільськогосподарські кооперативні об'єднання, громадські спілки, утворені з метою сприяння розвитку сільськогосподарської кооперації, мають право вступати до міжнародних кооперативних організацій з метою розвитку співробітництва з сільськогосподарськими кооперативами інших держав.

2. Сільськогосподарські кооперативи, сільськогосподарські кооперативні об'єднання, громадські спілки, утворені з метою сприяння розвитку сільськогосподарської кооперації, самостійно встановлюють міжнародні зв'язки з організаціями іноземних держав, беруть участь у Міжнародному кооперативному альянсі та здійснюють інші зв'язки з міжнародними організаціями, сприяють розвитку співробітництва учасників кооперативного руху у світі, поширенню своїх принципів і цінностей.

Стаття 31. Кооперативна освіта

1. Одним із пріоритетних завдань сільськогосподарського кооперативу є кооперативна освіта.

2. Забезпечення здійснення кооперативної освіти покладається на органи управління сільськогосподарського кооперативу.

3. Загальні збори сільськогосподарського кооперативу щороку оцінюють стан розвитку кооперативної освіти та її вплив на розвиток кооперативу.

4. Сільськогосподарські кооперативи, сільськогосподарські кооперативні об'єднання та громадські спілки, утворені з метою сприяння розвитку сільськогосподарської кооперації, провадять виховну, інформаційну і просвітницьку роботу в громадах, на території яких вони здійснюють свою діяльність, а також у центрах формальної та неформальної освіти.

5. Фінансування сільськогосподарським кооперативом заходів кооперативної освіти здійснюється за рахунок коштів фонду розвитку такого кооперативу.

6. Участь сільськогосподарського кооперативу у здійсненні кооперативної освіти може здійснюватися також через сільськогосподарські кооперативні об'єднання та громадські спілки, утворені з метою сприяння розвитку сільськогосподарської кооперації, членом яких є такий кооператив.

Розділ VIII. ДЕРЖАВНА ПІДТРИМКА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ КООПЕРАЦІЇ

Стаття 32. Державна підтримка сільськогосподарських кооперативів

1. Основним завданням державної політики з підтримки сільськогосподарської кооперації є створення сприятливих умов для утворення, становлення і розвитку сільськогосподарських кооперативів (сільськогосподарських кооперативних об'єднань) шляхом формування сприятливої податкової, фінансово-кредитної, інвестиційної політики для їхньої діяльності.

2. Центральні та місцеві органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування забезпечують сприяння розвитку і зміцненню економічної самостійності сільськогосподарських кооперативів та їхніх членів, сільськогосподарських кооперативних об'єднань, підвищенню ефективності їхньої діяльності, не допускають будь-яких обмежень господарської активності та ініціативи таких кооперативів (об'єднань), сприяють вільній і рівноправній їх участі на ринках товарів, робіт і послуг.

3. Держава сприяє підготовці висококваліфікованих кадрів для системи сільськогосподарської кооперації, розвитку мережі кооперативної освіти, проведенню наукових досліджень з питань сільськогосподарської кооперації.

4. Державна підтримка сільськогосподарських кооперативів здійснюється відповідно до державних та регіональних програм за рахунок державного і місцевих бюджетів у порядку, встановленому законом.

5. Сільськогосподарський кооператив, сільськогосподарські товаровиробники - члени сільськогосподарського кооперативу мають право на отримання державної підтримки у порядку, встановленому Законом України "Про особливості страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою".

Розділ IX. ПРИПИНЕННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО КООПЕРАТИВУ

Стаття 33. Припинення сільськогосподарського кооперативу

1. Припинення сільськогосподарського кооперативу здійснюється шляхом:

1) реорганізації (злиття, приєднання, поділу, перетворення) за рішенням загальних зборів такого кооперативу у порядку, визначеному законом та статутом кооперативу;

2) ліквідації за рішенням загальних зборів такого кооперативу у порядку, визначеному законом та статутом кооперативу, у випадках, передбачених законом, - за рішенням суду.

2. Припинення сільськогосподарського кооперативу як юридичної особи здійснюється у порядку, визначеному Законом України "Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань".

3. У разі реорганізації сільськогосподарського кооперативу його права та обов'язки переходять до правонаступників.

Сільськогосподарський кооператив, що діє без мети одержання прибутку, може бути реорганізований виключно у сільськогосподарський кооператив, що діє без мети одержання прибутку, або у сільськогосподарське кооперативне об'єднання, що діє без мети одержання прибутку.

4. У разі ліквідації сільськогосподарського кооперативу, що діє з метою одержання прибутку, його майно та кошти, що залишилися після задоволення вимог кредиторів сільськогосподарського кооперативу, здійснення виплат дивідендів та патронажних дивідендів членам кооперативу, оплати праці, розрахунків із сільськогосподарським кооперативним об'єднанням, членом якого він є (крім майна та коштів фонду розвитку), розподіляються між членами кооперативу у порядку, визначеному статутом такого кооперативу. Майно та кошти фонду розвитку сільськогосподарського кооперативу, що діє з метою одержання прибутку, не підлягають поділу між його членами і передаються за рішенням загальних зборів такого кооперативу іншому сільськогосподарському кооперативу, сільськогосподарському кооперативному об'єднанню (для зарахування до фонду розвитку такого кооперативу, кооперативного об'єднання), а в разі неприйняття такого рішення зараховуються відповідно до закону до державного або місцевого бюджету.

5. У разі ліквідації сільськогосподарського кооперативу, що діє без мети одержання прибутку, його майно та кошти після задоволення вимог кредиторів сільськогосподарського кооперативу, здійснення виплати членам такого кооперативу частини попередньо надлишково сплаченої вартості послуг, наданих їм кооперативом, оплати праці, розрахунків із сільськогосподарським кооперативним об'єднанням, членом якого він є, передаються за рішенням загальних зборів такого кооперативу іншому сільськогосподарському кооперативу (сільськогосподарському кооперативному об'єднанню), що діє без мети одержання прибутку, або іншому сільськогосподарському кооперативу, сільськогосподарському кооперативному об'єднанню, що діє з метою одержання прибутку (для зарахування до фонду розвитку такого кооперативу, кооперативного об'єднання), а в разі неприйняття такого рішення зараховуються відповідно до закону до державного або місцевого бюджету. Поворотні цільові внески, зараховані до спеціального фонду сільськогосподарського кооперативу, підлягають поверненню членам такого кооперативу у порядку, встановленому цим Законом.

6. У разі якщо вартості майна сільськогосподарського кооперативу, щодо якого прийнято рішення про ліквідацію, недостатньо для задоволення вимог кредиторів, ліквідатор (ліквідаційна комісія) зобов'язаний звернутися до господарського суду із заявою про порушення справи про банкрутство такого сільськогосподарського кооперативу відповідно до закону.

Розділ X. ПРИКІНЦЕВІ І ПЕРЕХІДНІ ПОЛОЖЕННЯ

1. Цей Закон набирає чинності з дня, наступного за днем його опублікування, та вводиться в дію через три місяці з дня набрання чинності цим Законом.

2. З дня введення в дію цього Закону визнати таким, що втратив чинність, Закон України "Про сільськогосподарську кооперацію" (Відомості Верховної Ради України, 1997 р., № 39, ст. 261 із наступними змінами).

3. Внести зміни до таких законодавчих актів України:

1) Господарський кодекс України (Відомості Верховної Ради України, 2003 р., №№ 18-22, ст. 144) доповнити статтею 114-1 такого змісту:

"Стаття 114-1. Сільськогосподарський кооператив, сільськогосподарське кооперативне об’єднання

1. Для провадження спільної господарської та іншої діяльності з метою задоволення економічних, соціальних та інших потреб фізичні та/або юридичні особи, які є виробниками сільськогосподарської продукції, можуть у порядку, встановленому законом, утворювати сільськогосподарські кооперативи, а сільськогосподарські кооперативи - сільськогосподарські кооперативні об’єднання.

2. Відносини, пов’язані із створенням та діяльністю сільськогосподарських кооперативів, сільськогосподарських кооперативних об’єднань, регулюються цим Кодексом, Законом України "Про сільськогосподарську кооперацію" та іншими законами";

2) у Цивільному кодексі України (Відомості Верховної Ради України, 2003 р., №№ 40-44, ст. 356):

частину першу статті 84 доповнити словами "чи сільськогосподарські кооперативи, сільськогосподарські кооперативні об’єднання, що діють з метою одержання прибутку";

у частині першій статті 86 слова "(кооперативи, крім виробничих, об’єднання громадян тощо)" замінити словами "(сільськогосподарські кооперативи та сільськогосподарські кооперативні об’єднання, що діють без мети одержання прибутку, інші кооперативи, крім виробничих, об’єднання громадян тощо)";

3) в абзаці другому частини четвертої статті 10 Закону України "Про особисте селянське господарство" (Відомості Верховної Ради України, 2003 р., № 29, ст. 232) слова "сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів" замінити словами "сільськогосподарських кооперативів, у тому числі";

4) у Законі України "Про фермерське господарство" (Відомості Верховної Ради України, 2003 р., № 45, ст. 363; 2005 р., № 52, ст. 560):

у частині третій статті 11 слова "обслуговуючої кооперації" замінити словами "сільськогосподарської кооперації";

у статті 26:

у частині першій слова "обслуговуючі сільськогосподарські кооперативи" замінити словами "сільськогосподарські кооперативи";

частину другу викласти в такій редакції:

"Сільськогосподарські кооперативи за участю фермерських господарств утворюються відповідно до Закону України "Про сільськогосподарську кооперацію";

5) у Законі України "Про кооперацію" (Відомості Верховної Ради України, 2004 р., № 5, ст. 35; 2013 р., № 50, ст. 698):

частину другу статті 5 викласти в такій редакції:

"Правові, організаційні, економічні та соціальні основи функціонування сільськогосподарської кооперації, порядок утворення і діяльності сільськогосподарських кооперативів, сільськогосподарських кооперативних об'єднань визначаються Законом України "Про сільськогосподарську кооперацію";

друге речення частини першої статті 26 виключити.

4. Сільськогосподарські виробничі кооперативи, сільськогосподарські обслуговуючі кооперативи та утворені відповідно до Закону України "Про сільськогосподарську кооперацію" від 17 липня 1997 року № 469/97-ВР кооперативні об'єднання сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів, зареєстровані на день набрання чинності цим Законом, підлягають перереєстрації у сільськогосподарські кооперативи, сільськогосподарські кооперативні об'єднання відповідно протягом трьох років з дня набрання чинності цим Законом.

5. Сільськогосподарські виробничі кооперативи, сільськогосподарські обслуговуючі кооперативи та утворені відповідно до Закону України "Про сільськогосподарську кооперацію" кооперативні об'єднання сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів, зареєстровані на день набрання чинності цим Законом, зберігають всі права та обов'язки, які вони мали відповідно до законів України "Про кооперацію" та "Про сільськогосподарську кооперацію" від 17 липня 1997 року № 469/97-ВР на день набрання чинності цим Законом, до моменту їх перереєстрації, але не більше трьох років.

Положення статутів таких кооперативів та об'єднань, що не відповідають цьому Закону, є чинними в частині, що відповідає законодавству, чинному до дня набрання чинності цим Законом, до моменту перереєстрації таких кооперативів та об'єднань, але не більше трьох років.

6. У разі ліквідації сільськогосподарського виробничого кооперативу його майно та кошти, що залишилися після задоволення вимог кредиторів, здійснення виплат на паї, кооперативних виплат, оплати праці, розрахунків із сільськогосподарським кооперативним об'єднанням, членом якого він є (крім майна та коштів неподільного фонду), розподіляються між членами кооперативу у порядку, визначеному статутом відповідного сільськогосподарського кооперативу. Майно та кошти неподільного фонду сільськогосподарського виробничого кооперативу не підлягають поділу між його членами і передаються за рішенням загальних зборів такого кооперативу сільськогосподарському кооперативу, сільськогосподарському кооперативному об'єднанню, утвореному або перереєстрованому відповідно до вимог цього Закону (для зарахування до фонду розвитку такого кооперативу, кооперативного об'єднання), а в разі неприйняття такого рішення зараховуються відповідно до закону до державного або місцевого бюджету.

У разі ліквідації сільськогосподарського обслуговуючого кооперативу його майно та кошти після задоволення вимог кредиторів, здійснення кооперативних виплат членам такого кооперативу, оплати праці, розрахунків із сільськогосподарським кооперативним об'єднанням, членом якого він є, передаються за рішенням загальних зборів такого кооперативу іншому сільськогосподарському кооперативу (сільськогосподарському кооперативному об'єднанню), утвореному або перереєстрованому відповідно до вимог цього Закону (для зарахування до фонду розвитку такого кооперативу, кооперативного об'єднання), а в разі неприйняття такого рішення зараховуються відповідно до закону до державного або місцевого бюджету.

До запровадження купівлі-продажу або відчуження в інший спосіб земельних ділянок для ведення товарного сільськогосподарського виробництва, земельних ділянок, виділених у натурі (на місцевості) власникам земельних часток (паїв) для ведення особистого селянського господарства, а також земельних часток (паїв) майновий пай, внесений особою - членом сільськогосподарського виробничого кооперативу або сільськогосподарського обслуговуючого кооперативу, що ліквідується, у формі земельної ділянки, повертається цій особі виключно у формі тієї земельної ділянки, яка була внесена як майновий пай, у натурі (на місцевості).

Після запровадження купівлі-продажу або відчуження в інший спосіб земельних ділянок для ведення товарного сільськогосподарського виробництва, земельних ділянок, виділених у натурі (на місцевості) власникам земельних часток (паїв) для ведення особистого селянського господарства, а також земельних часток (паїв) повернення майнового паю, внесеного особою - членом сільськогосподарського виробничого кооперативу або сільськогосподарського обслуговуючого кооперативу, що ліквідується, у формі земельної ділянки здійснюється відповідно до вимог та в порядку, передбачених статутом сільськогосподарського кооперативу.

7. Кабінету Міністрів України протягом трьох місяців з дня набрання чинності цим Законом:

забезпечити розроблення та затвердити модельний статут сільськогосподарського кооперативу, що діє з метою одержання прибутку, та модельний статут сільськогосподарського кооперативу, що діє без мети одержання прибутку;

забезпечити прийняття нормативно-правових актів, необхідних для реалізації цього Закону;

привести свої нормативно-правові акти у відповідність із цим Законом;

забезпечити перегляд та приведення міністерствами та іншими центральними органами виконавчої влади їх нормативно-правових актів у відповідність із цим Законом.

Президент України

В.ЗЕЛЕНСЬКИЙ

м. Київ

21 липня 2020 року

№ 819-IX

133.4.1. Неприбутковим підприємством, установою та організацією для цілей оподаткування податком на прибуток підприємств є підприємство, установа та організація (далі - неприбуткова організація), що одночасно відповідає таким вимогам:

утворена та зареєстрована в порядку, визначеному законом, що регулює діяльність відповідної неприбуткової організації;

установчі документи якої (або установчі документи організації вищого рівня, на підставі яких діє неприбуткова організація відповідно до закону) містять заборону розподілу отриманих доходів (прибутків) або їх частини серед засновників (учасників у розумінні Цивільного кодексу України), членів такої організації, працівників (крім оплати їхньої праці, нарахування єдиного соціального внеску), членів органів управління та інших пов'язаних з ними осіб. Для цілей цього абзацу не вважається розподілом отриманих доходів (прибутків) фінансування видатків, визначених підпунктом 133.4.2 цього пункту;

установчі документи якої (або установчі документи організації вищого рівня, на підставі яких діє неприбуткова організація відповідно до закону) передбачають передачу активів одній або кільком неприбутковим організаціям відповідного виду, іншим юридичним особам, що здійснюють недержавне пенсійне забезпечення відповідно до закону (для недержавних пенсійних фондів), або зарахування до доходу бюджету у разі припинення юридичної особи (у результаті її ліквідації, злиття, поділу, приєднання або перетворення). Положення цього абзацу не поширюється на об'єднання та асоціації об'єднань співвласників багатоквартирних будинків, та житлово-будівельні кооперативи;

внесена контролюючим органом до Реєстру неприбуткових установ та організацій.

Положення абзаців третього і четвертого цього підпункту щодо вимог наявності установчих документів не поширюються на бюджетні установи.

Зареєстровані установи та організації (новостворені), які подали в установленому порядку документи для внесення до Реєстру неприбуткових установ та організацій під час або протягом 10 днів з дня державної реєстрації та які за результатами розгляду цих документів внесені до Реєстру неприбуткових установ та організацій, для цілей оподаткування вважаються неприбутковими організаціями з дня їх державної реєстрації.

ЗАТВЕРДЖЕНО

постановою Кабінету Міністрів України

від 3 березня 2021 р. № 175

МОДЕЛЬНИЙ СТАТУТ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО КООПЕРАТИВУ, ЩО ДІЄ З МЕТОЮ ОТРИМАННЯ ПРИБУТКУ

Загальні питання

1. Сільськогосподарський кооператив (далі - кооператив) утворений відповідно до Закону України “Про сільськогосподарську кооперацію” (далі - Закон) та діє на підставі цього статуту.

2. Найменування кооперативу визначено в установленому порядку та внесено до Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань (далі - Єдиний державний реєстр).

3. Скорочене найменування кооперативу у разі наявності визначається в установленому порядку та вноситься до Єдиного державного реєстру.

4. Кооператив є юридичною особою з дня його державної реєстрації. Кооператив має самостійний баланс, рахунки в банках, може мати бланки, фірмовий знак, а також знак для товарів і послуг та інші реквізити.

Мета, цілі та види діяльності кооперативу

5. Метою діяльності кооперативу є задоволення економічних, соціальних та інших потреб його членів, отримання прибутку з подальшим його розподілом серед членів пропорційно до їх участі у господарській діяльності, а також спрямування частини одержаного фінансового результату (прибутку) на забезпечення розвитку кооперативу.

6. Цілями діяльності кооперативу є:

1) підвищення ефективності та конкурентоспроможності виробників сільськогосподарської продукції у сферах виробництва, переробки, заготівлі, закупівлі, зберігання, збуту, продажу сільськогосподарської продукції, забезпечення засобами виробництва і матеріально-технічними ресурсами;

2) задоволення економічних, соціальних та інших потреб виробників сільськогосподарської продукції на основі поєднання їх особистих та колективних інтересів, поділу між ними ризиків, витрат і доходів, розвитку їх самоорганізації, самоврядування та самоконтролю, захист їх інтересів;

3) розвиток інфраструктури ринку сільськогосподарської продукції;

4) створення умов для зниження витрат виробників сільськогосподарської продукції під час придбання необхідних ресурсів, провадження виробничої та/або іншої господарської діяльності;

5) збільшення доходів виробників сільськогосподарської продукції.

7. Основними видами діяльності кооперативу відповідно до статті 5 Закону є виробництво, переробка, заготівля, закупівля, зберігання, збут, продаж сільськогосподарської продукції, постачання засобів виробництва і матеріально-технічних ресурсів та інші види сервісного обслуговування членів кооперативу, зокрема надання технологічних, транспортних, меліоративних, ремонтних, будівельних послуг, послуг з ветеринарного обслуговування тварин і племінної роботи, з бухгалтерського обліку і аудиту, науково-консультаційного обслуговування. Відповідно до мети, визначеної цим статутом, кооператив може провадити також інші види діяльності згідно із законодавством.

8. Кооператив може надавати послуги, здійснювати операції, зокрема із закупівлі сільськогосподарської продукції, постачання засобів виробництва і матеріально-технічних ресурсів, з особами, які не є членами або асоційованими членами кооперативу, за умови, що сумарна вартість таких послуг та операцій не перевищує 20 відсотків виручки кооперативу за рік.

Умови і порядок вступу до кооперативу членів, асоційованих членів та виходу і виключення з нього

9. Засновники кооперативу після його державної реєстрації вносять вступний внесок і вклад та набувають статусу членів кооперативу, прав та обов'язків, установлених для його членів Законом та цим статутом.

10. Членами кооперативу можуть бути виробники сільськогосподарської продукції - юридичні та/або фізичні особи, які досягли 16-річного віку. Юридичні особи діють у кооперативі через своїх уповноважених представників.

11. Вступ до кооперативу здійснюється на підставі письмової заяви, що подається правлінню (голові) кооперативу. Особи, які подали заяву про вступ до кооперативу, вносять вступний внесок і вклад у порядку та розмірах, визначених загальними зборами кооперативу.

12. Рішення про прийняття особи до кооперативу або про відмову у прийнятті приймається загальними зборами кооперативу з урахуванням рекомендації правління (голови) кооперативу, крім випадків, коли цим статутом передбачено, що за рішенням загальних зборів кооперативу вирішення відповідних питань віднесено до повноважень правління (голови) кооперативу. Рішення правління (голови) кооперативу про відмову у прийнятті особи до кооперативу може бути оскаржено особою, яка подала заяву про вступ до кооперативу, до загальних зборів кооперативу.

13. У кооперативі може бути передбачено асоційоване членство. Асоційованим членом кооперативу може бути будь-яка юридична або фізична особа, яка не є членом такого кооперативу та внесла вклад у порядку та розмірах, визначених загальними зборами кооперативу.

Вступ до кооперативу асоційованого члена здійснюється на підставі письмової заяви. Рішення правління (голови) кооперативу про прийняття асоційованого члена до кооперативу підлягає схваленню загальними зборами кооперативу.

14. Членство, асоційоване членство в кооперативі припиняється у разі:

добровільного виходу на підставі поданої заяви;

несплати вступного внеску і вкладу у розмірах, визначених загальними зборами кооперативу, протягом шести місяців з дня державної реєстрації кооперативу чи схвалення загальними зборами кооперативу рішення про прийняття до кооперативу;

припинення участі в господарській діяльності члена кооперативу протягом шести місяців поспіль, якщо більший строк не встановлено цим статутом;

смерті члена, асоційованого члена кооперативу - фізичної особи, визнання її померлою або безвісно відсутньою;

ліквідації члена, асоційованого члена кооперативу - юридичної особи;

припинення діяльності кооперативу;

настання інших обставин, визначених законом.

15. Рішення про припинення членства у кооперативі приймається загальними зборами кооперативу з урахуванням рекомендації правління (голови) кооперативу, крім випадків, коли цим статутом передбачено, що за рішенням загальних зборів кооперативу вирішення відповідних питань віднесено до повноважень правління (голови) кооперативу. Рішення правління про припинення членства у кооперативі може бути оскаржено особою, стосовно якої прийнято відповідне рішення, до загальних зборів кооперативу.

16. Рішення про припинення членства у кооперативі може бути оскаржено до суду.

17. Протягом 10 робочих днів з дня прийняття загальними зборами кооперативу рішення про припинення членства в кооперативі колишній член звертається до кооперативу із письмовою заявою про виплату чи повернення вартості частки, що містить інформацію про спосіб її повернення та реквізити (у разі потреби), необхідні для її здійснення.

18. Кооператив веде реєстр членів та асоційованих членів (у разі наявності). Кооператив видає кожному з них посвідчення про членство, в якому зазначаються відомості про члена (асоційованого члена) кооперативу, розміри внесеного ним вступного внеску і вкладу.

Права та обов’язки членів, асоційованих членів кооперативу

19. Члени кооперативу мають право:

брати участь в управлінні кооперативом, ухвального голосу на загальних зборах кооперативу, обирати і бути обраними до органів управління кооперативу. Для членів кооперативу - юридичних осіб такі права реалізуються їх уповноваженими представниками;

користуватися послугами кооперативу в порядку, передбаченому цим статутом та правилами внутрішньогосподарської діяльності кооперативу (далі - правила кооперативу);

одержувати патронажні дивіденди у розмірі, визначеному загальними зборами кооперативу, та у порядку, визначеному правилами кооперативу;

одержувати дивіденди у грошовій формі, товарами, цінними паперами, а також у формі збільшення частки протягом шести місяців з дня прийняття загальними зборами кооперативу рішення про їх виплату;

на вихід із кооперативу та на одержання частки цільового поворотного внеску у разі виходу з кооперативу в порядку та строки, визначені пунктами 92-94 цього статуту;

вносити пропозиції щодо поліпшення роботи кооперативу, усунення недоліків у роботі його органів управління та посадових осіб;

звертатися до органів управління, посадових осіб кооперативу із запитами, пов’язаними з членством у кооперативі, діяльністю кооперативу та його посадових осіб, одержувати письмові відповіді на свої звернення;

отримувати повну інформацію про діяльність кооперативу, в тому числі щодо річної фінансової звітності, бухгалтерської та іншої фінансової інформації кооперативу.

20. Члени кооперативу зобов’язані:

додержуватися цього статуту та правил кооперативу, а також етичного кодексу кооперативу (в разі його прийняття);

брати участь у господарській діяльності кооперативу в порядку, передбаченому цим статутом та правилами кооперативу;

виконувати рішення органів управління кооперативу;

сплачувати вступний внесок і вклади у порядку та розмірах, визначених пунктами 29-37 цього статуту.

21. Члени кооперативу мають також інші права та обов’язки, передбачені цим статутом.

22. Асоційований член (у разі наявності) кооперативу має право:

дорадчого голосу на загальних зборах кооперативу;

не брати участі у господарській та/або іншій діяльності кооперативу;

одержувати дивіденди у грошовій формі, товарами, цінними паперами, а також у формі збільшення частки протягом шести місяців з дня прийняття загальними зборами кооперативу рішення про їх виплату;

переважне порівняно з членами кооперативу право на повернення частки у разі ліквідації кооперативу.

Порядок внесення змін до цього статуту

23. Зміни до цього статуту вносяться Кабінетом Міністрів України відповідно до законодавства.

24. Загальні збори кооперативу мають право у будь-який час прийняти рішення про перехід на діяльність на підставі власного статуту.

25. Загальні збори кооперативу мають право прийняти рішення про перехід на діяльність на підставі модельного статуту сільськогосподарського кооперативу, що діє без мети отримання прибутку, за умови дотримання вимог, визначених законодавством.

Порядок затвердження правил кооперативу та внесення змін до них

26. Правила кооперативу розробляються відповідно до вимог статті 9 Закону та затверджуються установчими зборами кооперативу і є обов’язковими для всіх членів кооперативу.

27. Внесення змін до правил кооперативу здійснюється у порядку, визначеному підпунктом 1 пункту 72 цього статуту, у спосіб, визначений відповідним рішенням загальних зборів кооперативу.

28. Порядок встановлення етичних норм поведінки членів кооперативу, його посадових осіб та працівників, положення щодо конфіденційності інформації та порядок врегулювання конфлікту інтересів визначаються етичним кодексом кооперативу (в разі його прийняття).

Порядок встановлення розмірів і сплати внесків членами, асоційованими членами кооперативу та відповідальність за порушення зобов'язань щодо їх сплати

29. Засновники кооперативу під час вступу до кооперативу вносять вступний внесок і вклад у порядку та розмірах, визначених рішенням установчих зборів кооперативу.

30. Члени та асоційовані члени кооперативу мають право за власним бажанням понад вклад внести додатковий вклад до статутного капіталу кооперативу. Вклади можуть вноситися майном, майновими правами та/або грошима.

31. Для забезпечення виконання конкретних завдань кооперативу за рішенням загальних зборів член кооперативу може вносити цільовий внесок.

Питання визначення розміру вступного внеску і вкладу та цільового внеску члена кооперативу належить до компетенції загальних зборів кооперативу.

32. Частка у статутному капіталі кожного члена кооперативу формується за рахунок його вступного внеску і вкладу та додаткових вкладів. Облік часток членів кооперативу ведеться у грошовій формі щодо кожного члена кооперативу окремо (персоніфіковано).

33. Під час внесення вкладу (додаткового вкладу) у формі майна або майнового права грошова оцінка такого вкладу проводиться правлінням (головою) кооперативу в порядку, встановленому загальними зборами кооперативу.

34. У разі незгоди члена кооперативу (особи, яка подала заяву про вступ до кооперативу) з проведеною оцінкою майна оцінка такого майна проводиться в порядку, встановленому законодавством про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність, за рахунок такого члена кооперативу (особи, яка подала заяву про вступ). Якщо до кооперативу передається право користування майном (майнове право), його розмір визначається платою за користування, обрахованою за весь строк, на який передано право користування майном.

35. Вклади, що вносяться у грошовій чи негрошовій формі, відображаються у бухгалтерському обліку кооперативу у день їх отримання кооперативом. Вклади до кооперативу у вигляді нематеріальних цінностей вважаються внесеними на дату, що встановлюється рішенням загальних зборів кооперативу. Передача кооперативу права користування земельною ділянкою у вигляді вкладу (додаткового вкладу) здійснюється відповідно до Земельного кодексу України.

36. Факт внесення членами або асоційованими членами кооперативу майна в рахунок їх вкладу чи додаткового вкладу підтверджується актом приймання-передачі майна (далі - акт) після державної реєстрації кооперативу в порядку, встановленому законодавством. Акт повинен містити опис майна, що вноситься, його грошову оцінку, дату, на яку майно вноситься до кооперативу, підпис члена кооперативу, який вносить таке майно, підпис голови кооперативу та печатку кооперативу (у разі наявності). Акт складається у двох оригінальних примірниках, з яких один залишається у члена кооперативу, який вносить вклад майном, а другий - зберігається у кооперативі.

Право власності членів кооперативу - фізичних осіб на свою загальну частку успадковується відповідно до закону.

37. Спори щодо права власності на частку члена кооперативу у майні кооперативу вирішуються відповідно до законодавства.

Порядок формування та використання фондів кооперативу

38. Для забезпечення статутної діяльності на підставі рішення загальних зборів кооператив формує статутний капітал, фонд розвитку та резервний фонд.

39. Статутний капітал кооперативу формується з вкладів і додаткових вкладів членів та асоційованих членів (у разі наявності) кооперативу.

40. Фонд розвитку формується за рахунок вступних, членських (за наявності) внесків та відрахувань від фінансового результату (прибутку) кооперативу, що залишається після сплати податків, зборів та інших обов'язкових платежів, передбачених законом, а також за рахунок інших не заборонених законом надходжень. Кошти фонду розвитку, а також майно, придбане за рахунок таких коштів, не можуть бути розподілені між членами кооперативу.

41. Резервний фонд формується за рахунок відрахувань від фінансового результату (прибутку), що залишається після сплати податків, зборів та інших обов'язкових платежів, передбачених законом, та за рахунок інших не заборонених законом надходжень для відшкодування шкоди, заподіяної надзвичайними ситуаціями, та/або для компенсації можливих втрат (збитків) кооперативу.

42. У кооперативі може бути створений спеціальний фонд за рахунок цільових внесків членів кооперативу та інших передбачених законодавством надходжень для забезпечення його статутної діяльності, який використовується за рішенням органів управління кооперативу для реалізації цілей, визначених рішенням загальних зборів кооперативу про створення спеціального фонду.

43. Розмір відрахувань до фондів кооперативу визначається рішенням загальних зборів з дотриманням вимог законодавства та цього статуту.

44. Кооператив веде облік фондів з визначенням часток і цільових внесків кожного члена кооперативу.

Порядок формування, склад і компетенція органів управління кооперативу, порядок прийняття ними рішень

45. Органами управління кооперативу є:

1) загальні збори кооперативу - вищий орган управління кооперативу, участь в якому з правом ухвального голосу беруть усі члени кооперативу;

2) правління кооперативу, яке очолює голова правління - виконавчий орган кооперативу;

3) ревізійна комісія - орган контролю кооперативу;

4) спостережна рада (у разі утворення).

46. Якщо до складу кооперативу входить менше 20 членів, функції правління кооперативу можуть бути покладені загальними зборами кооперативу на одноосібний виконавчий орган - голову кооперативу, а функції ревізійної комісії - на одноосібний орган контролю - ревізора.

47. Органи управління кооперативу обираються з числа членів кооперативу. Член кооперативу може бути обраний лише до одного органу управління кооперативу. Входження до складу одного або різних органів управління кооперативу членів сім'ї або близьких родичів заборонено.

48. Повноваження членів органів управління (одноосібних органів управління) кооперативу можуть бути достроково припинені за рішенням загальних зборів кооперативу.

49. До виключної компетенції загальних зборів кооперативу належать такі питання:

1) прийняття рішень про перехід на діяльність на підставі власного статуту, внесення змін до нього або про перехід на діяльність на підставі модельного статуту сільськогосподарського кооперативу, що діє без мети отримання прибутку;

2) утворення виконавчого, контрольного та інших органів управління, а також інших органів кооперативу;

3) заслуховування звітів органів управління, інших органів кооперативу;

4) розгляд скарг на рішення, дії або бездіяльність органів управління кооперативу та членів таких органів;

5) визначення розмірів фондів кооперативу;

6) визначення розмірів вкладів відповідно до цього статуту та правил кооперативу;

7) визначення розмірів членських внесків (у разі наявності);

8) визначення розмірів цільових внесків;

9) визначення розмірів оплати праці голови правління (голови) кооперативу, голови ревізійної комісії (ревізора), а також порядку затвердження кошторису на утримання апарату органів управління кооперативу, найманих працівників;

10) затвердження річного звіту і балансу кооперативу;

11) здійснення розподілу фінансового результату (прибутку), що залишається після сплати податків, зборів та інших платежів, передбачених законом, або прийняття рішень щодо покриття збитків кооперативу;

12) прийняття нових членів та припинення членства в кооперативі, крім випадків, передбачених частиною третьою статей 11 і 13 Закону, у разі, коли рішенням загальних зборів кооперативу вирішення відповідних питань віднесено до повноважень правління (голови) кооперативу;

13) прийняття рішення щодо володіння, користування та розпорядження майном у випадках, передбачених цим статутом;

14) утворення спеціальних комісій із залученням як консультантів найманих працівників;

15) прийняття рішення про вступ кооперативу до сільськогосподарського кооперативного об'єднання;

16) прийняття рішення про утворення та/або участь у діяльності інших юридичних осіб, а також про утворення відокремлених підрозділів (філій, відділень або представництв) кооперативу;

17) прийняття рішення про реорганізацію або ліквідацію кооперативу.

50. Рішенням загальних зборів кооперативу до компетенції загальних зборів можуть бути віднесені будь-які інші питання діяльності кооперативу.

Рішення про надання згоди на вчинення значного правочину та правочину із заінтересованістю приймаються загальними зборами кооперативу. Критерії віднесення правочинів кооперативу до категорій значних правочинів та правочинів із заінтересованістю визначаються окремими рішеннями загальних зборів кооперативу.

51. До компетенції правління кооперативу належать такі питання:

1) здійснення поточного управління кооперативом у період між проведенням загальних зборів членів кооперативу, забезпечення виконання їх рішень;

2) здійснення розподілу фінансового результату (прибутку), що залишається після сплати податків, зборів та інших обов'язкових платежів, передбачених законом, у вигляді відрахувань до фондів кооперативу, а також патронажних дивідендів членам кооперативу та дивідендів членам та асоційованим членам кооперативу, загальна сума яких не може перевищувати 80 відсотків фінансового результату (прибутку), що залишився після сплати податків, зборів та інших обов'язкових платежів, передбачених законом, до розподілу;

3) вирішення інших поточних питань діяльності кооперативу, не віднесених цим статутом до виключної компетенції загальних зборів кооперативу, інших органів управління кооперативу;

4) наймання виконавчого директора для оперативного управління діяльністю кооперативу в разі прийняття відповідного рішення загальними зборами. Виконавчий директор не може бути членом кооперативу. Виконавчий директор виконує свої функції на умовах контракту, який укладає з ним правління (голова) кооперативу. Виконавчий директор несе персональну відповідальність за виконання покладених на нього обов'язків, визначених контрактом та цим статутом.

52. Правління кооперативу очолює голова правління, який обирається правлінням з числа його членів. Голова правління (голова) кооперативу представляє кооператив у відносинах з органами державної влади та органами місцевого самоврядування, міжнародними організаціями, юридичними та фізичними особами і діє без довіреності від імені кооперативу в межах повноважень, передбачених цим статутом.

53. Засідання правління кооперативу проводиться у разі потреби, але не рідше одного разу на рік. Засідання скликаються головою правління кооперативу для розгляду та прийняття рішень з питань, які належать до компетенції правління кооперативу. Рішення приймається більшістю голосів за наявності не менш як три четвертих складу членів правління кооперативу. У разі рівного розподілу голосів вирішальним є голос голови правління кооперативу.

54. Члени правління, голова кооперативу обираються загальними зборами кооперативу на строк не більш як п'ять років. Кількісний склад правління кооперативу визначається загальними зборами кооперативу.

55. Для здійснення контролю за фінансово-господарською діяльністю кооперативу загальними зборами обирається ревізійна комісія (ревізор), яка є підзвітною загальним зборам. Кількісний склад ревізійної комісії визначається загальними зборами кооперативу.

56. Ревізійна комісія (ревізор) обирається з числа членів кооперативу не більш як на три роки. Голова ревізійної комісії (ревізор) може брати участь у засіданнях правління кооперативу з правом дорадчого голосу.

57. Ревізійна комісія (ревізор) проводить перевірки (позачергові перевірки) результатів діяльності кооперативу.

58. Ревізійна комісія (ревізор) складає висновок за результатами перевірки річного звіту про результати діяльності кооперативу. Позачергова перевірка результатів фінансово-господарської діяльності кооперативу проводиться ревізійною комісією (ревізором) за власною ініціативою, а також за рішенням загальних зборів кооперативу чи на вимогу не менше однієї третьої загальної кількості членів кооперативу.

59. До проведення перевірки (позачергової перевірки) результатів фінансово-господарської діяльності кооперативу ревізійна комісія (ревізор) або органи управління кооперативу можуть залучати відповідно до законодавства у разі відповідного рішення загальних зборів кооперативу аудиторів, спеціалістів у сфері фінансів і бухгалтерського обліку та інших осіб, оплата послуг яких здійснюється за рахунок коштів кооперативу.

60. Під час перевірки (позачергової перевірки) фінансово-господарської діяльності кооперативу члени ревізійної комісії (ревізор), а також особи, зазначені в пункті 59 цього статуту, мають право безумовного доступу до всіх документів кооперативу. На їх вимогу члени правління (голова) кооперативу, виконавчий директор (за наявності) зобов’язані надавати необхідні пояснення в усній або письмовій формі.

61. Висновки ревізійної комісії (ревізора) та інші результати перевірки (позачергової перевірки) надсилаються правлінню (голові) кооперативу, а також окремо кожному члену кооперативу не пізніше п’яти робочих днів з дня їх затвердження та оприлюднюються правлінням (головою) кооперативу на офіційному веб-сайті та/або на дошці оголошень кооперативу.

62. Спостережна рада обирається загальними зборами для здійснення контролю за додержанням вимог цього статуту та діяльністю виконавчого органу управління кооперативу. До складу спостережної ради можуть бути обрані будь-які особи, у тому числі ті, що не є членами кооперативу.

63. Спостережна рада підзвітна загальним зборам кооперативу. Члени спостережної ради обираються загальними зборами кооперативу на строк не більш як три роки та виконують свої функції на громадських засадах. Кількісний склад спостережної ради визначається загальними зборами кооперативу.

Порядок скликання і проведення чергових та позачергових загальних зборів кооперативу, порядок прийняття ними рішень

64. Чергові загальні збори кооперативу скликаються правлінням (головою) кооперативу у разі потреби, але не менше одного разу на рік.

65. Про дату, місце, час проведення та порядок денний загальних зборів членам, асоційованим членам кооперативу повинно бути повідомлено листом не пізніше ніж за десять днів до визначеного строку їх проведення з надсиланням їм не пізніше ніж за п’ять днів до зазначеного строку проекту рішення та/або переліку питань, що вносяться на розгляд, рекомендованим поштовим відправленням з повідомленням про вручення.

66. Позачергові загальні збори кооперативу скликаються на вимогу не менше однієї третини його членів або на вимогу ревізійної комісії (ревізора) чи спостережної ради (у разі наявності) та повинні бути скликані протягом 20 днів з дня подання такої вимоги. У разі незабезпечення правлінням (головою) кооперативу скликання позачергових загальних зборів кооперативу такі збори можуть бути скликані особами, які вимагали їх скликання, протягом наступних 20 днів.

67. Загальні збори кооперативу проводяться із забезпеченням присутності членів, асоційованих членів кооперативу в одному місці для обговорення питань порядку денного та правоможні вирішувати питання, якщо в них

беруть участь більше половини членів кооперативу, а збори уповноважених представників - за умови присутності не менше двох третіх уповноважених представників. Кількість членів, асоційованих членів кооперативу, які мають право делегувати одного уповноваженого представника, становить 10 осіб. Делегування уповноважених осіб здійснюється у порядку, визначеному загальними зборами кооперативу, відповідно до вимог цивільного законодавства щодо представництва.

У разі коли членами кооперативу є виключно юридичні особи, засідання загальних зборів можуть проводитися у формі зборів уповноважених представників.

68. Член, асоційований член кооперативу - фізична особа бере участь у загальних зборах кооперативу особисто. Член, асоційований член кооперативу - юридична особа бере участь у загальних зборах через свого керівника або іншого уповноваженого представника, який діє на підставі довіреності про участь у загальних зборах кооперативу або рішення уповноваженого органу такої юридичної особи.

69. Кожний член кооперативу чи уповноважений представник має один голос, який не може передаватися іншій особі.

70. Член кооперативу може брати участь у загальних зборах відповідно до пунктів 68 і 71 цього статуту, а також шляхом долучення до протоколу загальних зборів кооперативу свого волевиявлення щодо голосування з питань порядку денного у письмовій формі (заочне голосування). Голос такого члена враховується під час визначення правоможності загальних зборів кооперативу та зараховується до результатів голосування з кожного окремого питання. Відповідний документ долучається до протоколу загальних зборів кооперативу та зберігається разом з ним.

71. Загальні збори кооперативу можуть бути проведені шляхом теле-, відеоконференції чи із застосуванням інших засобів електронних комунікацій за умови, що кожен з учасників таких зборів може одночасно з усіма іншими учасниками брати участь в обговоренні та голосуванні з питань, внесених на розгляд загальних зборів.

72. Рішення загальних зборів кооперативу:

1) про перехід на діяльність на підставі власного статуту, внесення змін до нього або про перехід на діяльність на підставі модельного статуту сільськогосподарського кооперативу, що діє без мети отримання прибутку, про внесення змін до правил кооперативу, про вступ до сільськогосподарського кооперативного об’єднання або вихід із нього, про реорганізацію або ліквідацію кооперативу вважається прийнятим, якщо за нього проголосували не менш як дві третіх членів кооперативу (уповноважених представників), які беруть участь у загальних зборах кооперативу;

2) з інших питань, крім тих, що визначені підпунктом 1 цього пункту, приймається з урахуванням додаткової кількості голосів членів кооперативу, яка пропорційна їх участі в господарській діяльності кооперативу (частки кожного з них в кооперативі та/або трудової участі в діяльності кооперативу). Кожен член кооперативу має додаткові голоси пропорційно його частці в обороті з кооперативом станом на календарний рік, що передує року проведення загальних зборів кооперативу. Кількість додаткових голосів за трудову участь члена в діяльності кооперативу є пропорційною частці розміру його річної винагороди за рік, що передує року проведення загальних зборів кооперативу, від суми річного обороту кооперативу за відповідний період. При цьому додаткова кількість голосів, яку може мати один член кооперативу, не може перевищувати однієї шостої загальної кількості голосів членів кооперативу, а загальна додаткова кількість голосів, яку можуть мати усі члени кооперативу, - однієї третьої загальної кількості голосів членів кооперативу.

73. Прийняття рішень з питань, крім випадків, визначених підпунктом 1 пункту 72 цього статуту, можливе шляхом проведення письмового опитування. У такому разі проект рішення та/або перелік питань для голосування надсилається членам, асоційованим членам кооперативу ініціатором проведення загальних зборів рекомендованим поштовим відправленням з повідомленням про вручення. Ініціатором проведення письмового опитування може бути член кооперативу або виконавчий орган кооперативу.

Члени кооперативу повинні протягом п’яти календарних днів з дати одержання відповідного проекту рішення або переліку питань для голосування у письмовій формі повідомити про свою позицію шляхом надсилання повідомлення ініціатору проведення загальних зборів. Справжність підпису члена кооперативу на рішенні, прийнятому шляхом письмового опитування, підлягає нотаріальному засвідченню. Якщо до закінчення зазначеного строку член кооперативу не надав відповіді, вважається, що він не згоден із запропонованим рішенням. Датою рішення, прийнятого шляхом письмового опитування, вважається останній день строку, протягом якого члени кооперативу повинні надіслати свої відповіді ініціатору опитування. Рішення вважається прийнятим у разі, коли за нього проголосували не менше двох третіх членів кооперативу.

74. Рішення загальних зборів кооперативу приймається шляхом відкритого або таємного голосування. Загальні збори кооперативу своїм рішенням шляхом відкритого голосування визначають спосіб голосування на один календарний рік.

У разі відкритого голосування підрахунок голосів здійснюється у порядку, визначеному підпунктом 1 пункту 72 цього статуту. За умови рівного розподілу голосів голос голови правління (голови) кооперативу є вирішальним.

У разі таємного голосування рішення вважається прийнятим, якщо за нього проголосували більше половини членів кооперативу (уповноважених представників у разі наявності), які беруть участь у загальних зборах кооперативу.

75. За результатами загальних зборів кооперативу (загальних зборів уповноважених представників) складається протокол.

76. Копія протоколу загальних зборів кооперативу (загальних зборів уповноважених представників) про прийняті рішення, завірена належним чином, надсилається членам кооперативу головою правління (головою) кооперативу або оприлюднюється не пізніше п’яти робочих днів з дня прийняття рішень на офіційному веб-сайті та/або на дошці оголошень кооперативу.

77. Оригінали протоколів загальних зборів кооперативу зберігаються головою правління (головою) кооперативу. На вимогу члена, асоційованого члена кооперативу голова правління (голова) кооперативу зобов’язаний надати належним чином завірену копію протоколу загальних зборів.

78. Рішення, дії та бездіяльність органів управління кооперативу та членів таких органів можуть бути оскаржені членом, асоційованим членом кооперативу до вищого органу управління кооперативу, а рішення, дії та бездіяльність вищого органу управління кооперативу - в судовому порядку.

Порядок формування, використання та розпорядження майном кооперативу

79. Майно кооперативу формується з:

вступних внесків, які спрямовуються до фонду розвитку кооперативу;

вкладів, у тому числі додаткових вкладів, з яких формується статутний капітал кооперативу;

цільових внесків, за рахунок яких створюється спеціальний фонд кооперативу;

коштів, що надходять від провадження господарської діяльності кооперативу, які спрямовуються до фонду розвитку кооперативу;

коштів, що надходять від провадження господарської діяльності утворених кооперативом підприємств, установ, організацій, сільськогосподарських кооперативних об'єднань, учасником яких він є, які спрямовуються до фонду розвитку кооперативу;

субсидій (дотацій), отриманих з державного та місцевих бюджетів для підтримки кооперативів, державних цільових фондів, які спрямовуються до резервного фонду кооперативу;

грошових та майнових пожертвувань, благодійних внесків, грантів, гуманітарної допомоги, безоплатної технічної допомоги юридичних і фізичних осіб, у тому числі іноземних, які спрямовуються до резервного фонду кооперативу;

інших надходжень, не заборонених законодавством, які спрямовуються до резервного фонду кооперативу.

80. Кооператив є власником грошових та майнових внесків його членів, доходів, одержаних від провадження передбаченої цим статутом господарської та іншої діяльності, а також іншого майна, придбаного на підставах, не заборонених законом.

81. Володіння, користування та розпорядження майном кооперативу здійснюються органами управління кооперативу відповідно до їх компетенції, визначеної цим статутом, на підставі рішень загальних зборів кооперативу.

82. Право власності на земельну ділянку та право користування земельною ділянкою набуваються кооперативом відповідно до Земельного кодексу України і зберігаються за ним у разі входження до складу сільськогосподарського кооперативного об'єднання.

Порядок та умови відшкодування збитків кооперативом

83. Кооператив відповідає за своїми зобов'язаннями всім належним йому майном.

84. Кооператив не несе відповідальності за зобов'язаннями своїх членів.

85. Члени кооперативу відповідають за зобов'язаннями кооперативу в межах своєї частки, якщо інше не передбачено законом.

86. Порядок здійснення компенсації заподіяних кооперативом збитків визначається відповідно до вимог законодавства згідно з рішенням загальних зборів кооперативу про умови відшкодування збитків кооперативу.

Порядок ведення обліку і звітності

87. Кооператив веде бухгалтерський облік, а також податкову, фінансову, статистичну та іншу звітність згідно із законодавством. Річний звіт та баланс затверджуються загальними зборами кооперативу.

Порядок реорганізації і ліквідації кооперативу та вирішення пов'язаних з цим майнових питань

88. Припинення кооперативу як юридичної особи здійснюється у порядку, визначеному законодавством.

89. У разі реорганізації (злиття, приєднання, поділу, перетворення) за рішенням загальних зборів кооперативу у порядку, визначеному законодавством, його права та обов'язки переходять до правонаступників.

90. У разі ліквідації кооперативу за рішенням загальних зборів:

його майно та кошти, що залишилися після задоволення вимог кредиторів кооперативу, здійснення виплат дивідендів та патронажних дивідендів членам кооперативу, оплати праці, розрахунків із сільськогосподарським кооперативним об'єднанням, членом якого він є (крім майна та коштів фонду розвитку), розподіляються між членами кооперативу відповідно до вимог законодавства та цього статуту;

майно та кошти фонду розвитку кооперативу не підлягають поділу між його членами і передаються іншому кооперативу, сільськогосподарському кооперативному об'єднанню (для зарахування до фонду розвитку такого кооперативу, кооперативного об'єднання), а в разі неприйняття такого рішення - зараховуються відповідно до закону до державного або місцевого бюджету.

91. У разі коли вартості майна кооперативу, щодо якого прийнято рішення про ліквідацію, недостатньо для задоволення вимог кредиторів, ліквідатор (ліквідаційна комісія) зобов'язаний звернутися до господарського суду із заявою про порушення справи про банкрутство кооперативу відповідно до закону.

Умови і порядок повернення поворотних цільового внеску, вкладу та додаткового вкладу

92. У разі виходу, виключення члена кооперативу чи ліквідації кооперативу повернення цільового внеску члену (асоційованому члену) кооперативу здійснюється у розмірі не більш як розмір внесеного відповідного внеску. Оцінка повернення цільового внеску проводиться в порядку, передбаченому пунктами 29-37 цього статуту для часток членів кооперативу. Повернення цільового внеску проводиться у строк, передбачений пунктом 94 цього статуту для часток членів кооперативу.

93. У разі виходу, виключення з кооперативу члени (асоційовані члени) кооперативу мають право на повернення своєї частки майна кооперативу натурою, грошима або за бажанням цінними паперами відповідно до їх вартості на момент виходу у розмірі не більш як загальна сума вкладів, внесених під час утворення та/або вступу до кооперативу, під час внесення додаткових вкладів, а в разі внесення вкладу (додаткового вкладу) у формі майна або майнового права - у розмірі не більш як грошова оцінка відповідного внеску, проведена відповідно до вимог пунктів 29-37 цього статуту.

94. Строк повернення частки не може перевищувати двох років починаючи з 1 січня року, що настає за роком, в якому прийнято рішення про вихід або виключення такого члена з кооперативу. До моменту повернення частки член (асоційований член) кооперативу має права, передбачені цим статутом.

ЗАТВЕРДЖЕНО

постановою Кабінету Міністрів України

від 3 березня 2021 р. № 175

МОДЕЛЬНИЙ СТАТУТ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО КООПЕРАТИВУ, ЩО ДІЄ БЕЗ МЕТИ ОТРИМАННЯ ПРИБУТКУ

Загальні питання

1. Сільськогосподарський кооператив (далі - кооператив) утворений відповідно до Закону України “Про сільськогосподарську кооперацію” (далі - Закон) та діє на підставі цього статуту.

2. Найменування кооперативу визначено в установленому порядку та внесено до Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань (далі - Єдиний державний реєстр).

3. Скорочене найменування кооперативу у разі наявності визначається в установленому порядку та вноситься до Єдиного державного реєстру.

4. Кооператив є юридичною особою з дня його державної реєстрації. Кооператив має самостійний баланс, рахунки в банках, може мати бланки, фірмовий знак, а також знак для товарів і послуг та інші реквізити.

5. Кооператив відповідає вимогам, встановленим підпунктом 133.4.1 пункту 133.4 статті 133 Податкового кодексу України для неприбуткових організацій.

Мета, цілі та види діяльності кооперативу

6. Метою діяльності кооперативу є задоволення економічних, соціальних та інших потреб членів кооперативу.

7. Цілями діяльності кооперативу є:

1) підвищення ефективності та конкурентоспроможності виробників сільськогосподарської продукції у сферах виробництва, переробки, заготівлі, закупівлі, зберігання, збуту, продажу сільськогосподарської продукції, забезпечення засобами виробництва і матеріально-технічними ресурсами;

2) задоволення економічних, соціальних та інших потреб виробників сільськогосподарської продукції на основі поєднання їх особистих та колективних інтересів, поділу між ними ризиків, витрат і доходів, розвитку їх самоорганізації, самоврядування та самоконтролю, захист їх інтересів;

3) розвиток інфраструктури ринку сільськогосподарської продукції;

4) створення умов для зниження витрат виробників сільськогосподарської продукції під час придбання необхідних ресурсів, провадження виробничої та/або іншої господарської діяльності;

5) збільшення доходів виробників сільськогосподарської продукції.

8. Основними видами діяльності кооперативу відповідно до статті 5 Закону є переробка, заготівля, закупівля, зберігання, збут, продаж сільськогосподарської продукції, постачання засобів виробництва і матеріально-технічних ресурсів та інші види сервісного обслуговування членів кооперативу, зокрема надання технологічних, транспортних, меліоративних, ремонтних, будівельних послуг, послуг з ветеринарного обслуговування тварин і племінної роботи, з бухгалтерського обліку і аудиту, науково-консультаційного обслуговування. Відповідно до мети, визначеної цим статутом, кооператив може провадити також інші види діяльності згідно із законодавством.

Умови і порядок вступу до кооперативу та виходу і виключення з нього

9. Засновники кооперативу після його державної реєстрації вносять вступний внесок і вклад та набувають статусу членів кооперативу, прав та обов'язків, установлених для його членів Законом та цим статутом.

10. Членами кооперативу можуть бути виробники сільськогосподарської продукції - юридичні та/або фізичні особи, які досягли 16-річного віку. Юридичні особи діють у кооперативі через своїх уповноважених представників.

11. Вступ до кооперативу здійснюється на підставі письмової заяви, що подається правлінню (голові) кооперативу. Особи, які подали заяву про вступ до кооперативу, вносять вступний внесок і вклад у порядку та розмірах, визначених загальними зборами кооперативу.

12. Рішення про прийняття особи до кооперативу або про відмову у прийнятті приймається загальними зборами кооперативу з урахуванням рекомендації правління (голови) кооперативу, крім випадків, коли цим статутом передбачено, що за рішенням загальних зборів кооперативу вирішення відповідних питань віднесено до повноважень правління (голови) кооперативу. Рішення правління (голови) кооперативу про відмову у прийнятті особи до кооперативу може бути оскаржено особою, яка подала заяву про вступ до кооперативу, до загальних зборів кооперативу.

13. Членство в кооперативі припиняється у разі:

добровільного виходу на підставі поданої заяви;

несплати вступного внеску і вкладу у розмірах, визначених загальними зборами кооперативу протягом шести місяців з дня державної реєстрації кооперативу чи схвалення загальними зборами кооперативу рішення про прийняття до кооперативу;

припинення участі в господарській діяльності члена кооперативу протягом шести місяців поспіль;

смерті члена кооперативу - фізичної особи, визнання її померлою або безвісно відсутньою;

ліквідації члена кооперативу - юридичної особи;

припинення діяльності кооперативу;

настання інших обставин, визначених законом.

14. Рішення про припинення членства у кооперативі приймається загальними зборами кооперативу з урахуванням рекомендації правління (голови) кооперативу, крім випадків, коли цим статутом передбачено, що за рішенням загальних зборів кооперативу вирішення відповідних питань віднесено до повноважень правління (голови) кооперативу. Рішення правління про припинення членства у кооперативі може бути оскаржено особою, стосовно якої прийнято відповідне рішення, до загальних зборів кооперативу.

15. Рішення про припинення членства у кооперативі може бути оскаржено до суду.

16. Протягом 10 робочих днів з дня прийняття загальними зборами кооперативу рішення про припинення членства в кооперативі колишній член звертається до кооперативу із письмовою заявою про виплату чи повернення вартості частки, що містить інформацію про спосіб її повернення та реквізити (у разі потреби), необхідні для її здійснення.

17. Кооператив веде реєстр членів. Кооператив видає кожному з них посвідчення про членство, в якому зазначаються відомості про члена кооперативу, розміри внесеного ним вступного внеску і вкладу, а також інша інформація, передбачена цим статутом.

Права та обов'язки членів кооперативу

18. Члени кооперативу мають право:

брати участь в управлінні кооперативом, ухвального голосу на загальних зборах кооперативу, обирати і бути обраними до органів управління кооперативу. Для членів кооперативу - юридичних осіб такі права реалізуються їх уповноваженими представниками;

користуватися послугами кооперативу в порядку, передбаченому цим статутом та правилами внутрішньогосподарської діяльності кооперативу (далі - правила кооперативу);

одержувати частину попередньо надлишково сплаченої вартості наданих кооперативом послуг відповідно до їх фактичної вартості;

на вихід із кооперативу та на одержання частки, цільового поворотного внеску у разі виходу з кооперативу в порядку та строки, визначені пунктами 91-93 цього статуту;

вносити пропозиції щодо поліпшення роботи кооперативу, усунення недоліків у роботі його органів управління та посадових осіб;

звертатися до органів управління, посадових осіб кооперативу із запитами, пов'язаними з членством у кооперативі, діяльністю кооперативу та його посадових осіб, одержувати письмові відповіді на свої звернення;

отримувати повну інформацію про діяльність кооперативу, в тому числі щодо річної фінансової звітності, бухгалтерської та іншої фінансової інформації кооперативу.

19. Члени кооперативу зобов'язані:

додержуватися вимог цього статуту та правил кооперативу, а також етичного кодексу кооперативу (у разі його прийняття);

брати участь у господарській діяльності кооперативу в порядку, передбаченому цим статутом та правилами кооперативу;

виконувати рішення органів управління кооперативу;

сплачувати вступний внесок і вклади у порядку та розмірах, визначених пунктами 27-35 цього статуту.

20. Члени кооперативу мають також інші права та обов'язки, передбачені цим статутом та правилами кооперативу.

Порядок внесення змін до цього статуту

21. Зміни до цього статуту вносяться Кабінетом Міністрів України відповідно до законодавства.

22. Загальні збори кооперативу мають право у будь-який час прийняти рішення про перехід на діяльність на підставі власного статуту.

23. Загальні збори кооперативу мають право прийняти рішення про перехід на діяльність на підставі модельного статуту сільськогосподарського кооперативу, що діє з метою отримання прибутку, за умови дотримання вимог, визначених законодавством.

Порядок затвердження правил кооперативу та внесення змін до них

24. Правила кооперативу розробляються відповідно до вимог статті 9 Закону та затверджуються установчими зборами кооперативу і є обов'язковими для всіх членів кооперативу.

25. Внесення змін до правил кооперативу здійснюється у порядку, визначеному підпунктом 1 пункту 70 цього статуту, у спосіб, визначений відповідним рішенням загальних зборів кооперативу.

26. Порядок встановлення етичних норм поведінки членів кооперативу, його посадових осіб та працівників, положення щодо конфіденційності інформації та порядок врегулювання конфлікту інтересів визначаються етичним кодексом кооперативу (у разі його прийняття).

Порядок встановлення розмірів і сплати внесків членами кооперативу та відповідальність за порушення зобов'язань щодо їх сплати

27. Засновники кооперативу під час вступу до кооперативу вносять вступний внесок і вклад у порядку та розмірах, визначених рішенням установчих зборів кооперативу.

28. Члени кооперативу мають право за власним бажанням понад вступний внесок і вклад внести додатковий вклад до статутного капіталу кооперативу. Вклади можуть вноситися майном, майновими правами та/або грошима.

29. Для забезпечення виконання конкретних завдань кооперативу за рішенням загальних зборів член кооперативу може вносити цільовий внесок.

Питання визначення розміру вступного внеску і вкладу та цільового внеску члена кооперативу належить до компетенції загальних зборів кооперативу.

30. Частка у статутному капіталі кожного члена кооперативу формується за рахунок його вступного внеску і вкладу та додаткових вкладів. Облік часток членів кооперативу ведеться у грошовій формі щодо кожного члена кооперативу окремо (персоніфіковано).

31. Під час внесення вкладу (додаткового вкладу) у формі майна або майнового права грошова оцінка такого вкладу проводиться правлінням (головою) кооперативу в порядку, встановленому загальними зборами кооперативу.

32. У разі незгоди члена кооперативу (особи, яка подала заяву про вступ до кооперативу) з проведеною оцінкою майна оцінка такого майна проводиться в порядку, встановленому законодавством про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність, за рахунок такого члена кооперативу (особи, яка подала заяву про вступ до кооперативу). Якщо до кооперативу передається право користування майном (майнове право), його розмір визначається платою за користування, обрахованою за весь строк, на який передано право користування майном.

33. Вклади, що вносяться у грошовій чи негрошовій формі, відображаються у бухгалтерському обліку кооперативу у день їх отримання кооперативом. Вклади до кооперативу у вигляді нематеріальних цінностей вважаються внесеними на дату, що встановлюється рішенням загальних зборів кооперативу. Передача кооперативу права користування земельною ділянкою у вигляді вкладу (додаткового вкладу) здійснюється відповідно до Земельного кодексу України.

34. Факт внесення членами кооперативу майна в рахунок їх вкладу чи додаткового вкладу підтверджується актом приймання-передачі майна (далі - акт) після державної реєстрації кооперативу у порядку, встановленому законодавством. Акт повинен містити опис майна, що вноситься, його грошову оцінку, дату, на яку майно вноситься до кооперативу, підпис члена кооперативу, який вносить таке майно, підпис голови кооперативу та печатку кооперативу (у разі наявності). Акт укладається у двох примірниках, з яких один залишається у члена кооперативу, який вносить вклад майном, а другий - зберігається у кооперативі.

Право власності членів кооперативу - фізичних осіб на свою загальну частку успадковується відповідно до закону.

35. Спори щодо права власності на частку члена кооперативу у майні кооперативу вирішуються відповідно до законодавства.

Порядок формування та використання фондів кооперативу

36. Для забезпечення статутної діяльності на підставі рішення загальних зборів кооператив формує статутний капітал, фонд розвитку та резервний фонд.

37. Статутний капітал кооперативу формується з вкладів і додаткових вкладів членів кооперативу.

38. Фонд розвитку формується за рахунок вступних, членських (у разі наявності) внесків та відрахувань від фінансового результату (прибутку) кооперативу, що залишається після сплати податків, зборів та інших обов’язкових платежів, передбачених законом, а також за рахунок інших не заборонених законодавством надходжень. Кошти фонду розвитку, а також майно, придбане за рахунок таких коштів, не можуть бути розподілені між членами кооперативу.

39. Резервний фонд формується за рахунок відрахувань від фінансового результату (прибутку), що залишається після сплати податків, зборів та інших обов’язкових платежів, передбачених законом, та за рахунок інших не заборонених законом надходжень для відшкодування шкоди, заподіяної надзвичайними ситуаціями, та/або для компенсації можливих втрат (збитків) кооперативу.

40. У кооперативі може бути створений спеціальний фонд за рахунок цільових внесків членів кооперативу та інших передбачених законом надходжень для забезпечення його статутної діяльності, який використовується за рішенням органів управління кооперативу для реалізації цілей, визначених рішенням загальних зборів кооперативу про створення спеціального фонду.

41. Розмір відрахувань до фондів кооперативу визначається рішенням загальних зборів з дотриманням вимог законодавства та цього статуту.

42. Кооператив веде облік фондів з визначенням часток і цільових внесків кожного члена кооперативу.

Порядок формування, склад і компетенція органів управління кооперативу, порядок прийняття ними рішень

43. Органами управління кооперативу є:

1) загальні збори кооперативу - вищий орган управління кооперативу, участь в якому з правом ухвального голосу беруть усі члени кооперативу;

2) правління кооперативу, яке очолює голова правління, - виконавчий орган кооперативу;

3) ревізійна комісія - орган контролю кооперативу;

4) спостережна рада (у разі утворення).

44. Якщо до складу кооперативу входить менше 20 членів, функції правління кооперативу можуть бути покладені загальними зборами кооперативу на одноосібний виконавчий орган - голову кооперативу, а функції ревізійної комісії - на одноосібний орган контролю - ревізора.

45. Органи управління кооперативу обираються із числа членів кооперативу. Член кооперативу може бути обраний лише до одного органу управління кооперативу. Входження до складу одного або різних органів управління кооперативу членів сім'ї або близьких родичів заборонено.

46. Повноваження членів органів управління (одноосібних органів управління) кооперативу можуть бути достроково припинені за рішенням загальних зборів кооперативу.

47. До виключної компетенції загальних зборів кооперативу належать такі питання:

1) прийняття рішень про перехід на діяльність на підставі власного статуту, внесення змін до нього або про перехід на діяльність на підставі модельного статуту сільськогосподарського кооперативу, що діє з метою отримання прибутку;

2) утворення виконавчого, контрольного та інших органів управління, а також інших органів кооперативу;

3) заслуховування звітів органів управління, інших органів кооперативу;

4) розгляд скарг на рішення, дії або бездіяльність органів управління кооперативу та членів таких органів;

5) визначення розмірів фондів кооперативу;

6) визначення розмірів вступних внесків і вкладів відповідно до цього статуту та правил кооперативу;

7) визначення розмірів членських внесків (у разі наявності);

8) визначення розмірів цільових внесків;

9) визначення розмірів оплати праці голови правління (голови) кооперативу, голови ревізійної комісії (ревізора), а також порядку затвердження кошторису на утримання апарату органів управління кооперативу, найманих працівників;

10) затвердження річного звіту і балансу кооперативу;

11) здійснення розподілу фінансового результату (прибутку), що залишається після сплати податків, зборів та інших платежів, передбачених законом, або прийняття рішень щодо покриття збитків кооперативу;

12) прийняття нових членів та припинення членства в кооперативі, крім випадків, передбачених частиною третьою статей 11 і 13 Закону, у разі, коли рішенням загальних зборів кооперативу вирішення відповідних питань віднесено до повноважень правління (голови) кооперативу;

13) прийняття рішень щодо володіння, користування та розпорядження майном у випадках, передбачених цим статутом;

14) утворення спеціальних комісій із залученням як консультантів найманих працівників;

15) прийняття рішень про вступ кооперативу до сільськогосподарського кооперативного об’єднання;

16) прийняття рішень про утворення та/або участь у діяльності інших юридичних осіб, а також про утворення відокремлених підрозділів (філій, відділень або представництв) кооперативу;

17) прийняття рішень про реорганізацію або ліквідацію кооперативу.

48. Рішенням загальних зборів кооперативу до компетенції загальних зборів можуть бути віднесені будь-які інші питання діяльності кооперативу.

Рішення про надання згоди на вчинення значного правочину та правочину із заінтересованістю приймаються загальними зборами кооперативу. Критерії віднесення правочинів кооперативу до категорій значних правочинів та правочинів із заінтересованістю визначаються окремими рішеннями загальних зборів кооперативу.

49. До компетенції правління кооперативу належать такі питання:

1) здійснення поточного управління кооперативом у період між проведенням загальних зборів членів кооперативу, забезпечення виконання їх рішень;

2) здійснення розподілу фінансового результату (прибутку), що залишається після сплати податків, зборів та інших обов’язкових платежів, передбачених законом, у вигляді відрахувань до фондів кооперативу;

3) вирішення інших поточних питань діяльності кооперативу, не віднесених цим статутом до виключної компетенції загальних зборів кооперативу, інших органів управління кооперативу;

4) наймання виконавчого директора для оперативного управління діяльністю кооперативу в разі прийняття відповідного рішення загальними зборами. Виконавчий директор не може бути членом кооперативу. Виконавчий директор виконує свої функції на умовах контракту, який укладає з ним правління (голова) кооперативу. Виконавчий директор несе персональну відповідальність за виконання покладених на нього обов'язків, визначених контрактом та цим статутом.

50. Правління кооперативу очолює голова правління, який обирається правлінням з числа його членів. Голова правління (голова) кооперативу представляє кооператив у відносинах з органами державної влади та органами місцевого самоврядування, міжнародними організаціями, юридичними та фізичними особами і діє без довіреності від імені кооперативу в межах повноважень, передбачених цим статутом.

51. Засідання правління кооперативу проводиться у разі потреби, але не рідше одного разу на рік. Засідання скликаються головою правління кооперативу для розгляду та прийняття рішень з питань, які належать до компетенції правління кооперативу. Рішення приймається більшістю голосів за наявності не менш як три четвертих складу членів правління кооперативу. У разі рівного розподілу голосів вирішальним є голос голови правління кооперативу.

52. Члени правління, голова кооперативу обираються загальними зборами кооперативу на строк не більш як п'ять років. Кількісний склад правління кооперативу визначається загальними зборами кооперативу.

53. Для здійснення контролю за фінансово-господарською діяльністю кооперативу загальними зборами обирається ревізійна комісія (ревізор), яка є підзвітною загальним зборам. Кількісний склад ревізійної комісії визначається загальними зборами кооперативу.

54. Ревізійна комісія (ревізор) обирається з числа членів кооперативу не більш як на три роки. Голова ревізійної комісії (ревізор) може брати участь у засіданнях правління кооперативу з правом дорадчого голосу.

55. Ревізійна комісія (ревізор) проводить перевірки (позачергові перевірки) результатів діяльності кооперативу.

56. Ревізійна комісія (ревізор) складає висновок за результатами перевірки річного звіту про результати діяльності кооперативу. Позачергова перевірка результатів фінансово-господарської діяльності кооперативу проводиться ревізійною комісією (ревізором) за власною ініціативою, а також за рішенням загальних зборів кооперативу чи на вимогу не менше однієї третьої загальної кількості членів кооперативу.

57. До проведення перевірки (позачергової перевірки) результатів фінансово-господарської діяльності кооперативу ревізійна комісія (ревізор) або органи управління кооперативу можуть залучати відповідно до законодавства у разі відповідного рішення загальних зборів кооперативу аудиторів, спеціалістів у сфері фінансів і бухгалтерського обліку та інших осіб, оплата послуг яких здійснюється за рахунок коштів кооперативу.

58. Під час перевірки (позачергової перевірки) фінансово-господарської діяльності кооперативу члени ревізійної комісії (ревізор), а також особи, зазначені в пункті 57 цього статуту, мають право безумовного доступу до всіх документів кооперативу. На їх вимогу члени правління (голова) кооперативу, виконавчий директор (у разі наявності) зобов'язані надавати необхідні пояснення в усній або письмовій формі.

59. Висновки ревізійної комісії (ревізора) та інші результати перевірки (позачергової перевірки) надсилаються правлінню (голові) кооперативу, а також окремо кожному члену кооперативу не пізніше п'яти робочих днів з дня їх затвердження та оприлюднюються правлінням (головою) кооперативу на офіційному веб-сайті та/або на дошці оголошень кооперативу.

60. Спостережна рада обирається загальними зборами для здійснення контролю за додержанням вимог цього статуту та діяльністю виконавчого органу управління кооперативу. До складу спостережної ради можуть бути обрані будь-які особи, у тому числі ті, що не є членами кооперативу.

61. Спостережна рада підзвітна загальним зборам кооперативу. Члени спостережної ради обираються загальними зборами кооперативу на строк не більш як три роки та виконують свої функції на громадських засадах.

Порядок скликання і проведення чергових та позачергових загальних зборів кооперативу, прийняття ними рішень

62. Чергові загальні збори кооперативу скликаються правлінням (головою) кооперативу у разі потреби, але не менше одного разу на рік.

63. Про дату, місце, час проведення та порядок денний загальних зборів членам, асоційованим членам кооперативу повинно бути повідомлено листом не пізніше ніж за десять днів до визначеного строку їх проведення з наданням їм не пізніше ніж за п’ять днів до зазначеного строку проекту рішення та/або переліку питань, що вносяться на розгляд. Такий лист надсилається рекомендованим поштовим відправленням з повідомленням про вручення.

64. Позачергові загальні збори кооперативу скликаються на вимогу не менше однієї третини його членів або на вимогу ревізійної комісії (ревізора) чи спостережної ради (у разі наявності) та повинні бути скликані протягом 20 днів з дня подання такої вимоги. У разі незабезпечення правлінням (головою) кооперативу скликання позачергових загальних зборів кооперативу такі збори можуть бути скликані особами, які вимагали їх скликання, протягом наступних 20 днів.

65. Загальні збори кооперативу проводяться із забезпеченням присутності членів кооперативу в одному місці для обговорення питань порядку денного та правомочні вирішувати питання, якщо в них беруть участь більше половини членів кооперативу, а збори уповноважених представників - за умови присутності не менше двох третіх уповноважених представників. Кількість членів кооперативу, які мають право делегувати одного уповноваженого представника, становить 10 осіб. Делегування уповноважених осіб здійснюється у порядку, визначеному загальними зборами кооперативу, відповідно до вимог цивільного законодавства щодо представництва.

У разі коли членами кооперативу є виключно юридичні особи, засідання загальних зборів можуть проводитися у формі зборів уповноважених представників.

66. Член кооперативу - фізична особа бере участь у загальних зборах кооперативу особисто. Член кооперативу - юридична особа бере участь у загальних зборах через свого керівника або іншого уповноваженого представника, який діє на підставі довіреності про участь у загальних зборах кооперативу або рішення уповноваженого органу такої юридичної особи.

67. Кожний член кооперативу чи уповноважений представник має один голос, який не може передаватися іншій особі.

68. Член кооперативу може брати участь у загальних зборах відповідно до пунктів 66 і 69 цього статуту, а також шляхом надання свого волевиявлення щодо голосування з питань порядку денного у письмовій формі (заочне голосування). Голос такого члена враховується під час визначення правоможності загальних зборів кооперативу та зараховується до результатів голосування з кожного окремого питання. Відповідний документ долучається до протоколу загальних зборів кооперативу та зберігається разом з ним.

69. Загальні збори кооперативу можуть бути проведені шляхом теле-, відеоконференції чи із застосуванням інших засобів електронних комунікацій за умови, що кожен з учасників таких зборів може одночасно з усіма іншими учасниками брати участь в обговоренні та голосуванні з питань, внесених на розгляд загальних зборів.

70. Рішення загальних зборів кооперативу:

1) про перехід на діяльність на підставі власного статуту, внесення змін до нього або про перехід на діяльність на підставі модельного статуту сільськогосподарського кооперативу, що діє без мети отримання прибутку, про внесення змін до правил кооперативу, про вступ до сільськогосподарського кооперативного об'єднання або вихід із нього, про реорганізацію або ліквідацію кооперативу вважається прийнятим, якщо за нього проголосували не менш як дві третіх членів кооперативу (уповноважених представників), які беруть участь у загальних зборах кооперативу;

2) з інших питань, крім тих, що визначених підпунктом 1 цього пункту, приймається з урахуванням додаткової кількості голосів членів кооперативу, яка пропорційна до їх участі в господарській діяльності кооперативу (частки кожного з них в кооперативі). При цьому додаткова кількість голосів, яку може мати один член кооперативу, не може перевищувати однієї шостої загальної кількості голосів членів кооперативу, а загальна додаткова кількість голосів, яку можуть мати усі члени кооперативу, - однієї третьої загальної кількості голосів членів кооперативу.

71. Прийняття рішень з питань, крім випадків, визначених підпунктом 1 пункту 70 цього статуту, можливе шляхом проведення письмового опитування. У такому разі проект рішення та/або перелік питань для голосування надсилається членам кооперативу ініціатором проведення загальних зборів рекомендованим поштовим відправленням з повідомленням про вручення. Ініціатором проведення письмового опитування може бути член кооперативу або виконавчий орган кооперативу.

Члени кооперативу повинні протягом п'яти календарних днів з дати одержання відповідного проекту рішення або переліку питань для голосування у письмовій формі повідомити про свою позицію шляхом надсилання повідомлення ініціатору проведення загальних зборів. Справжність підпису члена кооперативу на рішенні, прийнятому шляхом письмового опитування, підлягає нотаріальному засвідченню. Якщо до закінчення зазначеного строку член кооперативу не надав відповіді, вважається, що він не згоден із запропонованим рішенням. Датою рішення, прийнятого шляхом письмового опитування, вважається останній день строку, протягом якого члени кооперативу повинні надіслати свої відповіді ініціатору опитування. Рішення вважається прийнятим у разі, коли за нього проголосували не менше двох третіх членів кооперативу.

72. Рішення загальних зборів кооперативу приймається шляхом відкритого або таємного голосування. Загальні збори кооперативу своїм рішенням шляхом відкритого голосування визначають спосіб голосування на один календарний рік.

У разі відкритого голосування підрахунок голосів здійснюється у порядку, визначеному підпунктом 1 пункту 70 цього статуту. За умови рівного розподілу голосів голос голови правління (голови) кооперативу є вирішальним.

У разі таємного голосування рішення вважається прийнятим, якщо за нього проголосували більше половини членів кооперативу (уповноважених представників у разі наявності), які беруть участь у загальних зборах кооперативу.

73. За результатами загальних зборів кооперативу (загальних зборів уповноважених представників) складається протокол.

74. Копія протоколу загальних зборів кооперативу (загальних зборів уповноважених представників) про прийняті рішення, завірена належним чином, надсилається членам кооперативу головою правління (головою) кооперативу або оприлюднюється не пізніше п'яти робочих днів з дня прийняття рішень на офіційному веб-сайті та/або на дошці оголошень кооперативу.

75. Оригінали протоколів загальних зборів кооперативу зберігаються головою правління (головою) кооперативу. На вимогу члена кооперативу голова правління (голова) кооперативу зобов'язаний надати належним чином завірену копію протоколу загальних зборів.

76. Рішення, дії та бездіяльність органів управління кооперативу та членів таких органів можуть бути оскаржені членом кооперативу до вищого органу управління кооперативу, а рішення, дії та бездіяльність вищого органу управління кооперативу - в судовому порядку.

Порядок формування, використання та розпорядження майном кооперативу

77. Майно кооперативу формується з:

вступних внесків, які спрямовуються до фонду розвитку кооперативу;

вкладів (у тому числі додаткових вкладів), з яких формується статутний капітал кооперативу;

цільових внесків, за рахунок яких створюється спеціальний фонд кооперативу;

коштів, що надходять від провадження господарської діяльності кооперативу, які спрямовуються до фонду розвитку кооперативу;

коштів, що надходять від провадження господарської діяльності утворених кооперативом підприємств, установ, організацій, сільськогосподарських кооперативних об'єднань, учасником яких він є, які спрямовуються до фонду розвитку кооперативу;

субсидій (дотацій), отриманих з державного та місцевих бюджетів для підтримки кооперативів, державних цільових фондів, які спрямовуються до резервного фонду кооперативу;

грошових та майнових пожертвувань, благодійних внесків, грантів, гуманітарної допомоги, безоплатної технічної допомоги юридичних і фізичних осіб, у тому числі іноземних, які спрямовуються до резервного фонду кооперативу;

інших надходжень, не заборонених законодавством, які спрямовуються до резервного фонду кооперативу.

78. Кооператив є власником грошових та майнових внесків його членів, доходів, одержаних від провадження передбаченої цим статутом господарської та іншої діяльності, а також іншого майна, придбаного на підставах, не заборонених законом.

79. Володіння, користування та розпорядження майном кооперативу здійснюється органами управління кооперативу відповідно до їх компетенції, визначеної цим статутом, на підставі рішень загальних зборів кооперативу.

80. Право власності на земельну ділянку та право користування земельною ділянкою набуваються кооперативом відповідно до Земельного кодексу України і зберігаються за ним у разі входження до складу сільськогосподарського кооперативного об'єднання.

Порядок та умови відшкодування збитків кооперативом

81. Кооператив відповідає за своїми зобов'язаннями всім належним йому майном.

82. Кооператив не несе відповідальності за зобов'язаннями своїх членів.

83. Члени кооперативу відповідають за зобов'язаннями кооперативу в межах своєї частки, якщо інше не передбачено законом.

84. Порядок здійснення компенсації заподіяних кооперативом збитків визначається відповідно до вимог законодавства згідно з рішенням загальних зборів кооперативу про умови відшкодування збитків кооперативу.

Порядок ведення обліку і звітності

85. Кооператив веде бухгалтерський облік, а також податкову, фінансову, статистичну та іншу звітність згідно із законодавством.

86. Річний звіт та баланс затверджуються на загальних зборах кооперативу.

Порядок реорганізації і ліквідації кооперативу та вирішення пов'язаних з цим майнових питань

87. Припинення кооперативу як юридичної особи здійснюється у порядку, визначеному законодавством.

88. У разі реорганізації (злиття, приєднання, поділу, перетворення) за рішенням загальних зборів кооперативу у порядку, визначеному законом, його права та обов'язки переходять виключно до кооперативу, що діє без мети одержання прибутку, або до сільськогосподарського кооперативного об'єднання, що діє без мети одержання прибутку.

89. У разі ліквідації кооперативу його майно та кошти після задоволення вимог кредиторів кооперативу, здійснення виплати членам кооперативу частини попередньо надлишково сплаченої вартості послуг, наданих їм кооперативом, оплати праці, розрахунків із сільськогосподарським кооперативним об'єднанням, членом якого він є, передаються за рішенням загальних зборів такого кооперативу іншому кооперативу (сільськогосподарському кооперативному об'єднанню), що діє без мети одержання прибутку, або іншому кооперативу, сільськогосподарському кооперативному об'єднанню, що діє з метою одержання прибутку (для зарахування до фонду розвитку такого кооперативу, кооперативного об'єднання), а в разі неприйняття такого рішення - зараховуються відповідно до Закону до державного або місцевого бюджету.

90. У разі коли вартості майна кооперативу, щодо якого прийнято рішення про ліквідацію, недостатньо для задоволення вимог кредиторів, ліквідатор (ліквідаційна комісія) зобов'язаний звернутися до господарського суду із заявою про порушення справи про банкрутство кооперативу відповідно до закону.

Умови і порядок повернення цільового внеску, вкладу та додаткового вкладу

91. У разі виходу, виключення члена кооперативу чи ліквідації кооперативу повернення цільового внеску члену кооперативу проводиться у розмірі не більш як розмір внесеного відповідного внеску. Оцінка повернення цільового внеску проводиться в порядку, передбаченому пунктами 27-35 цього статуту для часток членів кооперативу. Повернення цільового внеску здійснюється у строк, передбачений пунктом 93 цього статуту для часток членів кооперативу.

92. У разі виходу, виключення з кооперативу члени кооперативу мають право на повернення своєї частки майна кооперативу натурою, коштами або за бажанням цінними паперами відповідно до їх вартості на момент виходу у розмірі не більш як загальна сума вкладів, внесених під час утворення та/або вступу до кооперативу, під час внесення додаткових вкладів, а в разі внесення вкладу (додаткового вкладу) у формі майна або майнового права - у розмірі не більш як грошова оцінка відповідного внеску, проведена відповідно до вимог пунктів 27-35 цього статуту.

93. Строк повернення частки не може перевищувати двох років починаючи з 1 січня року, що настає за роком, в якому прийнято рішення про вихід або виключення такого члена з кооперативу. До моменту повернення частки член кооперативу має права, передбачені цим статутом.

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ Міністерства розвитку економіки,

торгівлі та сільського господарства України

06 квітня 2021 року № 703

ПРИМІРНІ ПРАВИЛА ВНУТРІШНЬОГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО КООПЕРАТИВУ

Розділ I. Загальні положення

1. Ці Примірні правила внутрішньогосподарської діяльності сільськогосподарського кооперативу розроблені відповідно до вимог Закону України "Про сільськогосподарську кооперацію" (далі - Закон) та мають рекомендаційний характер.

2. Правила внутрішньогосподарської діяльності сільськогосподарського кооперативу (далі - Правила) є внутрішнім нормативним документом сільськогосподарського кооперативу (далі - кооператив), що визначає механізми та способи реалізації положень Статуту сільськогосподарського кооперативу (далі - Статут), на підставі якого діє кооператив, з урахуванням особливостей його господарської діяльності.

3. Правила та зміни до них приймаються загальними зборами кооперативу в порядку, передбаченому Статутом, та виконуються всіма членами кооперативу.

Розділ II. Організація діяльності сільськогосподарського кооперативу відповідно до визначеного Статутом переліку видів його діяльності

1. Кооператив, що діє без мети отримання прибутку:

1) здійснює свою господарську діяльність, надаючи послуги виключно своїм членам за видами діяльності, відповідно до Статуту, а саме: переробку, заготівлю, закупівлю, зберігання, збут, продаж сільськогосподарської продукції, постачання засобів виробництва і матеріально-технічних ресурсів та інші види сервісного обслуговування членів кооперативу, зокрема надання технологічних, транспортних, меліоративних, ремонтних, будівельних послуг, послуг з ветеринарного обслуговування тварин і племінної роботи, з бухгалтерського обліку та аудиту, науково-консультаційного обслуговування;

2) не набуває права власності на сільськогосподарську продукцію, вироблену, вирощену, відгодовану, виловлену або зібрану (заготовлену) його членами - виробниками сільськогосподарської продукції, при цьому власниками сільськогосподарської продукції, що заготовлюється, переробляється, постачається, збувається (продається) таким кооперативом, є його члени.

2. Кооператив, що діє з метою отримання прибутку:

1) здійснює свою господарську діяльність за видами діяльності, відповідно до Статуту, а саме: виробництво, переробку, заготівлю, закупівлю, зберігання, збут, продаж сільськогосподарської продукції, постачання засобів виробництва і матеріально-технічних ресурсів та інші види сервісного обслуговування членів кооперативу, зокрема надання технологічних, транспортних, меліоративних, ремонтних, будівельних послуг, послуг з ветеринарного обслуговування тварин і племінної роботи, з бухгалтерського обліку та аудиту, науково-консультаційного обслуговування;

2) може надавати послуги, здійснювати операції, зокрема із закупівлі сільськогосподарської продукції, постачання засобів виробництва і матеріально-технічних ресурсів, з особами, які не є членами або асоційованими членами кооперативу, за умови, що сумарна вартість таких послуг та операцій не перевищує 20 відсотків виручки кооперативу за рік.

3. Відповідно до мети, визначеної Статутом, кооператив може провадити також інші види діяльності згідно із законодавством, а саме: _____ (вказати).

4. Структура, обсяг та порядок виробництва сільськогосподарської продукції та/або надання послуг членам кооперативу можуть зазначатися в плані господарської діяльності кооперативу, який схвалюється загальними зборами кооперативу.

План господарської діяльності кооперативу рекомендовано формувати на підставі заявок членів кооперативу на послуги та/або спільне виробництво (товарів, сільськогосподарської продукції).

Для здійснення господарської діяльності кооперативу члени кооперативу та кооператив можуть укладати договори про спільне виробництво (товарів, сільськогосподарської продукції) та/або надання членам кооперативу послуг.

Правлінню (голові) кооперативу рекомендується визначати примірні форми та строки подання заявок та доводити до відома всіх членів.

5. Договори про участь у господарській діяльності кооперативу (з надання послуг та/або спільного виробництва), що укладаються між членами кооперативу і кооперативом, можуть містити такі умови:

види господарської діяльності;

територіальні межі діяльності;

перелік та обсяги продукції (послуг);

зобов'язання щодо участі в господарській діяльності;

графіки/періодичність виробництва (поставки);

вимоги до якості та підготовки продукції (надання послуг);

вартість продукції, послуг з її реалізації (виробництво, передпродажна підготовка, тимчасове зберігання, транспортування, інше);

порядок розрахунків;

санкції за невиконання умов договору.

6. До основних видів послуг, які кооператив надає своїм членам, можуть належати:

1) закупівля членам кооперативу засобів виробництва, що здійснюється на основі поданої членом кооперативу заявки, у якій вказуються перелік та обсяг необхідних матеріально-технічних засобів виробництва, бажаний строк їх поставки, інші суттєві умови;

2) технологічні послуги з виробництва сільськогосподарської продукції, які надаються у строки та за графіком, що складається згідно з планом господарської діяльності кооперативу. Графік може складатися в розрізі основних видів послуг та базових одиниць техніки, обладнання (тракторів, комбайнів, інших засобів) з урахуванням територій компактного надання послуг, оптимізації використання техніки, обладнання та мінімізації непродуктивних витрат (простоїв, холостих перегонів тощо).

Затверджені графіки надання послуг рекомендовано доводити до відома членів кооперативу. Зміна строків надання послуг може здійснюватися на основі обґрунтованої письмової заяви члена кооперативу та/або рішення виконавчого органу не пізніше 10 днів до настання строку надання послуг;

3) технологічні послуги з переробки, передпродажної підготовки та зберігання сільськогосподарської продукції, які надаються на основі договорів між членами кооперативу та кооперативом про надання відповідних послуг. Залежно від видів технологічних послуг правління (голова) кооперативу може розробляти та затверджувати норми природних втрат під час зберігання та нормативи виходу продукції від її переробки, які доводяться до відома членів кооперативу.

Залежно від видів послуг кооператив може розробляти та встановлювати для членів вимоги щодо відповідності продукції вимогам якості та безпечності. Ці вимоги можуть регламентувати обсяги продукції в розрізі її видів, сортів, порядок застосування хімічних засобів захисту рослин, дотримання норм та стандартів якості продукції, а також екологічних стандартів та вимог виробництва органічної продукції тощо. Правління (голова) кооперативу може відмовити члену кооперативу в разі документального підтвердження невиконання ним норм під час виробництва продукції щодо її відповідності встановленим вимогам, насамперед до якості та безпечності;

4) постачання продукції до кооперативу:

член кооперативу може самостійно пакувати свою продукцію та продавати її кооперативу;

член кооперативу може своїм транспортом поставляти продукцію до кооперативу або використовувати транспортні послуги кооперативу, якщо кооператив надає такі послуги;

документи про поставку і на транспортування продукції до кооперативу заповнюються і надаються членом кооперативу;

місце та порядок зважування, контролю кількості та якості продукції визначаються і затверджуються правлінням (головою) кооперативу, доводяться до відома членів кооперативу.

Умови постачання продукції, відповідальність за транспортування і розвантаження продукції можуть визначатися договором купівлі-продажу.

7. Організація виробничої діяльності в кооперативі, що діє з метою отримання прибутку, може здійснюватися в такий спосіб:

1) загальні збори кооперативу визначають:

перелік продукції, яку виробляє кооператив, для формування якого може застосовуватися класифікація видів економічної діяльності в галузях: сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство, переробна промисловість;

територіальне розміщення виробництва, кількість, види і розміри виробничих підрозділів кооперативу, їх спеціалізації та умов виробничої діяльності, посадові інструкції працівників цих підрозділів;

вимоги до якості, ціни продукції та інші умови виробничої діяльності кооперативу;

2) правління (голова), а в разі прийняття рішення загальними зборами - виконавчий директор кооперативу, мають забезпечувати організацію виробництва відповідно до плану господарської діяльності кооперативу, затвердженого загальними зборами кооперативу, застосовуючи обґрунтовані форми і методи організації виробництва, а саме:

розробляти посадові інструкції, якими визначаються обов'язки та права спеціалістів і керівників виробничих підрозділів, чисельність працівників, розпорядок робочого дня, змінність роботи з урахуванням вимог технології процесів виробництва;

визначати форму і систему оплати праці, розмір відрахувань від доходу на матеріальне стимулювання, розмір тарифних ставок і посадових окладів;

приймати рішення про ведення обліку робочого часу, встановлювати порядок надання вихідних днів і відпусток без порушення необхідної узгодженості дій;

3) у кооперативі в разі наявності трудової участі може забезпечуватися матеріальне стимулювання працівників, зокрема, щодо виплати працівникам авансу за фактичний обсяг робіт або відпрацьований час;

4) у кооперативі в разі наявності трудової участі члена кооперативу - фізичної особи у виробничій (господарській) діяльності кооперативу правління (голова) кооперативу в разі прийняття відповідного рішення загальними зборами може визначати розмір, форму та періодичність відрахувань від фінансового результату (прибутку) кооперативу для матеріального стимулювання трудової участі членів кооперативу - фізичних осіб.

8. Для виконання статутних завдань і цілей кооператив може залучати до роботи за трудовим договором осіб, які не є членами кооперативу. За згодою сторін між кооперативом та найманим працівником трудовий договір може укладатися у формі контракту.

Розділ III. Рекомендації щодо форм участі членів кооперативу в його діяльності та документального оформлення зобов'язань членів кооперативу перед кооперативом щодо участі в його господарській діяльності

1. Члену кооперативу під час вступу до кооперативу рекомендовано самостійно визначати обсяги та форми участі в господарській діяльності кооперативу на перший рік роботи, про що зазначається в заяві про вступ до кооперативу, яка подається правлінню (голові) кооперативу.

2. Правлінням (головою) кооперативу може бути укладено договір про участь у господарській діяльності кооперативу на один календарний рік після прийняття заявника до членів кооперативу та схвалення (узгодження) обсягу послуг та/або спільного виробництва (товарів, сільськогосподарської продукції), а саме:

договір про надання послуг, істотними умовами якого можуть бути вид, обсяг та якість продукції, яка продається або закуповується через кооператив, обсяг, ціна та якість послуг, які надає кооператив, відповідальність кооперативу та його членів за виконання договірних зобов'язань;

та/або договір про спільне виробництво, істотними умовами якого може бути вид трудової участі члена кооперативу (спеціалізація, функції, тривалість робочого дня, порядок надання вихідних, безпечність умов праці, умови матеріальної винагороди за працю, відповідальність кооперативу та його членів за виконання договірних зобов'язань).

Для визначення обсягу та форм участі в господарській діяльності кооперативу членам кооперативу рекомендується надати правлінню (голові) кооперативу дані про структуру посівних площ або поголів'я дійних корів, урожайність або надої тощо у _____ строк.

3. Автоматичне продовження договору на наступні календарні роки може здійснюватися, якщо жодна із сторін за 30 календарних днів до початку нового року не подала пропозицій щодо зміни умов договору або його припинення. Член кооперативу, який не планує поновлювати/продовжувати виконання умов договору, письмово попереджає кооператив про свої наміри.

4. Про зміни обсягу та виду участі члена кооперативу в господарській діяльності кооперативу в разі об'єктивних причин кооператив повідомляється не пізніше ____ днів з моменту виникнення відповідних причин.

5. Для виконання умов договору щодо закупівлі засобів виробництва члену кооперативу рекомендується закуповувати через кооператив необхідні засоби виробництва в розмірі не менше ніж ____ % з тих їх видів, постачання яких здійснює кооператив, або не менше ніж ____ % їх річного обсягу, які планується використовувати в господарствах членів кооперативу.

6. Для виконання умов договору щодо використання технологічних послуг з виробництва сільськогосподарської продукції рекомендується:

1) члену кооперативу використовувати технологічні послуги кооперативу в обсязі не менше ніж ____ % річного обсягу, необхідного для виробництва сільськогосподарської продукції в його господарстві;

2) облік (реєстрація) обсягів та використання технологічних послуг вести персоніфіковано в розрізі членів кооперативу та в розрізі видів послуг із зазначенням їх фізичних обсягів та вартості.

7. Для виконання умов договору щодо постачання продукції до кооперативу члену кооперативу рекомендується збувати через кооператив:

1) у разі участі в господарській діяльності кооперативу у сфері зберігання, переробки та реалізації овочів, фруктів, ягід і винограду - не менше ніж ____ % такої виробленої продукції;

2) у разі участі в господарській діяльності кооперативу в частині зберігання, переробки та реалізації врожаю зернової продукції, кукурудзи, соняшнику, цукрового буряку, не враховуючи продукції, що залишається в господарстві на внутрішні потреби, - не менше ніж ____ % такої виробленої продукції;

3) у разі участі в господарській діяльності кооперативу у сфері переробки та реалізації продукції тваринництва, не враховуючи продукції, що залишається в господарстві на внутрішні потреби, - не менше ніж ____ % такої виробленої продукції.

8. Для виконання умов договору про спільне виробництво сільськогосподарської продукції члену кооперативу, що діє з метою отримання прибутку, рекомендується виконувати доручену роботу з дотриманням трудової дисципліни, використовувати робочий час згідно з правилами внутрішнього розпорядку, дотримуватись агротехнічних, зоотехнічних і ветеринарних правил, вимог з техніки безпеки, виробничої санітарії, передбачених відповідними правилами та інструкціями, берегти та охороняти природу.

9. Члени кооперативу можуть брати додаткові зобов'язання. Додатковими зобов'язаннями є використання технологічних послуг понад узяті зобов'язання. Заявка про додаткові зобов'язання подається в письмовій формі на розгляд правління (голови) кооперативу двічі на рік. Члена кооперативу мають повідомити про останній термін подання заяви за два тижні. Заяви розглядаються правлінням (головою) кооперативу щодо кожної одиниці техніки.

Членам кооперативу, які подають заявку на додаткове використання технологічних послуг, рекомендується надавати перевагу над тими, хто ще не використовував технологічні послуги. Якщо потужностей для надання технологічних послуг недостатньо, щоб задовольнити першу категорію членів кооперативу, право на взяття додаткових зобов'язань рекомендується розподіляти між ними пропорційно зобов'язанням, що вже були взяті. Членам кооперативу, які вже брали такі зобов'язання щодо використання додаткових технологічних послуг, рекомендується надавати перевагу над новими членами кооперативу.

10. Перевірку виконання умов договору щодо участі в господарській діяльності кооперативу рекомендується здійснювати в такий спосіб:

1) до проведення загальних зборів після закінчення кожного фінансового року правлінням (головою) та ревізором кооперативу може перевірятися дотримання умов договору кожним членом кооперативу за минулий рік. У разі недотримання взятих зобов'язань член кооперативу може надати кооперативу письмове пояснення у восьмиденний термін з дня отримання відповідного письмового запиту. Правління (голова) кооперативу, ураховуючи письмове пояснення члена кооперативу, приймає рішення про санкції, що можуть бути застосовані до нього;

2) за винятком випадку, коли правління (голова) та ревізор кооперативу можуть визнати пояснення члена кооперативу поважними, член кооперативу має компенсувати кооперативу суму постійних витрат, нараховану на обсяг узятих зобов'язань, у тому числі не дотриманих ним, про що може бути зазначено в договорі про участь у господарській діяльності кооперативу.

Розділ IV. Рекомендації щодо визначення розміру додаткового вкладу кожного члена кооперативу та його внесення, розміру загальної частки вкладів асоційованих членів у статутному капіталі кооперативу

1. Члени кооперативу можуть унести додатковий вклад понад вклад, який передається ними за власним бажанням до статутного капіталу кооперативу.

2. За рішенням загальних зборів кооперативу додаткові вклади членів кооперативу можуть обмежуватися, а їх розмір рекомендується визначати як відсоток загального розміру статутного капіталу кооперативу, який не може перевищувати ____ % його розміру. Додаткові вклади можуть бути переведені в обов'язкові вклади, якщо зобов'язання члена кооперативу зростають.

3. Член кооперативу може робити додаткові вклади в разі, якщо він сплатив 100 % обов'язкових вкладів.

4. За рішенням загальних зборів кооперативу вклади асоційованих членів кооперативу, який діє з метою отримання прибутку (у разі наявності), можуть визначатися таким чином:

1) частка асоційованого члена у статутному капіталі кооперативу не може перевищувати ____ % його розміру;

2) асоційовані члени можуть утримувати свої вклади у статутному капіталі кооперативу протягом щонайменше ____ років;

3) під час унесення вкладу в майновій формі асоційований член кооперативу має отримати згоду правління (голови) кооперативу. Майнові вклади обліковуються за цінами, погодженими між асоційованим членом кооперативу та правлінням (головою) кооперативу.

5. Рекомендовані умови внесення вкладів (додаткових вкладів):

1) для нового члена - унесення ____ % вкладу протягом місяця, решту - протягом трьох місяців після схвалення кандидатури правлінням кооперативу;

2) для асоційованого члена (у разі наявності) - ____ % вкладу протягом першого місяця після затвердження його кандидатури правлінням кооперативу, решту - відповідно до умов, визначених у його заяві про вступ;

3) унесення додаткових вкладів унаслідок збільшення участі в господарській діяльності (збільшення площі, обсягів поставок продукції тощо) - ____ % протягом першого місяця, решту - протягом трьох місяців з моменту надання членом (асоційованим членом) письмового повідомлення про зміни обсягу та форми участі в господарській діяльності кооперативу.

6. Для прийняття на баланс кооперативу вкладу в майновій формі правлінню (голові) кооперативу рекомендується утворення спеціальної комісії у складі трьох осіб - голова кооперативу, член ревізійної комісії (ревізор), бухгалтер.

Завданнями такої комісії мають бути обстеження об'єкта (предмета) вкладу на його відповідність технічним характеристикам, зазначеним у заяві члена (асоційованого члена) кооперативу, та перевірка технічної документації і правовстановлюючих документів.

7. Передання часток та вкладів членів кооперативу може здійснюватися таким чином:

1) члени кооперативу мають повідомляти кооператив про свої наміри щодо передання вкладу за 15 днів до дати укладення відповідної угоди;

2) якщо член кооперативу передає іншій особі лише свій додатковий вклад, він зберігає статус члена. В іншому випадку передання вкладу розглядається як вихід члена з кооперативу;

3) якщо член кооперативу отримує частку в статутному капіталі іншого члена кооперативу, така частка вважається переданою йому з моменту прийняття відповідного рішення правлінням, про що вноситься відповідний запис до реєстру членів;

4) передання членом, асоційованим членом (у разі наявності) кооперативу права користування земельною ділянкою як вкладу до статутного капіталу кооперативу здійснюється відповідно до земельного законодавства та рішенням загальних зборів кооперативу.

8. Персоніфікований облік вкладів та додаткових вкладів у грошовому та натуральному обчисленні ведеться бухгалтерією кооперативу.

9. Облік членів, асоційованих членів (у разі наявності) кооперативу та передання часток у статутному капіталі рекомендується вести в реєстрах за формою, затвердженою правлінням кооперативу. Реєстри можуть поділятися на реєстри членів, асоційованих членів (у разі наявності) та реєстри сплати/передання часток у статутному капіталі кооперативу. Реєстри ведуться на паперових носіях у формі журналу з нумерацією аркушів, прошнурованих та скріплених підписом голови кооперативу, та завіряються печаткою кооперативу. Реєстр членів кооперативу ведеться та зберігається, зокрема, секретарем правління кооперативу.

10. Кооперативу рекомендується ведення окремого реєстру членів кооперативу, до якого вносяться дані про особу члена, а також розмір його частки у статутному капіталі кооперативу. Реєстр членів кооперативу може містити порядковий номер, прізвище, ім'я та по батькові, адресу, дату подання заяви про вступ, дату прийняття рішення правлінням кооперативу, дату вступу члена, розмір зобов'язань, суми, сплачені в рахунок частки у статутному капіталі, та дату виходу з кооперативу.

11. Протягом ___ днів після схвалення загальними зборами кооперативу рішення правління (голови) кооперативу про приймання членів кооперативу секретарем правління кооперативу видається кожному з членів посвідчення про членство. Затверджувати форму посвідчення може правління кооперативу.

Розділ V. Рекомендації щодо визначення розміру, нарахування та розподілу патронажних дивідендів у розрізі видів діяльності кооперативу, що діє з метою одержання прибутку

1. У кооперативі, що діє з метою одержання прибутку, частина фінансового результату (прибутку), визначеного до розподілу, може спрямовуватися на нарахування і виплату патронажних дивідендів членам кооперативу відповідно до вимог статті 26 Закону:

1) пропорційно до частки кожного з них в обороті з кооперативом;

2) та/або пропорційно до трудової участі члена кооперативу (у разі, якщо Статутом передбачена трудова участь членів кооперативу в його діяльності).

2. Трудова участь члена кооперативу, яка здійснюється на підставі трудового договору або цивільно-правового договору з кооперативом, не враховується під час визначення розміру патронажних дивідендів такому члену кооперативу відповідно до частини другої статті 26 Закону.

Розділ VI. Розподіл фінансового результату (прибутку) кооперативу, що залишається після сплати податків, зборів та інших обов'язкових платежів, передбачених законом

1. Загальні збори кооперативу можуть приймати рішення щодо здійснення розподілу фінансового результату (прибутку), що залишається після сплати податків, зборів та інших обов'язкових платежів, передбачених законодавством (далі - фінансовий результат (прибуток) кооперативу), або щодо покриття збитків кооперативу, у разі якщо такі повноваження не віднесені Статутом до компетенції правління кооперативу.

2. Фінансовий результат (прибуток) кооперативу визначається відповідно до вимог статті 25 Закону як коригування (збільшення або зменшення) фінансового результату до оподаткування (прибутку або збитку), визначеного у фінансовій звітності кооперативу відповідно до національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку або міжнародних стандартів фінансової звітності, на різниці, які виникають відповідно до положень Податкового кодексу України.

3. Відповідно до статті 25 Закону фінансовий результат (прибуток) кооперативу розподіляється загальними зборами кооперативу за результатами його діяльності за рік у порядку, передбаченому Статутом, у вигляді відрахувань до фондів кооперативу, а для кооперативу, що діє з метою одержання прибутку, - також на сплату патронажних дивідендів членам кооперативу, дивідендів членам і асоційованим членам кооперативу та здійснення відрахувань на інші цілі, не заборонені законодавством. Загальні збори кооперативу, а якщо це передбачено Статутом - правління можуть прийняти рішення про виключення фінансового результату (прибутку) кооперативу чи його частини з розподілу між членами кооперативу.

4. Відповідно до частини п'ятої статті 21 Закону розмір щорічних відрахувань від фінансового результату (прибутку) кооперативу, що діє з метою одержання прибутку, може спрямовуватися до:

фонду розвитку, що визначається Статутом, але не може становити менше ніж частка фінансового результату (прибутку), що залишається після сплати податків, зборів та інших обов'язкових платежів, передбачених законом, кооперативу, пропорційно до частки залишкової вартості матеріальних і нематеріальних активів фонду розвитку в загальній залишковій вартості матеріальних і нематеріальних активів кооперативу, та менше ніж п'ять відсотків фінансового результату (прибутку), що залишається після сплати податків, зборів та інших обов'язкових платежів, передбачених законом;

резервного фонду, що визначається Статутом.

5. Виплата дивідендів може здійснюватися у грошовій формі, товарами, цінними паперами, а також у формі збільшення частки та інших формах, передбачених Статутом. Рішення про проведення виплати дивідендів приймається загальними зборами кооперативу відповідно до частини другої статті 27 Закону.

6. У разі якщо кооператив діє без мети одержання прибутку, членам такого кооперативу:

дивіденди та патронажні дивіденди не виплачуються;

за рішенням загальних зборів кооперативу може повертатися частина попередньо надлишково сплаченої вартості наданих кооперативом послуг протягом _____ після їх надання.

Розділ VII. Ціноутворення та фінансові відносини з членами кооперативу

1. Ціни на послуги кооперативу та порядок введення їх у дію рекомендується затверджувати загальними зборами кооперативу.

2. Правління кооперативу може щороку розробляти та виносити на розгляд загальних зборів проект цін на послуги кооперативу, які будуть надаватися членам кооперативу.

3. Під час розроблення проекту цін на послуги кооперативу правлінню кооперативу рекомендується дотримуватися структури ціни, яка передбачає:

1) прямі витрати (сировина, матеріали, оплата праці, інші прямі витрати);

2) накладні витрати - не більше ніж ____ % суми прямих витрат;

3) цінову безпеку (прогнозований рівень інфляції та ціновий запас у разі збільшення вартості матеріалів/послуг інших організацій) - не більше ніж ____ % суми прямих та накладних витрат;

4) розмір податку за обраною кооперативом системою оподаткування.

4. Коригування цін на послуги в межах до ____ % може здійснюватися правлінням (головою) кооперативу у випадку перевищення закладеного в структурі ціни рівня інфляції та/або підвищення ринкової вартості основних складових прямих витрат кооперативу. В інших випадках коригування цін здійснюється за рішенням загальних зборів кооперативу.

5. Кориговані ціни на послуги кооперативу можуть бути введені в дію не раніше ніж 30 календарних днів з дня їх затвердження та оприлюднення для членів кооперативу.

6. Розрахунки за надані кооперативом послуги можуть здійснюватися таким чином:

член кооперативу оплачує надані кооперативом послуги за фактом їх виконання або у формі попередньої оплати на умовах, зазначених у договорі про участь у господарській діяльності кооперативу, зокрема:

1) оплата за постійні (регулярні) послуги (наприклад, із збору, охолодження та реалізації молока) здійснюється один раз у місяць з розрахунку обсягу та вартості наданих послуг протягом 10 календарних днів з дня отримання відповідного рахунку;

2) оплата разових послуг (наприклад, обробіток землі, збір урожаю, транспортні послуги тощо) здійснюється на основі відповідних рахунків протягом 10 календарних днів з дня їх отримання.

Розрахунки за послуги можуть здійснюватись у готівковій формі через касу кооперативу або в безготівковій формі шляхом перерахунку коштів через банківські установи.

7. Умови оплати та надання відстрочки членам кооперативу можуть бути такими:

1) кооператив може надавати послуги або постачати матеріально-технічні засоби виробництва з відстрочкою платежу виключно для своїх членів на термін не більше ніж ____ місяців за умови, що розмір його вкладу у статутний капітал кооперативу не менше суми відстрочки. Для цього члену кооперативу рекомендується подати правлінню (голові) кооперативу заявку на отримання послуг або матеріально-технічних засобів виробництва з відстроченням платежу;

2) на момент подання такої заявки члену кооперативу рекомендується сплатити ____ % попередньої ціни, а решту - у момент отримання свого замовлення або в момент отримання послуг;

3) рішення про надання послуг або постачання матеріально-технічних засобів виробництва з відстроченням платежу рекомендується приймати правлінню (голові) кооперативу суму не більше ніж ____ гривень. Термін прийняття рішення має становити днів з моменту подання заявки членом кооперативу;

4) правління (голова) кооперативу може відмовити члену кооперативу в наданні послуг, постачанні матеріально-технічних засобів виробництва з відстроченням платежу, у випадку:

відсутності фінансових можливостей кооперативу;

неплатоспроможності члена.

8. У разі схвалення рішення правлінням (головою) кооперативу про надання послуги або постачання матеріально-технічних засобів виробництва з відстроченням платежу між членом та кооперативом може бути укладений відповідний договір.

Розділ VIII. Прикінцеві положення

1. Правила можуть містити також інші пов'язані з особливостями діяльності кооперативу положення, що не суперечать вимогам законодавства та Статуту.

Голова кооперативу

_____

_____

Примітка.

Рекомендовано обрати відповідні положення розділів I - VI цих Правил залежно від мети, визначеної у Статуті чи відповідному модельному статуті сільськогосподарського кооперативу, затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 03.03.2021 № 175.

ДЕКЛАРАЦІЯ ПРО КООПЕРАТИВНУ ІДЕНТИЧНІСТЬ

Прийнята на Генеральній Асамблеї Міжнародного кооперативного альянсу в 1995 році

(витяг)

Кооперативні принципи є путівником, за допомогою якого кооперативи впроваджують ці цінності в життя.

Добровільне та відкрите членство

Кооперативи – ці добровільні організації, відкриті для всіх людей, здатних користуватися їхніми послуги та готових узяти на себе обов'язки членів без дискримінації за ознакою статі, соціальної, расової, політичної й релігійної приналежності людей.

Демократичний членський контроль

Кооперативи – це демократичні організації, контрольовані їхніми членами, які беруть активну участь у виробленні політики й прийнятті рішень. Чоловіки й жінки, що працюють як виборні представники, підзвітні членам кооперативу. У первинних кооперативах у всіх членів рівні права при голосуванні (один член – один голос), а кооперативи вищих рівнів також організовані відповідно до демократичних принципів.

Економічна участь членів

Члени кооперативу роблять рівні внески й контролюють кооперативний капітал на основі демократичних принципів. Принаймні частина цього капіталу звичайно є загальною власністю кооперативу.

Члени кооперативу звичайно одержують деяку компенсацію на внесені кошти, що є умовою членства. Члени кооперативу розподіляють залишковий капітал на наступні цілі: розвиток свого кооперативу шляхом можливого створення резервів, принаймні частина яких є неподільною; винагорода членів кооперативу відповідно до їхньої участі в справах кооперативу; підтримка інших сфер діяльності, схвалених членами кооперативу.

Самостійність і незалежність

Кооперативи – це самостійні організації взаємодопомоги, контрольовані їхніми членами. Якщо вони укладають угоди з іншими організаціями, у тому числі з урядами, або залучають капітал із зовнішніх джерел, вони роблять це на умовах демократичного контролю з боку членів і підтримують свою кооперативну самостійність.

Освіта, підготовка кадрів, інформування

Кооперативи забезпечують навчання й підготовку своїх членів, виборних представників, керівників і працівників, щоб ті могли робити ефективний внесок у розвиток своїх кооперативів. Вони інформують широку громадськість – особливо молодь і неформальних лідерів – про характер і користь кооперативів.

Співробітництво між кооперативами

Кооперативи найбільш ефективно обслуговують своїх членів і зміцнюють кооперативний рух, працюючи на місцевому, національному, регіональному й міжнародному рівнях.

Турбота про суспільство

Кооперативи працюють задля сталого розвитку своїх громад, проводячи політику, схвалену їхніми членами.

Рекомендація Міжнародної організації праці № 193.
«РЕКОМЕНДАЦІЯ ПРО СПРИЯННЯ РОЗВИТКУ КООПЕРАТИВІВ»

Генеральна конференція Міжнародної організації праці,

що скликана у Женеві Адміністративною радою Міжнародного бюро праці та зібралася 3 червня 2002 року на свою 90-у сесію,

визнаючи значення кооперативів у створенні робочих місць, мобілізації ресурсів, залученні інвестицій та їхній внесок в економіку;

визнаючи, що кооперативи у різних формах сприяють якомога повнішій участі всього населення в економічному й соціальному розвитку;

визнаючи, що глобалізація створила для кооперативів нові та різноманітні труднощі, проблеми, виклики та можливості й що потрібні міцніші механізми людської солідарності на національному й міжнародному рівнях для сприяння

більше справедливому розподілу благ глобалізації;

відзначаючи Декларацію МОП основних принципів і прав у світі праці, прийняту на 86-й сесії Міжнародної конференції праці (1998 р.);

відзначаючи права й принципи, втілені в міжнародних конвенціях і рекомендаціях про працю, зокрема в Конвенції 1930 року про примусову працю, Конвенції 1948 року про свободу асоціації та захист права на організацію, Конвенції 1949 року про право на організацію та ведення колективних переговорів, Конвенції 1951 року про рівну винагороду, Конвенції 1952 року про мінімальні норми соціального забезпечення, Конвенції 1957 року про скасування примусової праці, Конвенції 1958 року про дискримінацію в галузі праці та занять, Конвенції 1964 року про політику в галузі зайнятості, Конвенції 1973 року про мінімальний вік, Конвенції та Рекомендації 1975 року про організації сільських працівників, Конвенції та Рекомендації 1975 року про розвиток людських ресурсів, Рекомендації 1984 року про політику в галузі зайнятості (додаткові положення), Рекомендації 1998 року про створення робочих місць на малих та середніх підприємствах, Конвенції 1999 року про найгірші форми дитячої праці;

нагадуючи про принцип, втілений у Філадельфійській декларації, згідно з яким «праця не є товаром»;

нагадуючи, що першочерговим завданням Міжнародної організації праці є забезпечення гідної праці працівникам усюди;

постановивши ухвалити ряд пропозицій про сприяння розвитку кооперативів, що є четвертим пунктом порядку денного сесії;

вирішивши надати цим пропозиціям форми рекомендації,

ухвалює цього двадцятого дня червня місяця дві тисячі другого року наступну рекомендацію, яка може називатися Рекомендацією 2002 року про сприяння розвитку кооперативів.

І. Сфера дії, визначення, цілі

1. Визнається, що кооперативи діють у всіх секторах економіки. Ця Рекомендація стосується всіх видів і форм кооперативів.

2. Відповідно до цілей цієї Рекомендації термін *«кооператив» означає самостійну асоціацію людей, які об'єдналися на добровільній основі для задоволення своїх загальних економічних, соціальних і культурних потреб і устремлінь за допомогою спільного володіння підприємством, контрольованим на основі демократичних принципів.*

3. Самобутність кооперативів варто стимулювати й зміцнювати на основі:

a) таких кооперативних цінностей, як взаємодопомога, особиста відповідальність, демократія, рівність, справедливість і солідарність, а також таких етичних норм, як чесність, відкритість, соціальна відповідальність і турбота про інших;

b) кооперативних принципів, які розроблені міжнародним кооперативним рухом і наведені у Додатку до цього документа. Цими принципами є: добровільний і відкритий характер членства; демократичний контроль із боку їхніх членів; участь членів кооперативів у економічній діяльності; самостійність і незалежність; освіта, підготовка кадрів та інформація; співробітництво між кооперативами; турбота про суспільство.

4. Слід уживати заходів, спрямованих на сприяння зміцненню потенціалу кооперативів у всіх країнах, незалежно від рівня їхнього розвитку, задля надання допомоги їм та їхнім членам у:

a) забезпеченні й розвитку діяльності, що приносить дохід, і розширенні стабільної гідної зайнятості;

b) розвитку потенціалу людських ресурсів і розширенні їхніх знань про цінності, переваги та вигоди кооперативного руху за допомогою освіти й професійної підготовки;

c) розвитку свого ділового потенціалу, включаючи підприємницькі навички та управлінські здібності;

d) підвищенні їхньої конкурентоспроможності, а також в одержанні доступу до ринків і фінансових структур;

e) підвищенні рівня заощаджень та інвестицій;

f) підвищенні соціального благополуччя й економічного добробуту з урахуванням необхідності усунення будь-яких форм дискримінації;

g) сприянні сталому людському розвитку;

h) створенні та розширенні життєздатного й динамічного окремого сектора економіки, що включає кооперативи й задовольняє соціальні та економічні потреби суспільства.

5. Слід заохочувати вживання спеціальних заходів, що дозволяють кооперативам, як підприємствам і організаціям, що керуються принципом солідарності, задовольняти потреби своїх членів і потреби суспільства, включаючи потреби незаможних категорій населення, для того, щоб домагатися їх соціальної інтеграції.

II. Політичні рамки та роль урядів

6. Збалансоване суспільство вимагає наявності сильних державного та приватного секторів, а також сильних кооперативів, суспільства взаємодопомоги, інших громадських і неурядових організацій. Саме в цьому контексті уряди повинні проводити політику підтримки й формувати правові рамки, що відповідають характеру й функціям кооперативів та ґрунтуються на кооперативних цінностях і принципах, викладених у пункті 3. Ці правові рамки повинні бути спрямовані на:

a) створення інституціональних основ, що забезпечують якомога швидшу, простішу, доступнішу та ефективнішу процедуру реєстрації кооперативів;

b) сприяння політиці, націленій на створення в кооперативах відповідних резервів, принаймні частина яких залишалася б неподільною, а також фондів солідарності;

c) вжиття заходів контролю над кооперативами відповідно до національного законодавства та практики на умовах, що відповідають їхньому характеру і функціям, які сприяють повазі їхньої самостійності та які є не менш сприятливими, ніж умови, у яких діють підприємства та соціальні організації інших форм;

d) сприяння членству кооперативів у кооперативних структурах, які відповідають потребам членів кооперативів;

e) стимулювання розвитку кооперативів у якості самостійних та самокерованих підприємств, особливо у тих галузях, де вони покликані грати важливу роль або надавати такі послуги, які інші організації не надають.

7. 1) Сприяння розвитку кооперативів на основі цінностей та принципів, викладених у пункті 3, слід розглядати яку одну з основ національного та міжнародного економічного й соціального розвитку.

2) Ставлення до кооперативів повинно відповідати національному законодавству та практиці й має бути не менш сприятливим, ніж ставлення до підприємств та соціальних організацій інших форм. Залежно від обставин, уряди повинні вживати заходів на підтримку діяльності кооперативів, спрямованої на вирішення конкретних соціальних і суспільно-політичних завдань, таких як сприяння зайнятості або розвиток діяльності в інтересах незаможних категорій населення або відсталих регіонів. У міру можливості такі заходи могли б включати, крім іншого, податкові пільги, кредити, дотації, доступ до програм громадських робіт і особливі умови закупівель.

3) Особливу увагу слід приділяти розширенню участі жінок у кооперативному русі на всіх рівнях, особливо на управлінському й керівному рівнях.

8. 1) Національна політика, крім іншого, повинна:

a) сприяти основним трудовим нормам МОП і Декларації МОП основних принципів і прав у світі праці для всіх працівників кооперативів без будь-якого розрізнення;

b) забезпечувати, щоб кооперативи не створювалися й не використовувалися в цілях порушення трудового законодавства або для встановлення прихованих трудових відносин, а також протидіяти псевдокооперативам, які порушують права працівників, шляхом забезпечення застосування трудового законодавства на всіх підприємствах;

c) сприяти ґендерній рівності в кооперативах та в їхній діяльності;

d) сприяти заходам, що забезпечують застосування передової практики в кооперативах, включаючи доступ до відповідної інформації;

e) розвивати технічні та професійні навички, підприємницькі та управлінські здібності членів, робітників і керівників кооперативів, їхні знання про потенціал підприємництва, загальні навички з питань економічної та соціальної політики, а також покращувати їхній доступ до інформаційних і комунікаційних технологій;

f) сприяти навчанню й підготовці з питань кооперативних принципів і методів на всіх відповідних рівнях національних систем освіти й підготовки кадрів, а також у суспільстві в цілому;

g) сприяти вжиттю заходів, що забезпечують безпеку й гігієну праці на виробництві;

h) передбачати професійну підготовку й надання інших форм допомоги для підвищення рівня продуктивності праці й конкурентоспроможності кооперативів і поліпшення якості вироблюваних ними товарів і надаваних ними послуг;

i) полегшувати доступ кооперативів до кредитів;

j) полегшувати доступ кооперативів до ринків;

k) сприяти поширенню інформації про кооперативи;

l) забезпечувати вдосконалення національної статистики щодо кооперативів з метою розроблення й проведення політики в галузі розвитку.

2) Така політика повинна:

a) передбачати передачу на регіональний і місцевий рівні, залежно від обставин, питань розробки й реалізації політики та нормативно-правових актів щодо кооперативів;

b) визначати правові зобов'язання кооперативів у таких сферах, як реєстрація, фінансова й соціальна перевірка, а також одержання ліцензій;

c) сприяти застосуванню в кооперативах передової практики корпоративного управління.

9. Уряди повинні сприяти важливій ролі кооперативів у перетворенні діяльності, що часто має маргінальний характер і спрямована на виживання (яку іноді називають «неформальною економікою»), на захищену законом роботу, повною мірою інтегровану в основне русло економічного життя.

III. Реалізація державної політики, що сприяє розвитку кооперативів

10. 1) Держави-члени повинні прийняти конкретне законодавство й нормативно-правові акти про кооперативи, керуючись викладеними в пункті 3 кооперативними цінностями й принципами, та, залежно від обставин, переглядати таке законодавство й нормативно-правові акти.

2) При розробці й перегляді застосовуваного до кооперативів законодавства, політики й нормативно-правових актів уряди повинні проводити консультації з кооперативними організаціями, а також із зацікавленими організаціями роботодавців і працівників.

11. 1) Уряди повинні полегшити доступ кооперативам до послуг підтримки з метою їхнього зміцнення, підвищення їхньої життєздатності як господарських об'єктів і посилення їхнього потенціалу у створенні робочих місць і доходів.

2) Ці послуги, в міру можливості, повинні включати:

a) програми розвитку людських ресурсів;

b) науково-дослідні послуги та консультаційні послуги з питань управління;

c) доступ до фінансів та інвестицій;

d) послуги з бухгалтерського обліку й аудиту;

e) інформаційно-управлінські послуги;

f) послуги з інформації та зв'язків із громадськістю;

g) консультаційні послуги з питань технології та інновацій;

h) юридичні послуги та послуги з питань оподатковування;

i) допоміжні послуги в сфері маркетингу;

j) інші послуги підтримки, залежно від обставин.

3) Уряди повинні сприяти створенню таких послуг підтримки. Слід заохочувати кооперативи та їхні організації до участі у створенні таких послуг і управління ними, а також, наскільки це практично можливо й доречно, в їхньому фінансуванні.

4) Уряди повинні визнавати роль кооперативів та їхніх організацій, розвиваючи відповідні механізми, що сприяють створенню й зміцненню кооперативів на національному й місцевому рівнях.

12. Уряди повинні, залежно від обставин, вживати заходів, які сприяють доступу кооперативів до джерел фінансування інвестицій та кредитів. Такі заходи повинні бути спрямовані, зокрема, на:

a) забезпечення надання позик та інших фінансових можливостей;

b) спрощення адміністративних процедур, підвищення недостатнього рівня активів кооперативів, скорочення витрат, пов'язаних з одержанням кредитів;

c) сприяння створенню самостійної системи фінансування для кооперативів, включаючи ощадні, кредитні, банківські та страхові кооперативи;

d) створення особливих умов для незаможних категорій населення.

13. З метою сприяння кооперативному руху уряди повинні створювати сприятливі умови для розвитку технічних, комерційних і фінансових зв'язків між усіма формами кооперативів, щоб полегшувати обмін досвідом і поділ ризиків і вигід.

IV. Роль організацій роботодавців і працівників, кооперативних організацій і відношення між ними

14. Організації роботодавців і працівників, визнаючи значення кооперативів у досягненні цілей сталого розвитку, повинні разом із кооперативними організаціями вести пошук шляхів і коштів для сприяння розвитку кооперативів.

15. Організації роботодавців повинні розглядати, залежно від обставин, питання про включення до свого членського складу кооперативів, що бажають вступити до них, і надавати їм відповідні послуги підтримки на тих самих умовах, які передбачені для інших членів цих організацій.

16. Слід заохочувати організації працівників до того, щоб вони забезпечували:

a) консультування працівників кооперативів і сприяння їхньому вступу до організацій працівників;

b) сприяння своїм членам у створенні кооперативів, у тому числі з метою полегшення їхнього доступу до товарів і послуг першої необхідності;

c) участь у роботі комітетів і робочих груп на місцевому, національному й міжнародному рівнях для розгляду економічних і соціальних питань, які впливають на діяльність кооперативів;

d) допомогу та участь у формуванні нових кооперативів з метою розширення або підтримки рівня зайнятості, у тому числі у випадку запропонованого закриття підприємств;

e) сприяння програмам для кооперативів, спрямованим на підвищення продуктивності праці, і участь у них;

f) сприяння рівності можливостей у кооперативах;

g) сприяння працівникам-членам кооперативів у здійсненні своїх прав;

h) ведення будь-якої іншої діяльності, спрямованої на сприяння кооперативам, включаючи освіту й підготовку кадрів.

17. Слід заохочувати кооперативи й організації, що представляють їх, до:

a) встановлення активних партнерських відносин із зацікавленими організаціями роботодавців і працівників, а також із відповідними урядовими відомствами й неурядовими організаціями з метою створення сприятливих умов для розвитку кооперативів;

b) управління своїми власними службами підтримки та участь у їхньому фінансуванні;

c) надання комерційних і фінансових послуг філіям кооперативів;

d) інвестування коштів у розвиток людських ресурсів серед своїх членів, працівників і керівників, а також сприяння цьому розвитку;

e) сприяння розвитку національних і міжнародних кооперативних організацій та вступу до них;

f) представництва національного кооперативного руху на міжнародному рівні;

g) ведення будь-якої іншої діяльності, спрямованої на сприяння кооперативам.

V. Міжнародне співробітництво

18. Міжнародне співробітництво слід розвивати шляхом:

a) обміну інформацією про політичні заходи й програми, що довели свою ефективність із погляду розширення зайнятості й підвищення можливостей для одержання доходів членами кооперативів;

b) заохочення й зміцнення зв'язків між національними й міжнародними організаціями та інститутами, що займаються проблемами розвитку кооперативів, завдяки яким можна було б:

I) обмінюватися персоналом та ідеями, загальноосвітніми й спеціальними навчальними посібниками, методиками й довідковими матеріалами;

II) підбирати й використовувати матеріали наукових досліджень та інші дані про кооперативи та їхній розвиток;

III) створювати асоціації та встановлювати міжнародні партнерські зв'язки між кооперативами;

IV) сприяти кооперативним цінностям і принципам та захищати їх;

V) налагоджувати комерційні зв'язки між кооперативами;

c) забезпечення доступу кооперативів до національних і міжнародних даних у таких сферах, як інформація про ринки, законодавство, методи й прийоми професійної підготовки, технології та виробничі стандарти;

d) розробки, у міру необхідності й можливості, та на основі консультацій з кооперативами й зацікавленими організаціями роботодавців і працівників, єдиних регіональних і міжнародних директивних і законодавчих актів на підтримку кооперативів.

VI. Заключне положення

19. Положення цієї Рекомендації переглядають і заміняють Рекомендацію 1966 року про кооперативи в країнах, що розвиваються.

Національна асоціація сільськогосподарських дорадчих служб України

вул. Героїв Оборони, 10, офіс 10

Україна, Київ, 03057

тел.: +38 0975747327

doradaukraine@gmail.com

www.dorada.org.ua